

**UCHWAŁA NR XLVIII.313.22
RADY GMINY RAWA MAZOWIECKA**

z dnia 30 grudnia 2022 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2023-2030

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6a, art. 10f ust. 4 w związku z art. 10e ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559, 583, 1005, 1079 i 1561) oraz w związku z art. 9 pkt 5 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057, z 2022 r. poz. 1079 i 1846) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Strategię Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2023-2030 o treści stanowiącej załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Rawa Mazowiecka.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy

Katarzyna Klimek

Załącznik do uchwały Nr XLVIII.313.22
Rady Gminy Rawa Mazowiecka
z dnia 30 grudnia 2022 r.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RAWA MAZOWIECKA NA LATA 2023-2030

Farma wiatrowa. Ścieki, Gmina Rawa Mazowiecka. Fot. Darek Piwowarski

GRUDZIEŃ 2022 R.

Strategia Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2023-2030 została opracowana na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych wśród Mieszkańców Gminy, materiałów źródłowych Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka, gminnych jednostek organizacyjnych oraz innych dysponentów danych i informacji przedmiotu. Odniesiono się do dokumentów nadrzędnych Województwa i Powiatu oraz dokumentów lokalnych i wewnętrznych Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka. Strategia zawiera dane ze źródeł oficjalnych według stanu na dzień 31 grudnia 2021 roku, o ile nie uwzględniono innej daty, oraz dane własne pozyskane metodami jakościowymi.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	6
ZAŁOŻENIA PLANISTYCZNE GMINY	8
WIZJA I MISJA ROZWOJU	8
CELE STRATEGICZNE ROZWOJU GMINY	9
PLAN ZADAŃ INWESTYCYJNYCH	12
ZGODNOŚĆ STRATEGII ROZWOJU GMINY RAWA MAZOWIECKA NA LATA 2023- 2030 R. Z AKTUALNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI NA POZIOMIE LOKALNYM, REGIONALNYM, KRAJOWYM I EUROPEJSKIM	26
UWARUNKOWANIA, WNIOSKI Z DIAGNOZY SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY	33
UWARUNKOWANIA I METODYKA OPRACOWANIA STRATEGII	33
WNIOSKI Z DIAGNOZY SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ	35
OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA A ZAKRES PLANOWANYCH DZIAŁAŃ GMINY	50
ANALIZA SWOT GMINY	52
DRZEWO PROBLEMÓW	55
MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY	57
USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE RAWA MAZOWIECKA	62
SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII	64
REALIZACJA, MONITORING I EWALUACJA	64
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	65
ZAŁĄCZNIK – DIAGNOZA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA I PRZESTRZENNA GMINY	69

GMINA RAWA MAZOWIECKA

SIEDZIBA:

AL. KONSTYTUCJI 3 MAJA 32
96-200 RAWA MAZOWIECKA

Michał Michalik
Wójt

Paweł Jakubowski
Zastępca Wójta

Anna Jakubiak
Sekretarz

Marlena Rudzka
Skarbnik

Rada Gminy Rawa Mazowiecka

Kadencja 2018 - 2023

Skład osobowy

Katarzyna Klimek - Przewodnicząca Rady

Jerzy Król - Wiceprzewodniczący Rady

Sławomir Woszczyk - Wiceprzewodniczący Rady

Halina Kielan - Członek Rady

Halina Skoneczna - Członek Rady

Bożena Grzywka - Członek Rady

Kamila Bors - Członek Rady

Kazimierz Sujka - Członek Rady

Małgorzata Czajka - Członek Rady

Marcin Kaźmierczak - Członek Rady

Marek Wyderka - Członek Rady

Elżbieta Mikina - Członek Rady

Stanisław Chojewski - Członek Rady

Tadeusz Motylewski - Członek Rady

Wiesława Klimczak - Członek Rady

WSTĘP

Strukturę i kształt Strategii Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2023-2030 określa ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559, 583, 1005, 1079.), która stanowi, że strategia rozwoju Gminy zawiera wnioski z diagnozy oraz określa w szczególności:

1. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
2. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
3. Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy;
5. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;
6. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 512, 1571 i 1815 oraz z 2020 r. poz. 1378), wraz z zakresem planowanych działań;
7. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla Gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;
8. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
9. Ramy finansowe i źródła finansowania.

Wskazana powyżej struktura znajduje odzwierciedlenie w niniejszym opracowaniu. Zgodnie z Art. 10f. 1. ustawy: Rada Gminy, w drodze uchwały, określa szczegółowy tryb i harmonogram opracowania projektu strategii rozwoju Gminy, w tym tryb konsultacji, o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Ponadto jednym z elementów wynikających ze zmian legislacyjnych jest wymóg podjęcia działań konsultacyjnych z interesariuszami zewnętrznymi w formie konsultacji horyzontalnych (m.in. sąsiednie Gminy) i wertykalnych: proces opiniowania Strategii w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa przez zarząd województwa (Art. 10f. 1-3.).

Strategia rozwoju Gminy prezentuje wizję i misję przedstawiając także pożądany scenariusz rozwoju dla danej jednostki samorządu terytorialnego. Dokument określa cele strategiczne, ale również wskazuje konkretne projekty, grupy projektów w określonym

przedziale czasowym. Strategia Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka obejmuje okres obowiązywania nowego budżetu Unii Europejskiej do 2030 r. zgodnie z perspektywą finansową na lata 2021 – 2027 włączając w to zasadę N + 3.

Opracowanie strategii jest ważne z punktu widzenia zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, województwa, powiatu oraz samej Gminy. Nowa rzeczywistość wywołana skutkami pandemii wirusa SARS-CoV-2 sprawia, że samorządy już stoją przed trudnym wyzwaniem poprawy sytuacji po okresie przymusowego zamrożenia gospodarki.

Implementacja strategii wiąże się z nowym okresem programowania Unii Europejskiej oraz możliwościami związanymi z pozyskiwaniem funduszy strukturalnych w perspektywie finansowej na lata 2021 – 2027, ale także planami odbudowy po walce z pandemią dzięki funkcjonowaniu Instrumentu Odbudowy i Zwiększenia Odporności tzw. Krajowego Planu Odbudowy.

Planowanie i zarządzanie strategiczne są podstawą efektywnego administrowania oraz współpracy samorządowej, ułatwia pozyskiwanie środków zewnętrznych, w tym dotacji przeznaczonych na realizację określonych projektów. Strategia pozwala na koordynowanie działań różnych instytucji działających w sferach społecznych oraz gospodarczych na terenie Gminy oraz integruje te podmioty wokół priorytetowych kierunków działań. Dokument określa priorytety i cele polityki rozwoju społeczno-gospodarczego prowadzonego na terenie Gminy. Niniejszy dokument stanowi również podstawę do opracowania i wdrożenia projektów współfinansowanych ze środków strukturalnych Unii Europejskiej takich jak: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejski Fundusz Społeczny i innych m.in. Europejskiego Instrumentu Odbudowy, funduszy norweskich i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Strategia pełni następujące funkcje:

- kierunkową dla władz gminnych, środowisk naukowych i biznesowych, organizacji pozarządowych oraz innych instytucji, ale także dla wszystkich mieszkańców Gminy;
- koordynacyjną dla innych dokumentów programowych i planistycznych na poziomie gminnym;
- informacyjną dla mieszkańców, inwestorów, partnerów, itp.;
- promocyjną w kontekście lokalnym, regionalnym, krajowym oraz ponadnarodowym.

Strategia powstała zgodnie z nowymi przepisami, 12 listopada 2020 r. weszła w życie nowelizacją Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju – podstawowego aktu prawnego, który reguluje w Polsce politykę rozwoju. Uchwalona w lipcu 2020 roku nowela nadaje nowy kształt systemowi strategicznego zarządzania krajem i wprowadza nowe instrumenty polityki regionalnej. Na szczeblu lokalnym potwierdzono praktykę opracowywania i uchwalania strategii rozwoju Gminy: wiele samorządów terytorialnych przygotowywało dotychczas strategie rozwoju, jednak nie były one osadzone

w przepisach prawnych. Punktem wyjścia do prac nad strategią było opracowanie Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Rawa Mazowiecka. Jej zadaniem było scharakteryzowanie potencjału społeczno-ekonomicznego Gminy w kontekście głównych kierunków jej rozwoju, uwzględniając przy tym przestrzenne uwarunkowania środowiskowo-infrastrukturalne. Diagnoza strategiczna jest kanwą do opracowania kierunków działań, a następnie celów strategicznych i celów operacyjnych.

Założenia planistyczne Gminy

Wizja i misja rozwoju

Wizja formułowana w ramach strategii, jest swego rodzaju projekcją przyszłości, do jakiej dążą samorząd i społeczność lokalna. Wizja rozwoju opisuje pożądany stan docelowy w perspektywie kilku najbliższych lat, w wyżej wskazanych, strategicznych wymiarach rozwoju, tj. gospodarczym, społecznym i przestrzennym. Wizja odpowiada zamierzeniom i aspiracjom oraz oczekiwaniom, wynikającym z możliwości rozwoju i wykorzystania potencjału Gminy i regionu. Wizja Gminy nadaje kształt kierunkom działań władz, które to realizowane są poprzez wypełnianie celów operacyjnych i strategicznych.

Z kolei misja Gminy jako nadrzędny cel jej funkcjonowania, jest krótkim, syntetycznym określeniem docelowego kierunku rozwoju ze sprecyzowaniem nadrzędnych wartości, które będą przestrzegane. Misja przybiera postać rozwiniętego zdania zapowiadającego ogólny trend rozwojowy, zgodny z oczekiwaniami wszystkich zainteresowanych podmiotów, a zwłaszcza mieszkańców danego obszaru.

W wyniku prac nad niniejszą strategią uzgodniono poniższe brzmienie wizji oraz misji Gminy Rawa Mazowiecka.

WIZJA Gminy Rawa Mazowiecka:

Gmina Rawa Mazowiecka jest miejscem przyjaznym inwestorom, atrakcyjnym do zamieszkania z nowoczesną infrastrukturą techniczną. Miejscem, gdzie rozwój gospodarczy i społeczny jest zrównoważony z dbałością o zachowanie środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego.

MISJA Gminy Rawa Mazowiecka:

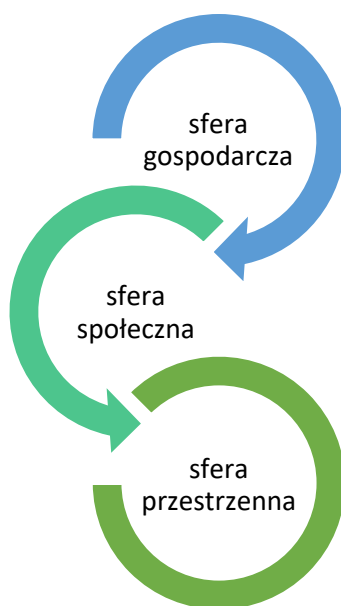
Misją Gminy Rawa Mazowiecka jest zrównoważony rozwój, w tym poprawa jakości życia mieszkańców, budowa i rozbudowa infrastruktury technicznej oraz stworzenie atrakcyjnej przestrzeni do zamieszkania, wypoczynku i inwestowania.

Cele strategiczne rozwoju Gminy

Rozwój Gminy Rawa Mazowiecka do 2030 roku ukierunkowany został na zrównoważony rozwój w następujących sferach: gospodarczej, społecznej i przestrzennej. Nie może być mowy o skutecznym rozwoju obszaru bez zachowania równowagi pomiędzy powyższymi obszarami.

Strategia określa najważniejsze kierunki rozwoju Gminy, będące odpowiedzią na zdiagnozowane główne problemy, bariery rozwojowe.

Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań zostały sformułowane na podstawie opracowanego wcześniej drzewa problemów (tj. problem główny został przekształcony na cel strategiczny, negatywne następstwa – na cel operacyjny, zaś przyczyny problemów posłużyły do określenia kierunków działań). Osiągnięcie założonych celów do roku 2030, będzie oznaczało spełnienie wizji rozwoju Gminy i wypełnienie założeń niniejszej Strategii.

W odpowiedzi na zdiagnozowane problemy kluczowe tj.

- I. Stagnacja gospodarcza Gminy Rawa Mazowiecka.
 - II. Niski poziom identyfikacji mieszkańców z Gminą.
 - III. Niski stopień wykorzystania potencjału przestrzennego Gminy.
- wskazano trzy cele strategiczne tj.

- I. Konkurencyjna i odporna gospodarka Gminy Rawa Mazowiecka.
- II. Gmina Rawa Mazowiecka. Dobre miejsce do życia.
- III. Atrakcyjna i funkcjonalna przestrzeń Gminy Rawa Mazowiecka

To właśnie cele strategiczne wskazują zakres i kierunek niezbędnych działań, jakie należy podjąć w perspektywie do roku 2030, aby przy wykorzystaniu dostępnego potencjału, przezwyciężaniu barier i wyzwań, przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska naturalnego osiągnąć zamierzony poziom rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka w kluczowych sferach: gospodarczej, społecznej i przestrzennej.

Ponadto, w przypadku Gminy Rawa Mazowiecka, istotny wpływ na kształtowanie struktury celów rozwojowych na najbliższe lata jest również położenie na Obszarze Strategicznej Interwencji określonym w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego jako „Obszar Zielonej Gospodarki”.

Strefa gospodarcza	1. Konkurencyjna i odporna gospodarka Gminy Rawa Mazowiecka	1.1. Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjał Gminy	1.1.1. Stworzenie systemu wsparcia dla przedsiębiorców
			1.1.2. Stworzenie atrakcyjnej oferty inwestycyjnej
			1.1.3. Promocja specjalizacji produkcji w oparciu o lokalne zasoby
			1.1.4. Zwiększenie udziału alternatywnych źródeł dochodu w gospodarstwach rolnych
			1.1.5. Aktywizacja osób nieaktywnych zawodowo
Strefa społeczna	2. Gmina Rawa Mazowiecka. Dobre miejsce do życia	2.1. Wielowymiarowe wzmocnianie kapitału społecznego	2.1.1. Rozwój miejsc integracji społecznej
			2.1.2. Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
			2.1.3. Rozwój obiektów użyteczności publicznej
			2.1.4. Rozwój mieszkalnictwa komunalnego
			2.1.5. Rozwój miejsc opieki dla dzieci w wieku do lat 3 oraz dla osób ze szczególnymi potrzebami i o ograniczonej samodzielności
			2.1.6. Wzmocnienie jakości edukacji w szkołach na terenie Gminy
			2.1.7. Ochrona i wzmocnienie wartości dziedzictwa kulturowego
			2.1.8. Budowa marki lokalnej Gminy
Strefa przestrzenna	3. Atrakcyjna i funkcjonalna przestrzeń Gminy Rawa Mazowiecka	3.1. Zrównoważony rozwój przestrzenny	3.1.1. Rozwój infrastruktury drogowej w tym chodników i ścieżek pieszo-rowerowych oraz infrastruktury kolejowej
			3.1.2. Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w tym wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków
			3.1.3. Wspieranie rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej i teleinformatycznej
			3.1.4. Ochrona i wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych
			3.1.5. Poprawa efektywności energetycznej na terenie Gminy
			3.1.6. Wsparcie rozwoju infrastruktury przeciwwązrojeniowej

Plan zadań inwestycyjnych

Poniższe tabele zawierają zestawienie najpilniejszych do przeprowadzenia inwestycji na terenie Gminy Rawa Mazowiecka. Jak wyżej wspomniano, Strategia Rozwoju jest dokumentem „żywym”, podlegającym bieżącej aktualizacji i dostosowaniu do aktualnych, wcześniej nie dających się przewidzieć, potrzeb zarówno w zakresie poprawy jakości życia mieszkańców, rozwoju przedsiębiorczości czy też ochrony środowiska. Dlatego też samorząd Gminy Rawa Mazowiecka, wsłuchując się w potrzeby wyrażane przez mieszkańców będzie podejmował starania o realizację przedsięwzięć nie ujętych w poniższym zestawieniu, ale wpisujących się założone cele Strategii.

Zadania inwestycyjne „twarde”

Budowa świetlicy w miejscowości Podlas	
Odniesienie do celów	2.1.1. Rozwój miejsc integracji społecznej
Uzasadnienie	Dzięki realizacji projektu nastąpi odnowa lokalnej tradycji i kultury. Mieszkańcy chętniej będą uczestniczyli w zajęciach kulturalnych. Gmina stanie się przyjazna i ciekawa dla turystów zainteresowanych lokalnymi tradycjami. Odnowa tradycji ma również duży wpływ na promocję lokalnych przedsiębiorstw, które opierają swoją działalność o lokalne wyroby.
Opis	W ramach przewidzianych działań Gmina zakłada budowę nowego obiektu wraz z wyposażeniem.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Zagospodarowanie terenu przy obiektach użyteczności publicznej	
Odniesienie do celów	2.1.2. Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
Uzasadnienie	W przeciągu ostatnich kilku lat na terenie Gminy Rawa Mazowiecka zostało wybudowanych/zmodernizowanych kilka świetlic wiejskich pełniących funkcje integracyjne i kulturalne. Aby w pełni wykorzystać potencjał tych miejsc niezbędne jest atrakcyjne zagospodarowanie przestrzeni znajdującej się wokół tych obiektów i wyposażenie jej w urządzenia małej architektury czy tablice edukacyjne.
Opis	Przedmiotem projektu jest zagospodarowanie terenów w pierwszej kolejności przy obiektach dawnej szkoły w Rossosze i OSP w Niwnej poprzez m.in. urządzenie terenów zieleni, placów zabaw, plenerowych siłowni, baz edukacyjnych oraz montaż obiektów małej architektury.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Budowa/rozbudowa boisk sportowych/rekreacyjnych	
Odniesienie do celów	2.1.2. Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
Uzasadnienie	Na terenie Gminy funkcjonuje pięć klubów sportowych, które są głównymi inicjatorami aktywności fizycznej na terenie danych sołectw i okolicznych miejscowości. W podejmowane przez siebie inicjatywy sportowo-rekreacyjne angażują zarówno dzieci, młodzież jak i osoby dorosłe w tym seniorów. Niestety, na terenie Gminy infrastruktura sportowa nie jest w pełni rozwinięta i można dostrzec widoczne braki w tym zakresie. W najbliższych latach Gmina planuje realizację inwestycji, których celem jest rozbudowa boiska gminnego w miejscowości Wołucza, budowa kompleksu boisk przy Szkole Podstawowej w Starej Wojskiej i Konopnicy oraz budowę boiska zielonego w Kurzeszynie
Opis	W ramach zadania zostaną wykonane prace budowlane w zakresie budowy nowych/modernizacji istniejących boisk sportowych/rekreacyjnych wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Rządowy Fundusz Polski Ład, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Rewitalizacja zabudowy przy Urzędzie Gminy Rawa Mazowiecka – rozbudowa i przebudowa budynku Urzędu Gminy	
Odniesienie do celów	2.1.3. Rozwój obiektów użyteczności publicznej
Uzasadnienie	Od kilku lat Gmina boryka się z problemem braku powierzchni w celu sprawnej obsługi mieszkańców, zgodnie z najwyższymi standardami. Ponadto, zapewnienie reżimu sanitarnego w czasie pandemii musi odbywać się kosztem organizacji pracy a tym samym, jej jakości i efektywności.
Opis	W ramach zadania zostanie wybudowany nowy budynek użyteczności publicznej w miejscu istniejącej niewielkiej kamienicy, która z uwagi na fatalny stan techniczny, zagrażający życiu i bezpieczeństwu, musi zostać rozebrana. Obiekt ten stanowi własność Gminy i zgodnie z Programem Rewitalizacji Miasta Rawa Mazowiecka znajduje się na obszarze zdegradowanym. Nowy budynek zostanie połączony z istniejącym budynkiem Urzędu Gminy i będzie dostosowany dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami, w tym ruchową oraz intelektualną.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Rządowy Fundusz Polski Ład, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Budowa zaplecza technicznego w postaci budynku magazynowo-gospodarczego dla potrzeb gospodarki komunalnej, utrzymania dróg oraz GZEWIK.

Odniesienie do celów	2.1.3. Rozwój obiektów użyteczności publicznej
Uzasadnienie	W chwili obecnej służby porządkowe i komunalne korzystają z pomieszczeń zlokalizowanych w budynku przeznaczonym do rozbiórki znajdującym się w sąsiedztwie budynku Urzędu Gminy. Stan techniczny obiektu nie zapewnia bezpieczeństwa osób tam przebywających ani wystarczającego zabezpieczenia przed kradzieżą znajdującego się tam sprzętu.
Opis	W ramach zadania planuje się wykonanie kompleksowych robót budowlanych mających na celu budowę budynku magazynowo-gospodarczego.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Rządowy Fundusz Polski Ład, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Remont Szkoły Podstawowej w Starej Wojskiej

Odniesienie do celów	2.1.3. Rozwój obiektów użyteczności publicznej
Uzasadnienie	Szkoła Podstawowa w Starej Wojskiej jest ostatnią z pięciu szkół z terenu Gminy, która wymaga przeprowadzenia gruntownych prac remontowych. Stan techniczny obiektu wymaga interwencji celem dostosowania do obowiązujących norm budowlanych i p.poż. Stworzenie warunków nauki na miarę XXI wieku jest jednym z zadań i priorytetów Gminy w najbliższych latach.
Opis	W ramach zadania zostaną wykonane kompleksowe prace budowlane obiektu.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Rządowy Fundusz Polski Ład, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Przebudowa budynku po dawnej szkole w Kaleniu na budynek mieszkalny

Odniesienie do celów	2.1.4. Rozwój mieszkalnictwa komunalnego
Uzasadnienie	Od wielu lat Gmina zmagą się z problemem niewystarczającej liczby mieszkań komunalnych. Powoduje to brak możliwości wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz osób, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej w wyniku siły wyższej np. pożar.
Opis	W ramach zadania planowana jest kompleksowa przebudowa budynku po dawnej szkole w Kaleniu dla potrzeb stworzenia mieszkań socjalnych.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Rządowy Fundusz Polski Ład, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Budowa gminnego żłobka

Odniesienie do celów	2.1.5. Rozwój miejsc opieki dla dzieci w wieku do lat 3 oraz dla osób ze szczególnymi potrzebami i o ograniczonej samodzielności
----------------------	--

Uzasadnienie	Zgodnie z przeprowadzoną diagnozą, jedną z grup wymagających dodatkowego wsparcia w wejściu na rynek pracy są osoby posiadające co najmniej jedno dziecko w wieku do 6 lat. Zapewnienie opieki w żłobku ułatwi matkom powrót na rynek pracy lub/i podniesienie kwalifikacji zawodowych. Ponadto, budowa gminnego żłobka, była jednym z zadań wskazywanych przez mieszkańców do realizacji w najbliższych latach.
Opis	W ramach przewidzianych działań Gmina zakłada budowę nowego obiektu wraz z wyposażeniem oraz stworzenie dodatkowych miejsc pracy.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Rządowy Fundusz Polski Ład, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Budowa ścieżek rowerowych, ciągów pieszych oraz pieszo-jezdných	
Odniesienie do celów	3.1.1. Rozwój infrastruktury drogowej w tym chodników i ścieżek pieszo-rowerowych oraz infrastruktury kolejowej
Uzasadnienie	Jazda na rowerze jest popularnym środkiem przemieszczania się po gminie, ale także coraz bardziej popularną formą rekreacji. Dlatego Gmina powinna realizować inwestycję w budowę ciągów pieszo – rowerowych, które zwiększą bezpieczeństwo użytkowników ruchu drogowego, wpłyną na większą atrakcyjność Gminy.
Opis	Planowana jest budowa ścieżek/ciągów pieszo - rowerowych, które będą łączyć miejscowości gminne, w tym miejsca atrakcyjnie turystycznie.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Budowa chodników przy drogach gminnych i wewnętrznych	
Odniesienie do celów	3.1.1. Rozwój infrastruktury drogowej w tym chodników i ścieżek pieszo-rowerowych oraz infrastruktury kolejowej
Uzasadnienie	Jednym z aspektów mających wpływ na poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym jest system chodników, dzięki któremu mieszkańcy mogą bezpiecznie poruszać się po drogach gminnych. Budowa chodników (obok zapewnienia innej infrastruktury technicznej), wpłynie znacząco na poprawę jakości życia, bezpieczeństwa publicznego, a także dostępności do różnorodnych form rekreacji.
Opis	W ramach realizacji zadania planuje się wykonanie robót budowlanych mających na celu budowę chodników przy drogach gminnych i wewnętrznych.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Poprawa stanu technicznego dróg	
Odniesienie do celów	3.1.1. Rozwój infrastruktury drogowej w tym chodników i ścieżek pieszo-rowerowych oraz infrastruktury kolejowej
Uzasadnienie	Układ drogowy na terenie Gminy jest przeciążony poprzez zwiększające się z roku na rok natężenie ruchu, co sprawia, że stan nawierzchni dróg

	lokalnych wymaga ciągłych modernizacji i remontów. Ponadto ważnym aspektem jest poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Poprawa stanu technicznego dróg przyczyni się również do uwolnienia terenów inwestycyjnych oraz rozwoju przedsiębiorczości w Gminie Rawa Mazowiecka
Opis	Planowane są prace budowlane w zakresie przebudowy, remontu, modernizacji dróg gminnych mające na celu poprawę ich stanu technicznego.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Budżet Samorządu Województwa Łódzkiego, Budżet Państwa w ramach planowanych dotacji, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Wsparcie rozwoju infrastruktury kolejowej

Odniesienie do celów	Rozwój infrastruktury drogowej w tym chodników i ścieżek pieszo-rowerowych oraz infrastruktury kolejowej
Uzasadnienie	Z uwagi na zdiagnozowane niedobory w obsłudze kolejowej planuje się podejmowanie działań (we współpracy z Województwem Łódzkim) mających na celu zwiększenie dostępności Gminy Rawa Mazowiecka do infrastruktury kolejowej m.in. wspieranie budowy nowych linii kolejowych (np. Skierniewice – Rawa Mazowiecka) oraz rozwój kluczowych elementów układu kolejowego w tym, m.in. wspieranie poprawy parametrów technicznych istniejących linii kolejowych. Działania te wpłyną znacząco na poprawę jakości życia, bezpieczeństwa publicznego oraz ograniczenie emisji dwutlenku węgla do atmosfery.
Opis	W ramach realizacji zadania planuje się wspieranie szeroko pojętych działań mających na celu poprawę dostępności Gminy Rawa Mazowiecka do infrastruktury kolejowej.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Przebudowa Stacji Uzdadniania Wody w Zagórz

Odniesienie do celów	3.1.2. Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w tym wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków
Uzasadnienie	Gospodarka wodna jest nieodłącznym elementem życia i rozwoju nowoczesnego społeczeństwa, a racjonalne gospodarowanie wodą wyrażające się m.in. w jej oszczędzaniu oraz dążeniu do realizacji długofalowych usług wodnych – jednym z podstawowych czynników warunkujących zrównoważony rozwój. Stacja uzdatniania wody zapewnia wodę pitną dla mieszkańców kilku miejscowości oraz stanowi zaopatrzenie dla celów p.poż.
Opis	Inwestycja obejmuje swym zakresem rozbudowę SUW poprzez budowę kompletnej stacji uzdatniania z infrastrukturą towarzyszącą bez przerwy w pracy istniejącej stacji, która zostanie wyłączona z eksploatacji po uruchomieniu nowego ciągu technologicznego.

Źródła finansowania	Budżet Gminy, Rządowy Fundusz Polski Ład, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.
---------------------	---

Przebudowa oczyszczalni ścieków	
Odniesienie do celów	3.1.2.Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w tym wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków
Uzasadnienie	Inwestycja jest niezbędna w celu zapewnienia wysokich standardów jakości ścieków oczyszczonych, zgodnym z aktualnym stanem prawnym. Realizacja projektu będzie oddziaływać pozytywnie na korzyści społeczno-ekonomiczne takie jak m.in. poprawa stanu uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, zmniejszenie marginalizacji terenów wiejskich, poprawa standardu życia mieszkańców obszarów wiejskich, poprawa stanu infrastruktury technicznej.
Opis	Zakres planowanych prac obejmuje kompleksową rozbudowę i modernizację infrastruktury istniejącej oczyszczalni ścieków.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Rządowy Fundusz Polski Ład, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Wymiana azbestowych odcinków wodociągów	
Odniesienie do celów	3.1.2.Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w tym wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków
Uzasadnienie	Gmina jest zwodociagowana niemalże w 100%, jednakże z uwagi na fakt, iż część odcinków jest zbudowana z wykorzystaniem rur cementowo-azbestowych i w związku ze szkodliwością azbestu dla zdrowia człowieka i środowiska naturalnego, niezbędne jest przeprowadzenie modernizacji ww. odcinków.
Opis	W ramach projektu planowane jest przeprowadzenie prac budowlanych mających na celu całkowitą wymianę odcinków wodociągów zbudowanych z wykorzystaniem azbestu.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi.

Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Rawa Mazowiecka poprzez rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej	
Odniesienie do celów	3.1.2.Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w tym wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków
Uzasadnienie	Gospodarka wodno-ściekowa jest niezwykle ważnym elementem zapewnienia wszystkim mieszkańcom dostępu do podstawowych usług. Wpływ na jakość życia będzie widoczny i przyczyni się do rozwoju społeczno-gospodarczego całej Gminy. Projekt wpłynie również na ochronę środowiska naturalnego.
Opis	W ramach zadania planuje przeprowadzenie prac budowlanych mających na celu rozbudowę sieci wodociągowej (w szczególności do nowych zabudowań) oraz sieci kanalizacji sanitarnej.

Źródła finansowania	Budżet Gminy, Rządowy Fundusz Polski Ład, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.
---------------------	---

Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	
Odniesienie do celów	3.1.2.Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w tym wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków
Uzasadnienie	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków będzie wspierana szczególnie w przypadku zabudowy rozproszonej gdzie wykonanie sieci kanalizacji jest niemożliwe z przyczyn technicznych lub ekonomicznych. Realizacja zadania wpłynie pozytywnie na jakość życia mieszkańców oraz ochronę środowiska naturalnego.
Opis	W ramach zadania planuje się (z pomocą środków zewnętrznych) wykonanie kompleksowych robót budowlanych mających na celu budowę nowych przydomowych oczyszczalni ścieków.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Rozwój zrównoważonej turystyki	
Odniesienie do celów	3.1.4.Ochrona i wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych
Uzasadnienie	Jednym z „powodów do dumy” wskazanych przez mieszkańców w przeprowadzonym badaniu ankietowym jest bogactwo przyrodnicze i walory krajobrazowe. To właśnie one w dużej mierze stanowią o atrakcyjności turystycznej Gminy Rawa Mazowiecka. Dbając o zrównoważony rozwój Gminy, należy podejmować działania które z jednej strony przyczynią się do rozwoju turystyki na terenie Gminy a z drugiej zapewnią ochronę obszarów cennych przyrodniczo.
Opis	W ramach podejmowanych działań będą realizowane zadania promujące i rozwijające m.in. turystykę aktywną, ekologiczną, edukacyjną czy rodzinną. Planuje się zarówno wytyczanie i znakowanie szlaków wraz z towarzyszącą infrastrukturą jak również działania miękkie w postaci materiałów promocyjnych. Ponadto, planuje się wspieranie działań mających na celu kształtowanie spójnego regionalnego systemu obszarów chronionych województwa, którego strategicznym elementem w gminie Rawa Mazowiecka jest proponowany Obszar Chronionego Krajobrazu Górnej i Środkowej Rawki jak również wspieranie działań mających na celu utrzymanie istniejących form ochrony przyrody oraz ochronę, wzbogacanie i odtwarzanie różnorodności biologicznej.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Zwiększenie efektywności energetycznej na terenie Gminy	
Odniesienie do celów	3.1.5.Poprawa efektywności energetycznej na terenie Gminy Rawa Mazowiecka

Uzasadnienie	Zgodnie z realizacją pakietu klimatycznego Polska i Gminy są zobowiązane do redukcji emisji CO₂, likwidacji źródeł niskiej emisji, przechodzenia z paliwa konwencjonalnego na odnawialnego źródła energii, termomodernizację obiektów - docieplenia ścian, dachów, wymianę instalacji wewnętrznych. Poprawa jakości powietrza, ochrona atmosfery to kluczowe obszary wymagające szybkiej interwencji w naszym kraju. Na poziomie Gminy tym ważniejsze jest promowanie ekologicznych źródeł ciepła, stosowanie odnawialnych źródeł energii. Jest to konieczne do przeciwdziałania mającemu bardzo negatywny wpływ na nasze zdrowie zjawisku niskiej emisji. Ponadto Unia Europejska w ramach tzw. polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 wskazała istotne postulaty: Najważniejsze cele na 2030 r.: - ograniczenie o co najmniej 40% emisji gazów cieplarnianych (w stosunku do poziomu z 1990 r.) - zapewnienie co najmniej 32% udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii - poprawa efektywności energetycznej o co najmniej 32,5%
Opis	Planowane projekty obejmować będą wymianę oświetlenia na technologię LED, głęboką termomodernizację, wymianę źródeł ciepła na ekologiczne, zgodnie z zaleceniami wynikającymi z przeprowadzonych audytów energetycznych. Planowane prace będą dotyczyć w szczególności budynków użyteczności publicznej oraz budynków prywatnych, jeśli dostępne fundusze będą przewidywać takie wsparcie. Ponadto, w ramach zadania planuje się realizację inwestycji w zakresie rozwoju elektromobilności na terenie Gminy.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Rządowy Fundusz Polski Ład, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Ograniczenie skutków zjawisk ekstremalnych	
Odniesienie do celów	3.1.6. Wsparcie rozwoju infrastruktury przeciwwązgroźeniowej
Uzasadnienie	Mając na uwadze fakt, iż działalność człowieka wywiera wpływ na niemalże wszystkie elementy środowiska, wpływając m.in. na pogorszenie jakości powietrza, zanieczyszczenie wód, deficyt wody czy intensyfikację skutków suszy, zasadnym jest podejmowanie działań minimalizujących negatywne zmiany środowiska.
Opis	W ramach realizacji zadania planuje się wspieranie rozwoju infrastruktury przeciwwązgroźeniowej, w tym m.in.: poprzez budowę i modernizację kanalizacji deszczowej (wraz ze zwiększaniem retencji podziemnej), doposażanie sprzętowe służb usuwających skutki zjawisk ekstremalnych, m.in. opadów śniegu, wichur, powodzi, pożarów. Również wparcie budowy zbiorników retencyjnych, w tym pełniących funkcje przeciwpożarowe.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Projekty społeczne „miękkie”

Gminna strefa inwestycji	
Odniesienie do celów	1.1.1. Stworzenie systemu wsparcia dla przedsiębiorców 1.1.2. Stworzenie atrakcyjnej oferty inwestycyjnej
Uzasadnienie	Mając na uwadze stagnację gospodarczą Gminy Rawa Mazowiecka, należy podjąć działania, których celem będzie zachęcenie potencjalnych inwestorów do lokowania firm na terenie Gminy.
Opis	Planowane jest podejmowanie działań mających na celu stworzenie kompleksowego systemu wsparcia dla przedsiębiorców (na poziomie Urzędu Gminy) oraz stworzenie atrakcyjnej oferty inwestycyjnej (w porozumieniu z właścicielami terenów inwestycyjnych). W dużej mierze będą to działania miękkie takie jak konferencje, szkolenia i działania informacyjno-promocyjne (w tym również podnoszące kompetencje pracowników Urzędu Gminy w zakresie współpracy z przedsiębiorcami) ale również planuje się realizację projektów inwestycyjnych związanych z rozwojem strefy przemysłowej na terenie Gminy Rawa Mazowiecka.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, Rządowy Fundusz Polski Ład, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Rolnictwo. To się opłaca.	
Odniesienie do celów	1.1.3. Promocja specjalizacji produkcji w oparciu o lokalne zasoby 1.1.4. Zwiększenie udziału alternatywnych źródeł dochodu w gospodarstwach rolnych
Uzasadnienie	Ponad 50% gospodarstw to gospodarstwa o powierzchni 1- 5 ha. Taka sytuacja rzutuje na relatywnie niską towarowość rolnictwa, co z kolei wpływa na słabą kondycję ekonomiczną gospodarstw. Z tych też względów niezbędne jest tworzenie na obszarach wiejskich nowych miejsc pracy poza rolnictwem tj. w usługach, drobnym przetwórstwie oraz agroturystyce, która ma duże szanse rozwoju na terenie Gminy. Konieczne wydają się także działania zmierzające do działań związanych z poprawą struktury obszarowej gospodarstw, zwiększaniem skali współpracy, wsparciem specjalizacji produkcji rolnej, zwiększeniem stopnia mechanizacji i automatyzacji w gospodarstwach, w tym wdrażanie modelu rolnictwa precyzyjnego, które przynosi korzyści zarówno dla samego gospodarstwa, jak i środowiska naturalnego.
Opis	Planowane jest podejmowanie działań informacyjno-promocyjnych w ww. zakresie, również w postaci szkoleń, konferencji oraz wyjazdów studyjnych.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

RAWA – rozwój, animacja, wiedza, aktywizacja	
Odniesienie do celów	1.1.5. Aktywizacja osób nieaktywnych zawodowo
Uzasadnienie	Jak wynika z danych opublikowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej, można wyróżnić na sześć grup osób, które mogą wymagać dodatkowego wsparcia w wejściu na rynek pracy tj. osoby długotrwale bezrobotne, osoby do 30 roku życia, osoby bez kwalifikacji zawodowych, osoby powyżej 50 roku życia, osoby bez doświadczenia zawodowego oraz osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia.
Opis	Planowane jest podejmowanie kompleksowych działań (w tym nawiązanie współpracy z przedsiębiorcami z terenu Gminy) aktywizujących ww. grupy osób w taki sposób, aby po zakończeniu wsparcia podjęły zatrudnienie. Działania, jakie mogą zostać podjęte (w zależności od możliwości dofinansowania) to: poradnictwo zawodowe, Indywidualny Plan Działania, wsparcie psychologiczne, kursy zawodowe/ szkolenia, doradztwo w zakresie zakładania własnej działalności gospodarczej.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Gmina równych szans	
Odniesienie do celów	2.1.5. Rozwój miejsc opieki dla dzieci w wieku do lat 3 oraz dla osób ze szczególnymi potrzebami i o ograniczonej samodzielności
Uzasadnienie	Rozwój różnych form opieki nad osobami zależnymi, takimi jak: małe dzieci, osoby z niepełnosprawnościami oraz seniorzy, pozwoli opiekunom tych osób powrócić na rynek pracy.
Opis	W ramach przewidzianych działań Gmina zakłada dalsze wsparcie funkcjonujących placówek tj. Klub Seniora oraz Dom Dziennego Pobytu.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalne z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Szkoła na piątkę z plusem! Doposażenie szkół, organizacja zajęć dodatkowych oraz podnoszenie kwalifikacji kadry pedagogicznej	
Odniesienie do celów	2.1.6. Wzmocnienie jakości edukacji w szkołach na terenie Gminy
Uzasadnienie	Poprawa jakości kształcenia ogólnego w zakresie wsparcia kompetencji kluczowych na rynku pracy oraz nauczania eksperymentalnego. Nauczanie eksperymentalne jest obecnie szczególnie istotne, ponieważ pozwala na wykształcenie się u uczniów cech, które nie są pobudzane za pomocą kształcenia teoretycznego, tj. kreatywność, ciekawość poznania nowych zagadnień. W ramach projektu zwiększy się dostęp do usług edukacji, zwłaszcza w zakresie dostępu do sprzętu mającego na celu wsparcie kompetencji ogólnych, stanowiących fundament do nauczania eksperymentalnego. Zakupione środki trwałe będą odpowiadać na potrzeby nauczania w dziedzinach kluczowych, dzięki temu uczniowie będą mogli w łatwiejszy i efektywniejszy sposób

	zrozumieć i zapamiętać otrzymywaną wiedzę. Wzrost aktywności fizycznej u dzieci i młodzieży jest bardzo ważny, ponieważ z badań UNICEFU wynika, że polskie dzieci tyją najszybciej w Europie i w ciągu ostatniej dekady liczba osób z nadwagą podwoiła się. Ponadto, mając na uwadze wyniki egzaminów ośmioklasisty, należy podjąć działania mające na celu podnoszenie kwalifikacji kadry pedagogicznej.
Opis	Planowane jest doposażenie placówek edukacyjnych w sprzęt komputerowy, sprzęt do nauczania eksperymentalnego, doświadczalnego. Ponadto planuje się organizację dodatkowych zajęć z zakresu kształtowania kompetencji kluczowych wśród uczniów. Kompetencja jest kombinacją wiedzy, umiejętności i przyjmowanej postawy. Kompetencje kluczowe to kompetencje, które wspierają rozwój osobisty, włączanie w życie społeczne, aktywne obywatelstwo i możliwość znalezienia zatrudnienia. Są to m.in.: porozumiewanie się w języku ojczystym, porozumiewanie się w językach obcych, kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo techniczne, kompetencje informatyczne, umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie, inicjatywność i przedsiębiorczość oraz świadomość i ekspresja kulturalna.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Pofolkuj sobie!	
Odniesienie do celów	2.1.7.Ochrona i wzmocnienie wartości dziedzictwa kulturowego
Uzasadnienie	Celem działań jest poznawanie własnego dziedzictwa kulturowego, szacunek wobec tradycji, wspieranie kultury ludowej, pogłębianie wiedzy o gminie i jej historii (zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży). Skutkować to będzie również silniejszą więzią z gminą oraz lokalną społecznością
Opis	Planowane jest podejmowanie działań mających na celu ochronę, wzmocnienie, ale również promocję dziedzictwa kulturowego Gminy Rawa Mazowiecka. W zależności od potrzeb mogą to być publikacje (w tym w wersji audio i wideo), doposażenie zespołów ludowych, Kół Gospodyń Wiejskich oraz organizacji kultywujących i promujących dziedzictwo kulturowe jak również organizacja (udział) szkoleń czy wydarzeń promocyjnych.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Markowa Gmina	
Odniesienie do celów	2.1.8.Budowa marki lokalnej Gminy
Uzasadnienie	Marka Gminy jest spójnym i konkretnym komunikatem o gminie. Na etapie opracowywania „Planu działania w zakresie turystyki w Gminie Rawa Mazowiecka do 2025 roku” została zdiagnozowana potrzeba budowy marki Gminy, czyli znaku słowno-graficznego charakteryzującego i opisującego obszar Gminy oraz proponowane w nim produkty, usługi i inicjatywy. Ideą i celem marki lokalnej jest

	także (a nawet przede wszystkim) zacieśnienie więzów między mieszkańcami skupionymi wokół Nowej Wspólnej Idei Rozwoju.
Opis	Planowane jest podejmowanie działań mających na celu budowę, wdrożenie oraz wzmocnienie i wszechstronną promocję marki lokalnej Gminy Rawa Mazowiecka.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, KSOW, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Cyfrowa Gmina	
Odniesienie do celów	3.1.3. Wspieranie rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej i teleinformatycznej
Uzasadnienie	Cyfryzacja życia jest faktem i nie da się już dziś funkcjonować w wielu obszarach bez dostępu do Internetu. Szereg spraw może być już załatwianych zdalnie. Jednak część społeczeństwa nadal czuje się wykluczona cyfrowo.
Opis	W ramach podejmowanych działań będą realizowane szkolenia, doradztwo dla seniorów, niepełnosprawnych, wykluczonych cyfrowo. Planuje się doposażenie jednostek gminnych w sprzęt, a jeśli programy pomocowe to umożliwić być może także wsparcie zakupu urządzeń dla mieszkańców, którzy sami nie są w stanie ponieść takiego wydatku. Założeniem jest, aby podnieść jakość wyposażenia, jeśli chodzi o urządzenia cyfrowe, o komputery, oprogramowanie i jakość usług elektronicznych oferowanych mieszkańcom. W ramach zadania planuje się również wsparcie dla inwestycji polegających na rozbudowie przewodowej i bezprzewodowej infrastruktury telekomunikacyjnej w tym sieci światłowodowej poprzez ułatwianie kontaktu z mieszkańcami oraz działania w ramach systemu wsparcia dla przedsiębiorców.
Źródła finansowania	Budżet Gminy, fundusze strukturalnie z perspektywy na lata 2021 – 2027.

Rezultaty i efekty planowanych działań

Rezultaty przewidzianych zadań zostały uporządkowane w formie otwartego katalogu, który będzie mógł być uzupełniony w zależności do ustalonych wskaźników w ramach programów operacyjnych wdrażanych w nowej perspektywie. Weryfikacja wskaźników pozwoli na ocenę skuteczności podejmowanych działań i zostanie poddana analizie w ramach monitoringu.

Wartość bazową 2022 określa się do stanu sprzed realizacji, dlatego też przyjęto, że wartość ta dla potrzeb strategii jest równa zero. Z uwagi na okres przygotowywania dokumentu i fakt, że część projektów jest w fazie koncepcyjnej lub projektowej nie jest możliwe precyzyjne wpisanie wartości docelowej. Dlatego też wartość docelowa wskaźnika nie może zostać skwantyfikowana w wyrażony liczbowo stan danego wskaźnika na moment

zakończenia rzeczowej realizacji projektu. Posłużono się opcją opisową. Wartość liczbowe będą uzupełnione już na etapie docelowym opracowywania wniosków o dofinansowanie i projektów technicznych.

Cel operacyjny	Realizacja celu			
	Wskaźniki	Postęp	Mierniki	Źródło weryfikacji
Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjał Gminy	1. Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-promocyjnych	wzrost	sztuka	dane UG (Urzędu Gminy)
	2. Liczba zorganizowanych spotkań z przedsiębiorcami	wzrost	sztuka	dane UG
	3. Liczba przygotowanych ofert inwestycyjnych	wzrost	sztuka	dane UG
	4. Liczba zorganizowanych szkoleń	wzrost	sztuka	dane UG
	5. Liczba zorganizowanych wyjazdów studyjnych	wzrost	sztuka	dane UG
	6. Liczba nowych działalności gospodarczych	wzrost	sztuka	dane UG
	7. Liczba osób nieaktywnych zawodowo, które podjęły zatrudnienie	wzrost	osoba	dane UG
Wielowymiarowe wzmacnianie kapitału społecznego	8. Liczba wybudowanych/zmodernizowanych obiektów integracji społecznej	wzrost	sztuka	dane UG
	9. Liczba wybudowanych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	wzrost	sztuka	dane UG
	10. Liczba wybudowanych/zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej	wzrost	sztuka	dane UG
	11. Liczba powstałych mieszkań komunalnych	wzrost	sztuka	dane UG
	12. Liczba wybudowanych/zmodernizowanych miejsc opieki dla dzieci do lat 3	wzrost	sztuka	dane UG
	13. Liczba wspartych miejsc opieki dla osób ze szczególnymi potrzebami i o ograniczonej samodzielności	wzrost	sztuka	dane UG
	14. Liczba doposażonych szkół	wzrost	sztuka	dane UG
	15. Liczba nauczycieli poszerzających i podnoszących kwalifikacje	wzrost	sztuka	dane UG
	16. Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w projektach	wzrost	sztuka	dane UG

	edukacyjnych			
	17. Liczba projektów edukacyjnych realizowanych na terenie Gminy	wzrost	sztuka	dane UG
	18. Liczba wspartych organizacji (zespołów ludowych, KGW, organizacji pozarządowych) działających na rzecz dziedzictwa kulturowego	wzrost	sztuka	dane UG
	19. Liczba wydarzeń i kampanii promujących dziedzictwo kulturowe	wzrost	sztuka	dane UG
	20. Liczba wydarzeń i kampanii promujących markę Gminy Rawa Mazowiecka	wzrost	sztuka	dane UG
Zrównoważony rozwój przestrzenny	1. Długość wybudowanych / zmodernizowanych dróg	wzrost	km	dane UG
	2. Długość wybudowanych ścieżek rowerowych ciągów pieszych oraz pieszo-jezdnych	wzrost	km	dane UG
	3. Długość wybudowanych chodników	wzrost	km	dane UG
	4. Liczba przebudowanych Stacji Uzdatniania Wody	wzrost	sztuka	dane UG
	5. Liczba przebudowanych oczyszczalni ścieków	wzrost	sztuka	dane UG
	6. Długość zmodernizowanych odcinków wodociągów	wzrost	km	dane UG
	7. Długość wybudowanej sieci wodociągowej	wzrost	km	dane UG
	8. Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej	wzrost	km	dane UG
	9. Liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków	wzrost	sztuka	dane UG
	10. Liczba zmodernizowanych źródeł ciepła na ekologiczne	wzrost	sztuka	dane UG
	11. Liczba wybudowanych / zmodernizowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	wzrost	sztuka	dane UG
	12. Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	wzrost	sztuka	dane UG
	13. Wielkość niskoemisyjnego taboru transportowego	wzrost	sztuka	dane UG
	14. Liczba gospodarstw podłączonych do sieci gazowej	wzrost	sztuka	dane GUS

	15. Masa wycofanych z użytkowania i unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest	wzrost	tona	dane UG
--	---	--------	------	---------

Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2023- 2030 r. z aktualnymi dokumentami strategicznymi na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim

L.p.	Nazwa dokumentu	Charakterystyka zgodności
1.	Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju	Dokument Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development) przyjęty przez Organizację Narodów Zjednoczonych (ONZ) to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Jego ramy wykraczają daleko poza, realizowane do tej pory, Milenijne Cele Rozwoju przyjęte w 2000 r. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych. Nowa wizja rozwoju nakreślona w Agendzie koncentruje się na pięciu wielkich zmianach transformacyjnych określonych jako zasada 5P (People, Planet, Prosperity, Peace, Partnership): Ludzie (People) Niepomijanie nikogo, czyli docieranie do grup wykluczonych, tworzenie warunków i możliwości korzystania z powszechnych praw człowieka i osiągnięć gospodarczych przez wszystkich ludzi, zagwarantowania równego dostępu do zasobów ekonomicznych, podstawowych usług, ziemi, zasobów naturalnych, technologii i finansów. Planeta (Planet) Tworzenie trwałych podstaw zrównoważonego rozwoju poprzez zintegrowanie społecznych, gospodarczych i środowiskowych aspektów rozwoju, zbudowanie modelu rozwoju, który będzie sprzyjał wzrostowi gospodarczemu i większemu włączeniu społecznemu oraz racjonalnie wykorzystywał zasoby środowiska

		naturalnego, a poprzez to osiąganie lepszej jakości życia oraz rozwiązywanie problemu ubóstwa. Dobrobyt (Prosperity) Przekształcanie gospodarek sprzyjające tworzeniu miejsc pracy i zapewnieniu inkluzywnego rozwoju, w tym przestawienie się na zrównoważone modele konsumpcji i produkcji, przy wykorzystaniu nowych technologii i potencjału biznesu, zapewnienie dostępu do dobrej edukacji, opieki zdrowotnej, czystej wody, elektryczności, transportu, telekomunikacji, ułatwianie podejmowania działalności gospodarczej, inwestowania, wymiany handlowej; zintensyfikowanie zrównoważonego rozwoju miast. Pokój (Peace) Budowanie pokoju oraz skutecznych, sprawiedliwych, otwartych i odpowiedzialnych instytucji gwarantujących wzmocnienie roli prawa, włączenie społeczne i współdecydowanie, wzmocnienie roli i odpowiedzialności instytucji, które powinny wspierać rządy prawa, prawo własności, wolność słowa i mediów, wolność polityczną, dostęp do sprawiedliwości, niedyskryminowanie kogokolwiek. Partnerstwo (Partnership) Nowe globalne partnerstwo polegające na solidarności, współpracy, odpowiedzialności i przejrzystości podejmowanych działań, dotyczy to zarówno partnerstwa pomiędzy rządami, jak i administracją lokalną, regionalną, środowiskami naukowymi, biznesem i wszystkimi zainteresowanymi stronami i grupami.
2.	Polityka Spójności Unii Europejskiej na lata 2021-2027	Cele polityki spójności na lata 2021 – 2027: 1. Inteligentniejsza Europa (innowacyjna i inteligentna transformacja gospodarcza) 2. Bardziej ekologiczna, niskoemisyjna Europa (w tym transformacja sektora energetycznego, przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, dostosowanie do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem) 3. Bardziej połączona Europa (mobilność i łączność TIK) 4. Bardziej prospołeczna Europa (europejski filar praw socjalnych) 5. Europa bliższa obywatelom (zrównoważony rozwój obszarów miejskich, wiejskich i przybrzeżnych oraz inicjatywy lokalne. 2 cele horyzontalne:

		- Budowanie potencjału administracyjnego - Współpraca między regionami i ponad granicami (osadzenie współpracy w głównym nurcie).
3.	Europejski Zielony Ład (EU Green Deal)	Europejski Zielony Ład (EU Green Deal) to kompleksowa strategia Unii Europejskiej dotycząca ochrony środowiska oraz przeciwdziałaniu zmianom klimatycznym. Tym samym Europa do 2050 r. aspiruje do bycia pierwszym kontynentem neutralnym dla klimatu. Plan ambitny, ale możliwy do zrealizowania, biorąc pod uwagę pełne zaangażowanie wszystkich państw członkowskich w jego realizację. Głównym celem, obok neutralności klimatycznej, jest przede wszystkim ochrona życia ludzkiego oraz zwierząt i roślin, przy jednoczesnym wsparciu transformacji energetycznej na rzecz czystej technologii. Europejski Zielony Ład składa się z 10 założeń: 1. Europa bez zanieczyszczeń - zanieczyszczenie powietrza, wody oraz rozwiązanie problemu zanieczyszczenia przemysłowego; 2. Przejście na gospodarkę cyrkulacyjną - przyjęcie nowego planu działania na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym do marca 2020 r.; 3. Program "Farm to Fork" - cele dotyczące redukcji chemicznych pestycydów (50% do 2030 r.), nawozów i zwiększenie powierzchni upraw organicznych; 4. Zielona Wspólna Polityka Rolna - wysokie ambicje środowiskowe i klimatyczne w ramach reformy Wspólnej Polityki Rolnej; 5. Mechanizm JUST Transition - wsparcie finansowe dla regionalnych planów transformacji energetycznej; 6. Finansowanie transformacji - fundusze na zielone innowacje i inwestycje publiczne; 7. Czysta, przystępna cenowo i bezpieczna energia - ocena ambicji państw członkowskich ujętych w ramach krajowych planów w zakresie energii i klimatu; 8. Osiągnięcie neutralności klimatycznej - propozycja pierwszej ustawy klimatycznej zapisującej cel neutralności klimatycznej do 2050r.; 9. Zrównoważony transport - przyjęcie strategii na rzecz zrównoważonej i inteligentnej mobilności, a także przegląd

		dyrektywy w sprawie infrastruktury paliw alternatywnych i rozporządzenia TEN-T; 10. Ochrona europejskiego kapitału naturalnego - propozycja strategii UE na rzecz różnorodności biologicznej do 2030 r.
4.	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Strategia określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. SOR przedstawia nowy model rozwoju – rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Jest on oparty o indywidualny potencjał terytorialny, inwestycje, innowacje, rozwój, eksport oraz wysoko przetworzone produkty. Nowy model rozwoju zakłada odchodzenie od dotychczasowego wspierania wszystkich sektorów/branż na rzecz wspierania sektorów strategicznych, mogących stać się motorami polskiej gospodarki. Jego fundamentalnym wyzwaniem jest przebudowanie modelu gospodarczego tak, żeby służył on całemu społeczeństwu. Cele szczegółowe: I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna); II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie); III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE) oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe.
5.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego	KSRR 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy

	2030 (KSRR 2030)	prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy UE. 1. Adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie zagrożeń dla środowiska. 2. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych. 3. Rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego. 4. Wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek. 5. Rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach. 6. Zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowania działań rozwojowych) oraz współpracy między samorządami terytorialnymi i między sektorami. 7. Przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych. 8. Cele główne i cele szczegółowe polityki regionalnej Cel główny KSRR: Głównym celem polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym <pre> graph TD CG[Cel główny KSRR] --> C1[Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym] CG --> C2[Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych] CG --> C3[Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie] C1 --> C1_1[1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo - wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją] C1 --> C1_2[1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze] C1 --> C1_3[1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska] C1 --> C1_4[1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych] C1 --> C1_5[1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów] C2 --> C2_1[2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego] C2 --> C2_2[2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym] C2 --> C2_3[2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach] C3 --> C3_1[3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem] C3 --> C3_2[3.2. Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym] C3 --> C3_3[3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych] C3 --> C3_4[3.4. Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej] </pre>
6.	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.	Głównym celem krajowej polityki transportowej przedstawionej w strategii jest zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego przez utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim

		i globalnym. Osiągnięcie tego celu pozwoli na rozwijanie dogodnych warunków, sprzyjających stabilnemu rozwojowi gospodarczemu kraju. Realizacja celu głównego w perspektywie do 2030 r. wymaga podjęcia następujących działań: • budowy zintegrowanej i wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce; • poprawy sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym; • zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności (chodzi m.in. o promocję transportu zbiorowego); • poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów; • ograniczania negatywnego wpływu transportu na środowisko; • poprawy efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.
7.	Polityka energetyczna Polski do 2040 r.	W PEP2040 podejmowane są strategiczne decyzje inwestycyjne, mające na celu wykorzystanie krajowego potencjału gospodarczego, surowcowego, technologicznego i kadrowego oraz stworzenie poprzez sektor energii dźwigni rozwoju gospodarki, sprzyjającej sprawiedliwej transformacji. Główne filary strategii¹ I filar Sprawiedliwa transformacja II filar Zeroemisyjny system energetyczny III filar Dobra jakość powietrza
8.	Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030	Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem samorządu województwa określającym wizję i cele polityki regionalnej w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym oraz działania niezbędne do ich osiągnięcia. W Strategii wskazano: cel horyzontalny: Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzane województwo oraz

¹ Polityka energetyczna Polski do 2040 r.: Biuletyn Informacji Publicznej Ministerstwa Klimatu i Środowiska (mos.gov.pl).

	trzy cele strategiczne w ramach trzech sfer: gospodarczej, społecznej i przestrzennej: • Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka, • Obywatelskie społeczeństwo równych szans, • Atrakcyjna i dostępna przestrzeń.
--	---

Zgodność celów Strategii Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2023-2030
z celami Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

Cele Strategii rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka	Cele Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego
Konkurencyjna i odporna gospodarka Gminy Rawa Mazowiecka	▪ podnoszenie jakości kapitału ludzkiego ▪ wsparcie rozwoju MŚP ▪ rozwój sektora rolnego i zwiększenie jego konkurencyjności
Gmina Rawa Mazowiecka. Dobre miejsce do życia.	▪ rozwój kapitału społecznego ▪ ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego
Atrakcyjna i funkcjonalna przestrzeń Gminy Rawa Mazowiecka	▪ poprawa jakości powietrza ▪ ochrona i kształtowanie krajobrazu ▪ zwiększenie dostępności transportowej ▪ nowoczesna energetyka w województwie ▪ racjonalizacja gospodarki odpadami ▪ zwiększenie dostępności do usług teleinformatycznych

Uwarunkowania, wnioski z Diagnozy społeczno – gospodarczej i przestrzennej Gminy

Uwarunkowania i metodyka opracowania Strategii

Strategia jest najważniejszym dokumentem jednostki samorządu terytorialnego. To długofalowy plan określający generalny kierunek działania Gminy w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym oraz metody i narzędzia jego wdrażania wraz z systemem monitorowania jego realizacji. Strategia jest wyznacznikiem decyzji merytorycznych, organizacyjnych i finansowych podejmowanych przez władze Gminy.

W pracach nad dokumentem został przyjęty mechanizm oparty na partycypacyjnym modelu budowy planów strategicznych. Oznacza to, że w do budowy Strategii zostali zaproszeni Mieszkańcy Gminy reprezentujący różne sektory aktywności społeczno-gospodarczej tj. sektor społeczny, gospodarczy i publiczny jak również pracownicy Urzędu Gminy, którzy posiadają merytoryczną wiedzę w zakresie realizacji zadań Gminy wynikających z ustawy o samorządzie terytorialnym.

Dzięki temu, niniejszy dokument stanowi z jednej strony - odzwierciedlenie opinii i wyrażanych potrzeb Mieszkańców, zaś z drugiej, dzięki doświadczeniu pracowników, wniosków z realizacji Strategii na lata 2016-2022 - zawiera cele i środki dopasowane do realnych możliwości samorządu Gminy Rawa Mazowiecka w połączeniu z szansami, jakie płyną z otoczenia.

Strategia Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka jest również odpowiedzią na zdiagnozowane wyzwania, przed jakimi stanie samorząd w najbliższym dziesięcioleciu.

Metodyka prac nad strategią

Prace nad strategią zostały podzielone na 5 etapów: diagnozę stanu, analizę strategiczną, redakcję właściwą, konsultacje oraz przyjęcie dokumentu do realizacji.

Etap I. Diagnoza stanu. Diagnoza ma za zadanie wskazywać główne trendy i potencjalne kierunki rozwoju w przyszłości. Ma również umożliwić podejmowanie właściwych decyzji strategicznych, takich jak: określenie wizji rozwoju Gminy, ustalenie celów, ukierunkowanie działań i instrumentów realizacyjnych, zdefiniowanie oczekiwanych rezultatów i wskaźników ich osiągnięcia, wskazanie obszarów strategicznej interwencji.

Etap ten miał charakter pracy badawczej i polegał na zgromadzeniu, a następnie analizie danych na temat Gminy i jej otoczenia. Efektem tych prac jest diagnoza społeczno-gospodarcza i przestrzenna Gminy, która stanowi podstawę do dalszych prac nad strategią. W dokumencie opisano stan zasobów oraz tendencje rozwojowe zachodzące w sferze przestrzenno-przyrodniczej, społecznej, gospodarczo-finansowej.

Etap II. Analiza strategiczna. Bazą do przeprowadzenia analizy stanowiły głównie wyniki ankiet wypełnionych przez Mieszkańców, zebrane opinie oraz wywiady z pracownikami i władzami urzędu. Zrealizowane działania pozwoliły kolejno na:

- wprowadzenie i wstępne prace analityczne;
- omówienie metodyki procesu budowania strategii rozwoju metodą partycypacyjną;
- dokonanie przeglądu uwarunkowań mających wpływ na sytuację Gminy – zebranie opinii i spostrzeżeń;
- przeprowadzenie analizy SWOT;
- określenie wizji i misji Gminy;
- formułowanie celów w poszczególnych wyzwaniach;
- określenie założeń organizacyjnych dla poszczególnych projektów;

Wykonana analiza pozwala na weryfikację obecnego położenia społeczno-gospodarczego Gminy, dzięki czemu można określić najbardziej pożądany obraz przyszłości, czyli wizję rozwoju. Wizja jest obrazem przyszłości, którą samorząd chce wykreować, koncepcja przyszłości Gminy, która jest wspólna zarówno dla organów Gminy, jak i wszystkich podmiotów ją tworzących.

Na podstawie sprecyzowanej wizji możliwe stało się poszukiwanie misji rozwoju, określającej ideę i ogólny kierunek rozwoju Gminy oraz pośrednio dziedziny, którymi powinna się ona zajmować. Misja Gminy została wyraźnie sformułowana w kategoriach służenia społeczeństwu i pomnażania korzyści.

Etap III. Redakcja właściwa. Polegał on na opracowaniu treści strategii zgodnie z wymaganą przepisami prawa strukturą, ponadto opisano zgodność założeń z dokumentami strategicznymi poziomu regionalnego oraz określono procedury wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji dokumentu.

Należy pamiętać, że strategia w swojej ostatecznej wersji jest dokumentem perspektywicznym i długofalowym, wskazującym priorytety i narzędzia realizacji, które na najbliższe lata wydają się stwarzać najwięcej możliwości dla rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Rawa Mazowiecka. Strategia jest dokumentem, który w swoich założeniach musi podlegać aktualizacji, ewaluacji i monitoringowi, tak aby jej realizacja odpowiadała potrzebom Gminy i jej mieszkańców.

Etap IV. Konsultacje. Zaangażowanie społeczności lokalnych, organizacji i instytucji niemalże na każdym etapie budowania strategii sprawia, że jest ona dokumentem społecznie akceptowanym i tym samym zwiększa szanse jej realizacji. Etap ten polegał na zaangażowaniu wszystkich potencjalnych interesariuszy strategii w proces konsultacji dokumentu. Projekt strategii został przedłożony do konsultacji sąsiednim gminom, Urzędowi Marszałkowskiemu w Łodzi oraz Łódzkiemu Urzędowi Wojewódzkiemu w Łodzi. Ponadto wystąpiono o ustalenie zakresu przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na środowisko. W wyniku otrzymanych odpowiedzi, zweryfikowano zapisy oraz wprowadzono proponowane zmiany i uzupełnienia.

Etap V. Przyjęcie dokumentu do realizacji. Jest to ostatni etap związany z budową strategii. Rada Gminy, na mocy nadanych jej uprawnień, przyjęła dokument do realizacji. Oznacza to, że od tego momentu, strategia rozwoju Gminy staje się punktem wyjścia dla podejmowanych decyzji zarówno inwestycyjnych jak i finansowych.

Wnioski z diagnozy społeczno – gospodarczej i przestrzennej

Opracowanie diagnozy społeczno-gospodarczej pokazało obszary, które należy wzmocnić, aby osiągnąć zakładane cele rozwojowe. Dokument ten zawiera również prognozy wynikające z danych Głównego Urzędu Statystycznego, które – dobrze wykorzystane - mogą być pozytywnym impulsem do dalszego rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka.

Diagnoza jest fundamentalnym dokumentem, na podstawie którego możliwe jest planowanie wizji rozwoju Gminy w perspektywie najbliższych lat. Przeprowadzona analiza pokazuje na jakim etapie rozwoju społeczno-gospodarczego znajduje się obecnie Gmina Rawa Mazowiecka, jakie działania i inwestycje w największym stopniu przyczyniają się do poprawy jakości życia mieszkańców, do zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej obszaru oraz do zbudowania wizerunku Gminy jako miejsca dobrego do zamieszkania na stałe. Poniżej omówiono najważniejsze czynniki mające wpływ na rozwój Gminy.

Uwarunkowania przestrzenne

Gmina Rawa Mazowiecka posiada dogodną lokalizację zarówno pod względem geograficznym, jak i komunikacyjnym.

Położenie w centrum Polski sprawia, że odległości od największych i zarazem strategicznych, z punktu widzenia realizacji „interesów” Gminy Rawa Mazowiecka, miast w regionie nie przekraczają 100 km zaś czas przejazdu nie przekracza 1,5 h. Jest to optymalna odległość zarówno dla Mieszkańców, inwestorów jak i turystów.

Lokalizacja geograficzna niejako „wymusza” stosowanie na jej terenie dogodnych, z punktu widzenia rozwoju Gminy, rozwiązań komunikacyjnych zarówno na szczeblu krajowym, jak i wojewódzkim czy powiatowym. Obszar Gminy przecinają bowiem dwie drogi krajowe o istotnym znaczeniu transportowym, trzy drogi wojewódzkie oraz trzynaście dróg powiatowych. Należy podkreślić, iż zarówno sieć dróg powiatowych jak i trzydzieści pięć dróg gminnych są bezpośrednio powiązane z drogami wyższego rzędu co dodatkowo zwiększa funkcjonalność połączeń drogowych na terenie Gminy.

Ponadto, takie usytuowanie głównych szlaków komunikacyjnych stanowi jeden z ważniejszych aspektów decydujących o lokalizacji inwestycji przez nowe firmy.

Należy podkreślić, iż Gmina nie ma dostępu do stacji kolejowej (najbliższe stacje zlokalizowane są w Skierniewicach i Tomaszowie Mazowieckim) zatem komunikacja zbiorowa na jej terenie odbywa się głównie autobusami. Mając na uwadze położenie geograficzne, rozwój sąsiednich ośrodków miejskich wskazane jest podejmowanie działań

wspierających zwiększenie i poprawę dostępu Mieszkańców do połączeń kolejowych. Takie rozwiązanie znacznie usprawni codzienne funkcjonowanie oraz w znacznym stopniu ograniczy koszty dojazdów do pracy, uczelni itp. Przyczyniając się jednocześnie to ograniczenia emisji dwutlenku węgla do atmosfery.

Dokonana diagnoza wskazuje na fakt niedostatecznego wykorzystania położenia geograficznego dla rozwoju gospodarczego Gminy.

Demografia

Analiza danych statystycznych na przestrzeni ostatnich lat pokazuje, że pomimo ujemnego przyrostu naturalnego, liczba mieszkańców utrzymuje się na zbliżonym poziomie i różnice w poszczególnych latach są praktycznie nieodczuwalne. Potwierdzają to również dane statystyczne salda migracji, które zarówno w poprzednich latach jak i w przyszłości są dodatnie.

Optymistyczne dla Gminy są również prognozy dotyczące przyrostu naturalnego w latach 2027-2030. Jeżeli prognozy się potwierdzą, najbliższe lata będą charakteryzować się dodatnim przyrostem naturalnym.

Ponadto, należy mieć na uwadze prognozowany w Polsce okres postępującej depopulacji kraju. Zgodnie z danymi GUS spośród 2477 gmin w Polsce spadek ludności do 2030 r. będzie miał miejsce aż w 1664. Większość gmin, dla których przewidywany jest duży spadek ludności (powyżej 10%) znajduje się na terenach tzw. „ściany wschodniej”. Zwiększenie atrakcyjności Gminy Rawa Mazowiecka zarówno jako miejsca do życia jak i miejsca przyjaznego inwestorom, może sprawić, że wzrost liczby ludności w perspektywie najbliższych lat stanie się faktem.

Dla rozwoju danej Gminy bardzo ważny jest stosunek liczby osób w wieku produkcyjnym do liczby osób w wieku poprodukcyjnym. W przypadku Gminy Rawa Mazowiecka przeważa liczba osób w wieku produkcyjnym. Jest to bardzo ważna informacja, ponieważ to w dużej mierze od aktywności mieszkańców (zarówno w sferze społecznej jak i gospodarczej) zależy przyszłość danego obszaru. To od aktywności mieszkańców zależy również dalszy rozwój placówek edukacyjnych, sieci szlaków komunikacyjnych oraz miejsc integracji i rekreacji.

Gmina Rawa Mazowiecka staje przed wyzwaniem w jaki sposób z jednej strony zatrzymać mieszkańców oraz – z drugiej strony – jak zachęcić nowych mieszkańców, aby swoją przyszłość związali z tym obszarem. Tym bardziej, że szacunkowe prognozy GUS do roku 2030 wskazują, że Gmina Rawa Mazowiecka nie dość, że nie odczuje w istotny sposób problemu depopulacji, to zgodnie z przewidywaniami GUS, może odnotować znaczny wzrost liczby ludności.

Analiza dostępnych danych statystycznych, ale też potrzeb wyrażanych przez mieszkańców daje odpowiedź, jakie inwestycje w pierwszej kolejności należy wykonać, aby Gmina miała szansę na zwiększenie liczby ludności.

Edukacja

Jak już wyżej wspomniano dostęp do placówek oświatowych, jakość ich wyposażenia oraz poziom kształcenia jest jednym z ważniejszych czynników decydujących o wyborze miejsca zamieszkania w szczególności ludzi w wieku produkcyjnym, którzy szukają miejsca atrakcyjnego zarówno z punktu widzenia rozwoju zawodowego, ale też zapewnienia jak najlepszego poziomu wykształcenia swoich dzieci.

W ocenie mieszkańców status istniejących placówek edukacyjnych jest na bardzo wysokim poziomie. Jest to efekt dużych nakładów finansowych poczynionych na przestrzeni kilku ostatnich lat oraz dotacji pozyskanych zarówno z budżetu UE jak i budżetu państwa. Szkoły, oprócz modernizacji samych obiektów zostały wyposażone w nowoczesne pracownie z innowacyjnymi narzędziami niezbędnymi do prowadzenia zajęć lekcyjnych. W najbliższych latach planowana jest modernizacja budynku szkoły w Starej Wojskiej, która jako jedyna wymaga poprawy standardu techniczno-lokalowego.

Jednakże standard szkół to nie wszystko. Rodzice zwracają przede wszystkim uwagę na jakość kształcenia, która wyraża się w wynikach egzaminów ośmioklasisty.

Analizując wyniki poszczególnych szkół z terenu Gminy Rawa Mazowiecka, niewątpliwie najlepsze osiągnięcia prezentują uczniowie ze szkoły podstawowej w Konopnicy, następnie uczniowie ze szkoły w Pukininie i Kurzeszynie. Najniższe wyniki osiągają uczniowie z matematyki i języka angielskiego, gdzie różnica między średnią w powiecie i województwie sięga nawet kilku punktów procentowych. Na wyniki egzaminów ma wpływ wiele czynników, w tym między innymi udział liczby uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Niewątpliwie jest to jednak ważny sygnał dla władz samorządowych oraz dyrekcji szkół, aby większą uwagę skupić na jakości kształcenia, szukając przede wszystkim przyczyny takiego poziomu wyników egzaminów.

W tym miejscu, po raz kolejny prawdziwe jest stwierdzenie, że Gmina Rawa Mazowiecka posiada dogodną lokalizację geograficzną i komunikacyjną, ponieważ dzięki temu, że jest zlokalizowana w centrum Polski, uczniowie, którzy zakończą edukację na poziomie podstawowym, mają szereg możliwości kontynuacji nauki w dużych ośrodkach miejskich co ułatwia im niezbyt daleka odległość z miejsca zamieszkania.

Co ciekawe ankietowani, w przeprowadzonym badaniu, dość dobrze ocenili poziom wykształcenia mieszkańców. Odpowiedź „średni” pojawiła się 97 razy, „dobry” – 56 razy zaś „zły” i „bardzo zły” – odpowiednio 12 i 6 razy.

Należy zauważyć, iż im wyższy poziom wykształcenia mieszkańców, tym ciekawsze projekty i inicjatywy mogą być realizowane na terenie Gminy jak również może mieć to bezpośredni wpływ na wzrost aktywności gospodarczej wśród mieszkańców, w tym również na nowe inwestycje w rozwój gospodarstw rolnych. Ponadto, mieszkańcy Gminy bardzo często są zatrudnieni w instytucjach publicznych lub w prywatnych zakładach pracy wykorzystując swoją wiedzę, kompetencje i umiejętności na rzecz rozwoju tych organizacji.

Gospodarka i przedsiębiorczość

Analizując rozwój przedsiębiorczości na obszarze Gminy na przestrzeni ostatnich pięciu lat widać wyraźny wzrost podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Średni wzrost rejestrowanych działalności gospodarczych wynosi ok. 5% w stosunku do roku poprzedniego.

Na obszarze Gminy Rawa Mazowiecka przeważającą formą prowadzenia działalności gospodarczej są osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą (646 podmiotów w 2021 roku), często o charakterze rodzinnym.

Rozwój przedsiębiorczości to przede wszystkim tworzenie miejsc pracy dla mieszkańców. Na obszarze Gminy przeważają podmioty gospodarki narodowej zatrudniające pracowników w przedziale od 0 do 9 osób (759) oraz od 10 do 49 osób (739).

Szczegółowe analizy zawarte w opracowanej diagnozie pokazują, że zarówno w Polsce jak i na terenie Gminy Rawa Mazowiecka zamieszkują osoby przedsiębiorcze (dowodzi tego coroczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych, w tym znaczący wzrost osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą), jednakże nadal pojawia się problem braku wystarczającego wsparcia ze strony instytucji państwowych i samorządowych.

Jest to kolejne wyzwanie, z którym będzie mierzył się samorząd Gminy w najbliższych latach. Pozytywnym przykładem wsparcia dla przedsiębiorców może być Związek Przedsiębiorców i Pracodawców w Łodzi, który będzie realizował projekt, którego efektem końcowym ma być wypracowanie projektu „Kodeksu Dobrych Praktyk w zakresie dialogu społecznego z przedsiębiorcami”. Jest to pozytywny aspekt, ułatwiający współpracę z przedsiębiorcami, ponieważ pokazuje on, że taka sama potrzeba pojawiła się również po „drugiej stronie”.

Współpraca z przedsiębiorcami powinna również polegać na maksymalnym skracaniu drogi do pozyskiwania dotacji na wdrażanie innowacji w celu zwiększenia konkurencyjności, na ułatwianiu komunikacji między Instytucjami Otoczenia Biznesu a przedsiębiorstwami.

Rolnictwo

Rolnictwo jest główną gałęzią gospodarki na terenie Gminy Rawa Mazowiecka. Około 69% ogólnej powierzchni Gminy zajmują grunty pozostające w użytkowaniu gospodarstw rolnych.

Jednakże ponad 50% gospodarstw to gospodarstwa o powierzchni 1- 5 ha. Taka sytuacja rzutuje na relatywnie niską towarowość rolnictwa, co z kolei wpływa na słabą kondycję ekonomiczną gospodarstw. Z tych też względów niezbędne jest tworzenie na obszarach wiejskich nowych miejsc pracy poza rolnictwem tj. w usługach, drobnym przetwórstwie oraz agroturystyce, która ma duże szanse rozwoju na terenie Gminy.

Konieczne wydają się także działania zmierzające do działań związanych z poprawą struktury obszarowej gospodarstw, zwiększaniem skali współpracy, wsparciem

specjalizacji produkcji rolnej, zwiększeniem stopnia mechanizacji i automatyzacji w gospodarstwach, w tym wdrażanie modelu rolnictwa precyzyjnego, które przynosi korzyści zarówno dla samego gospodarstwa, jak i środowiska naturalnego. Rolnik ma możliwość maksymalnego wykorzystania potencjału pól i zwiększenia plonów oraz poprawy ich jakości. Przy tym posiada pełną kontrolę nad uprawami.

Rynek pracy i bezrobocie

Głównym źródłem dochodu gospodarstw domowych na terenie Gminy Rawa Mazowiecka jest rolnictwo (47,36%) w dalszej kolejności praca najemna (26,45%) a następnie emerytura/renta i pozarolnicza działalność gospodarcza (odpowiednio 13,13% i 7,03%).

Stopa bezrobocia na terenie Gminy jest poniżej bezrobocia rejestrowanego w Polsce wg danych GUS w kwietniu 2022 ten wskaźnik wyniósł 5,2%.

Bezrobocie dotyka przede wszystkim osoby młode, bez doświadczenia zawodowego oraz osoby w wieku przedemerytalnym. Gmina stara się skutecznie rozwiązywać problemy na rynku pracy na przykład poprzez współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji pracy osób bezrobotnych.

Od niemal dekady w gminie Rawa Mazowiecka odnotowywany jest spadek osób zarejestrowanych jako bezrobotne, jednak niepokojącym sygnałem jest wzrost liczby bezrobotnych odnotowany na koniec kwietnia 2022 r., który wynosił 125 osób (tj. wzrost o 11 osób w stosunku do roku 2021).

Ponadto, o ile w latach 2003-2013 odnotowywano większy udział mężczyzn wśród osób bezrobotnych², tak od 2018 roku widać tendencję przeciwną, gdzie to liczba kobiet zaczyna stanowić większy odsetek; potwierdzają to również dane z kwietnia 2022 r.

Na podstawie barometru zawodów dla powiatu rawskiego na rok 2021 największą szansę na znalezienie zatrudnienia mieli bezrobotni zarejestrowani w następujących grupach zawodów deficytowych takich jak: fizjoterapeuci i masażyści, kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych, krawcy i pracownicy produkcji odzieży, lekarze, magazynierzy, ogrodnicy i sadownicy, operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych, operatorzy obrabiarek skrawających, opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej, pielęgniarki i położne, pracownicy ds. rachunkowości i księgowości, pracownicy służb mundurowych, ratownicy medyczni oraz spawacze.

Wyzwaniem, przed którym stoi samorząd i które jednocześnie jest komplementarne dla rozwoju przedsiębiorczości na terenie Gminy jest podniesienie jakości kapitału ludzkiego stanowiącego jeden z kluczowych elementów gospodarki opartej na wiedzy i jednocześnie jest jednym z czynników warunkujących atrakcyjność rynku pracy.

Samorząd w tym celu będzie podejmował działania mające na celu wsparcie edukacji i wzrost kwalifikacji mieszkańców, w tym rozwój kompetencji kluczowych, które

² Strategia Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2016-2022

stanowią połączenie wiedzy, umiejętności i postaw uważanych za niezbędne dla potrzeb samorealizacji i rozwoju osobistego, aktywnego obywatelstwa, integracji społecznej oraz zatrudnienia i które jednocześnie ułatwiają przystosowanie się do szybko zmieniających się warunków życia.

Pomoc społeczna

Polityka pomocy społecznej w Gminie Rawa Mazowiecka ukierunkowana jest na podejmowanie różnorodnych działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ma na celu udzielenie im zarówno świadczeń jak i usług, które spowodują zmianę sytuacji społecznej i materialnej tych osób.

Na przestrzeni ostatnich 5 lat można zauważyć tendencję malejącą w zakresie liczby rodzin korzystających ze wsparcia. Wyjątkiem był rok 2019, w którym pomocą społeczną objęte niemalże 85% więcej rodzin w stosunku do roku 2018.

Z analizy dostępnych danych wynika, że najwięcej rodzin korzysta z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby, niepełnosprawności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz bezrobocia. W przypadku ostatniego czynnika, widać korelację między poziomem bezrobocia w gminie a liczbą rodzin korzystających z zasiłku.

Gmina realizuje następujące programy mające na celu wsparcie rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej: Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021, Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2020-2022, Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Rawa Mazowiecka na lata 2016 – 2022 jak również Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2021 – 2025.

Należy zauważyć, iż na terenie gminy funkcjonuje Dom Dziennego Pobytu w Przewodowicach, który oferuje zajęcia dla grupy 10 osób z terenu powiatu rawskiego oraz Klub Seniora w Rossosze, gdzie zajęć korzysta 40 osób. Obydwie inicjatywy zostały zrealizowane w ramach pozyskanego dofinansowania z budżetu Unii Europejskiej.

Dostępne w okresie 2021-2027 możliwości pozyskania dofinansowania pozwolą na wdrożenie dodatkowych mechanizmów wsparcia, dzięki któremu możliwe będzie włączenie społeczne osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osób z niepełnosprawnościami.

W okresie najbliższych lat, z uwagi na ujemny przyrost naturalny, Gmina będzie musiała zmierzyć się z problemem starzejącego się społeczeństwa. Jest to tendencja widoczna na obszarze całego województwa łódzkiego. W związku z powyższym należy podejmować działania z zakresu usług społecznych takich jak domy pomocy czy kluby seniora.

Mając na uwadze potrzebę rozwoju gospodarstw rolnych oraz dywersyfikację dochodów, należy podejmować działania wspierające ideę rolnictwa społecznego, które jest

innowacyjnym podejściu do rolnictwa, polegające na wprowadzaniu usług społecznych do funkcjonujących gospodarstw rolnych. Co istotne, świadczenie tych usług bazuje na zasobach i aktywnościach danego gospodarstwa. Jednym z przykładów inicjatyw prowadzonych w ramach rolnictwa społecznego są zagrody edukacyjne oraz gospodarstwa opiekuńcze.

Ochrona zdrowia

Na terenie Gminy Rawa Mazowiecka nie występują placówki opieki zdrowotnej. Mieszkańcy korzystają z pomocy 14 przychodni funkcjonujących na obszarze miasta Rawa Mazowiecka.

Leczenie szpitalne odbywa się w Szpitalu im. Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej. Placówka składa się z 5 oddziałów szpitalnych, bloku operacyjnego, izby przyjęć z salą obserwacyjną oraz działu anestezjologii. Szpital świadczy również usługi z zakresu podstawowej i specjalistycznej opieki ambulatoryjnej w Poradni Rejonowo – Specjalistycznej.

Od 2021 roku, Zarząd Powiatu Rawskiego przy współpracy (w tym pomocy finansowej) poszczególnych samorządów oraz wsparcia z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych oraz Rządowego Programu Polski Ład, prowadzi prace mające na celu rozbudowę obiektu w celu uruchomienia dodatkowych, nowoczesnych oddziałów leczniczych, z których będą mogli korzystać również mieszkańcy Gminy Rawa Mazowiecka.

„Poprawa dostępu do opieki zdrowotnej” znalazła się na 4 miejscu wśród sześciu priorytetów wskazanych przez mieszkańców, w ankiecie dla potrzeb opracowania niniejszej Strategii, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój Gminy w latach 2023-2030 oraz rozwiązanie istniejących problemów i barier rozwoju.

Konieczne zatem jest podjęcie szeregu działań w zakresie zwiększenia świadomości prozdrowotnej, promocji profilaktyki, poprawy jakości i dostępności do usług ochrony zdrowia. Jednym z kluczowych zadań jest wsparcie rozwoju Szpitala św. Ducha, który jest główną placówką medyczną, z której korzystają mieszkańcy Gminy.

Kultura, sport i rekreacja

Na terenie Gminy Rawa Mazowiecka funkcjonują dwa podmioty prowadzące działalność w zakresie upowszechniania i ochrony dóbr kultury tj. Gminna Biblioteka Publiczna w Kurzeszynie oraz Gminny Ośrodek Kultury w Matyldowie.

Gminna Biblioteka cyklicznie włącza się w akcję „Narodowe Czytanie” oraz (wraz z filiami) organizowała wystawy książek bibliotecznych, lekcje biblioteczne, zajęcia komputerowe dla osób 60+, konkursy, spotkania z baśnią jak również przyjmowała wycieczki szkolne.

Dane udostępnione przez Bibliotekę świadczą o niskim poziomie czytelnictwa wśród mieszkańców Gminy co koresponduje z danymi Biblioteki Narodowej, ponieważ wg. raportu tej instytucji, czytanie książek w miastach do 20 tys. mieszkańców deklarowało zaledwie 38% badanych.

Dane zawarte w przeprowadzonej diagnozie wskazują również, że z usług Biblioteki w największym stopniu korzystają dzieci i młodzież w wieku szkolnym, co spowodowane jest przede wszystkim koniecznością dostępu do lektur natomiast w późniejszych latach zainteresowanie wypożyczaniem książek znacznie spada.

Gminny Ośrodek Kultury w Matyldowie został powołany do życia w 2019 roku. Instytucja ta funkcjonuje w ramach wielopłaszczyznowej działalności kulturalnej opartej na współpracy z władzami Gminy Rawa Mazowiecka, Kołami Gospodyń Wiejskich, zespołami ludowymi, instytucjami kultury, szkołami podstawowymi, jednostkami OSP, stowarzyszeniami oraz liderami lokalnych społeczności. Wśród wielu podjętych i zrealizowanych inicjatyw można wymienić przede wszystkim: wydarzenia plenerowe, zajęcia stacjonarne, konkursy, akcje aktywizujące dzieci i młodzież, imprezy stacjonarne (spotkania, prelekcje, koncerty). W latach 2020-2021 GOK zorganizował ponad 30 inicjatyw angażując mieszkańców Gminy w różnych przedziałach wiekowych.

Gminny Ośrodek Kultury w Matyldowie w 2022 roku rozpoczął realizację projektu „Rawskie Inicjatywy Lokalne” we współpracy z Narodowym Centrum Kultury, którego celem jest poznanie potencjału i potrzeb kulturalnych mieszkańców Gminy, aby przygotować lepszą ofertę dla społeczności. W maju br. została opracowana diagnoza, która będzie podstawą do planowania kolejnych działań w zakresie kultury.

Zespoły ludowe. Na terenie Gminy Rawa Mazowiecka aktywnie działa pięć zespołów ludowych, które od wielu lat swoją działalnością pielęgnują i kultywują obrzędy i zwyczaje charakterystyczne dla tego regionu. Są to: Szkolny Zespół Ludowy Podchlebnicki, Ludowy Zespół Obrzędowy Wilkowianie, Zespół Ludowy „Wspomnienie”, Zespół „Linkowiacy” z Linkowa, Zespół „Pod Różą” z Wilkowic.

Sport i rekreacja. Aktywność fizyczna stanowi bardzo ważny element życia mieszkańców Gminy Rawa Mazowiecka. Świadczy o tym istnienie klubów sportowych, które od wielu lat aktywizują i integrują mieszkańców zachęcając do aktywności sportowej.

Aktualnie na terenie Gminy Rawa Mazowiecka działają poniższe kluby sportowe: LUKS „Boguszyce”, GLKS SOBPOL Konopnica, GKS Korona Stary Dwór, LKS Start Pukinin, GLKS Wołucza.

Organizacje pozarządowe. Na terenie Gminy działają także organizacje pozarządowe, które również aktywnie uczestniczą w działaniach dotyczących krzewienia lokalnych tradycji, kultury, promocji dawnych zwyczajów i obyczajów, ale również społecznej integracji.

Wśród organizacji pozarządowych wyróżniają się Koła Gospodyń Wiejskich, które na mocy przepisów ustawy z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich zyskały osobowość prawną oraz mogą ubiegać się o dotacje z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Na terenie Gminy Rawa Mazowiecka (na dzień 31 lipca br.) zarejestrowanych jest 16 KGW w miejscowościach: Boguszyce, Garłów, Huta Wałowska-

Janolin, Julianów, Kurzeszyn, Konopnica, Matyldów, Rossocha, Pukinin, Stara Wojska, Wilkowice, Wołucza, Niwna, Pasieka Wałowska, Podlas, Dziurdzioły.

Funkcjonowanie aktywnych KGW jest dużym wsparciem dla instytucji samorządowych takich jak Gminna Biblioteka Publiczna czy Gminny Ośrodek Kultury.

Ponadto, na terenie Gminy działa 21 organizacji społecznych, w tym 19 wpisanych do Krajowego Rejestru Sądowego. Są to: Ochotnicze Straże Pożarne w Linkowie, Starej Wojskiej, Wilkowicach, Kurzeszynie, Kaleniu, Niwnej, Wołuczy i Konopnicy oraz Fundacja Dwór Wilkowice, Fundacja - Schronisko Imienia Bożeny Wahl, Kółko Rolnicze w Pokrzywnej, Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej "Mały Obywatel", Stowarzyszenie Bądźmy Razem, Stowarzyszenie "INFANS", Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kraina Rawki”, Stowarzyszenie Rozwoju Pukinina i Okolic, Stowarzyszenie Przyjaciele Pięknej Ziemi, Stowarzyszenie Oświatowo-Edukacyjno-Wychowawcze „Sowa”, Stowarzyszenie Cztery Dęby oraz „Zagroda pod Dębami” i „Stowarzyszenie Aktywnych Rawian”.

Działalność organizacji pozarządowych sprzyja budowaniu kapitału społecznego. Wspieranie trzeciego sektora oraz promowanie idei wolontariatu wpłynie na wzrost zaangażowania społecznego. Nie należy przy tym zapominać, iż wysoka jakość kapitału społecznego, jest również istotnym czynnikiem rozwoju gospodarczego.

Zdiagnozowanym problemem związanym z rozwojem aktywności społecznej jest wciąż niewystarczające zaplecze infrastrukturalne tj. świetlice, boiska czy miejsca rekreacji.

Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie Gminy działa 8 (wyżej wymienionych) jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. Strażacy nie tylko gaszą pożary, ale również uczestniczą w likwidacji skutków kolizji drogowych, klęsk żywiołowych i innych zagrożeń. Bardzo często jednostki OSP współpracują z Kołami Gospodyń Wiejskich używając im swoich pomieszczeń oraz pomagając podczas organizowanych przez nie wydarzeń kulturalnych i integracyjnych.

Na terenie Gminy nie jest zlokalizowany żaden Komisariat Policji. Obszar Gminy jest obsługiwany przez dzielnicowego Komendy Powiatowej w Rawie Mazowieckiej.

W celu wzmocnienia poziomu bezpieczeństwa należy podejmować działania wspierające zakup odpowiedniego i nowoczesnego wyposażenia służb ratowniczych.

Potencjał przyrodniczy

Jednym z ważniejszych atutów Gminy Rawa Mazowiecka, oprócz geograficznego położenia w centrum Polski „między Łodzią a Warszawą” jest bogactwo przyrodnicze i malownicze krajobrazy oraz korzystne uwarunkowania klimatyczne.

Pod względem krajobrazowym, najbardziej atrakcyjna jest północna i południowo – zachodnia część Gminy. Obecność elementów środowiska naturalnego o wysokiej wartości przyrodniczej zdecydowała o ustanowieniu na obszarze Gminy obszarowych i indywidualnych form ochrony przyrody. Wśród najważniejszych i mających największe znaczenie dla potencjału przyrodniczego Gminy należy wskazać: rezerwat wodny „Rawka”,

Bolimowsko – Radziejowski z doliną środkowej Rawki Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszar Chronionego Krajobrazu Górnej Rawki, w tym planowany do utworzenia Obszar Chronionego Krajobrazu Górnej i Środkowej Rawki (poprzez weryfikację Obszaru Chronionego Krajobrazu Bolimowsko-Radziejowskiego z doliną środkowej Rawki oraz Obszaru Chronionego Krajobrazu Górnej Rawki w zakresie m.in. zmianę granic i aktualizację stanu prawnego), dziewięć pomników przyrody w Boguszytach, Kurzeszynie Starym, Julianowie, Konopnicy i Żydomicach oraz użytki ekologiczne w Podlasiu i Żydomicach.

O potencjale przyrodniczym danej Gminy stanowi także powierzchnia lasów, w przypadku Gminy wiejskiej Rawa Mazowiecka lasy koncentrują się głównie na południowych i wschodnich obrzeżach Gminy zajmując 19,48 % jej powierzchni.

Jednym ze strategicznych wyzwań, zdiagnozowanych również w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 jest stworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju poprzez kreowanie atrakcyjnej i dostępnej przestrzeni, co będzie sprzyjało rozwojowi gospodarczemu i poprawie jakości życia mieszkańców, przy jednoczesnym poszanowaniu zasobów środowiska naturalnego.

Walory przyrodnicze, obok dogodnego położenia geograficznego, stanowią duży i nadal niewykorzystany potencjał do rozwoju sportu, turystyki i rekreacji.

Potencjał kulturowy

Wśród najciekawszych i najważniejszych, z punktu widzenia wartości historycznej, obiektów dziedzictwa kulturowego wpisanych do rejestru zabytków na terenie Gminy należy wymienić: zespół sakralny w Boguszytach składający się z kościoła p.w. św. Stanisława Biskupa, dzwonnicy i cmentarza przykościelnego, Zespół sakralny w Kurzeszynie - kościół p.w. Najświętszej Marii Panny Królowej Polski i plebanię, cmentarz rzymsko- katolicki (część zachodnia) w Kurzeszynie, zespół dworsko- parkowy w Wilkowicach, kolejkę wąskotorową, dwór drewniany ze spichlerzem i parkiem przydworskim w Starych Bylinach, zespół zieleni w Konopnicy, grodzisko pierścieniowe w Kurzeszynie oraz kapliczkę przydrożną w miejscowości Podlas.

Mieszkańcy są świadomi potencjału przyrodniczego i kulturowego Gminy, w której mieszkają. Na pytanie w ankiecie o wskazanie kluczowych elementów, z których Gmina może być dumna, „zabytki” zajęły trzecie miejsce uzyskując 56 głosów, zaś „walory przyrodnicze” i „dziedzictwo kulturowe” odpowiednio piąte i szóste miejsce zyskując 30 i 23 głosy.

Jest to kolejny potencjał, nie do końca wykorzystany w promocji turystycznej Gminy Rawa Mazowiecka. Należy zatem podejmować działania, które przyczynią się w pierwszej kolejności do zachowania dziedzictwa kulturowego, następnie zaś do zwiększenia możliwości wykorzystania jego potencjału np. wsparcie eksperckiego opracowania dla określenia kierunku rozwoju kolei wąskotorowej Rogów – Rawa Mazowiecka – Biała Rawska.

Infrastruktura drogowa

Gmina posiada korzystny układ komunikacyjny o znaczeniu regionalnym i międzynarodowym. Stan dróg w gminie, mimo znacznego zwiększenia w ostatnich dwóch latach nakładu finansowego na ich remont i modernizację, nadal nie zapewnia mieszkańcom sprawnej komunikacji i bezpieczeństwa na poziomie XXI wieku, w wielu miejscach brakuje chodników oraz oświetlenia ulicznego.

Badania przeprowadzone wśród mieszkańców wskazują na coraz lepszy stan istniejących trzydziestu pięciu dróg gminnych, jednakże ten obszar był jednocześnie najczęściej wskazywanym jako wymagający pilnej interwencji ze strony władz Gminy.

Na pierwszych trzech miejscach znalazły się inwestycje związane z infrastrukturą drogową tj. drogi (107 głosów), chodniki (50) i ścieżki rowerowe (17). W przypadku tych ostatnich, według danych GUS, w 2021 roku na terenie Gminy łączna długość dróg dla rowerów ogółem wynosiła 2,2 km.

Gmina nie ma dostępu do stacji kolejowej (najbliższe stacje zlokalizowane są w Skierniewicach i Tomaszowie Mazowieckim) zatem komunikacja zbiorowa na jej terenie odbywa się głównie autobusami. Mieszkańcy Gminy do miasta Rawa Mazowiecka, gdzie zlokalizowana jest siedziba Gminy i siedziba starostwa mogą dojechać transportem zbiorowym – autobusem, busem - korzystając z oferty różnych przewoźników lub samochodem prywatnym.

Układ drogowy Gminy tworzą drogi publiczne: gminne, powiatowe oraz drogi krajowe. Ponadto na obszarze Gminy występują drogi gospodarcze i obsługujące tereny zabudowy wiejskiej.

Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Sieć kanalizacyjna w Gminie Rawa Mazowiecka jest słabo rozwinięta. Na terenie Gminy gospodarka ściekowa nadal opiera się głównie na szambach przyzagrodowych. Na terenie Gminy Rawa Mazowiecka funkcjonuje Gminna Oczyszczalnia Ścieków w Kurzeszynie, do której odprowadzane są ścieki z terenów objętych siecią kanalizacyjną: Kurzeszyn – Rossocha - Rogówiec. Ścieki z kanalizacji Konopnica – Żydomicie odprowadzane są do Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Żydomicach. Ścieki z terenu Gminy nie objętego dotąd siecią kanalizacyjną gromadzone są w przydomowych zbiornikach i wywożone do Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Żydomicach. Ponadto, na terenie Gminy znajdują się dwie oczyszczalnie zakładowe: przy dawnym Zakładzie Doświadczalnym Instytutu Zootechniki Rossocha Sp. z o.o. oraz PPHU „Sob-Pol” w Konopnicy. Z uwagi na fakt, iż ww. oczyszczalnie stanowią własność prywatną, samorząd nie ma wiedzy o stanie technicznym urządzeń oraz poziomie wykorzystania.

Na terenie Gminy brak jest kanałowych systemów odprowadzania wód opadowych. Wody opadowe spływają powierzchniowo do lokalnych cieków i rowów przydrożnych, a następnie do strumieni i rzek. Nie przewiduje się zmian w odprowadzaniu wód opadowych.

Rozbudowa sieci kanalizacji powinna być jednym z priorytetów samorządu gminnego na najbliższe lata. Potwierdzają to również opinie mieszkańców wyrażone w przeprowadzonym badaniu ankietowym. W odpowiedzi na pytanie dotyczące oceny dostępu do sieci kanalizacji 45 osób wybrało odpowiedź „średni”, 50 – „zły” a 31 – „bardzo zły” z kolei 45 osób uważa, że dostęp do infrastruktury kanalizacyjnej jest „dobry” a tylko 4 – „bardzo dobry”.

Analiza danych dostępnych w GUS pokazuje, że każdego roku następuje powolny wzrost liczby przyłączy do sieci kanalizacji i liczby osób korzystających z kanalizacji, jednakże mając na uwadze liczbę mieszkańców Gminy jest to nadal znikoma wartość.

Z danych zawartych w raporcie o stanie Gminy za rok 2021 wynika, że niemalże po pięciu latach, wzrosła długość sieci kanalizacji sanitarnej. Według danych Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka, w 2021 roku, długość sieci kanalizacyjnej wynosiła 16,1 km, natomiast liczba przyłączy wzrosła do 210.

Podstawą zaopatrzenia w wodę obszaru Gminy są ujęcia wody głównie warstw czwartorzędowych zasilanych wodami zasobów wód podziemnych rz. Rawki. Na cele produkcyjne wykorzystuje się około 10% ujmowanej wody podziemnej. Woda jest wykorzystywana w większości przypadków do przetwórstwa spożywczego.

Stopień zwodociągowania terenu Gminy wynosi ponad 99%, jednakże stan techniczny niektórych odcinków wodociągów wymaga poprawy. Dotychczas nie zwodociągowane są tylko pojedyncze siedliska rozproszonej zabudowy zagrodowej, co wymaga uzupełnienia w najbliższych latach.

Gospodarka odpadami

Analiza danych Głównego Urzędu Statystycznego pokazuje, że każdego roku na terenie Gminy wzrasta liczba wyprodukowanych śmieci. Odpady komunalne na terenie Gminy powstają przede wszystkim w sektorze gospodarstw domowych oraz w obiektach infrastruktury, tj. handel, usługi, zakłady rzemieślnicze, zakłady produkcyjne w części socjalnej, tereny zielone - cmentarze, ulice i place, placówki kulturalne i oświatowe, obiekty administracji publicznej, inne instytucje posiadające część socjalno-biurową.

Gospodarka odpadami z sektora komunalno- bytowego prowadzona jest w ramach zbiórki odpadów stałych zmieszanych oraz selektywnej zbiórki odpadów typu workowego. Szczegółowe zasady gospodarowania odpadami reguluje uchwała Rady Gminy Rawa Mazowiecka z dnia 29 czerwca 2020 r. w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczoną przez właścicieli nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi,

Na terenie Gminy, w miejscowości Pukinin zlokalizowane jest miejskie składowisko odpadów komunalnych, na które trafiają odpady m.in. z terenu Gminy Rawa Mazowiecka. Właścicielem składowiska jest Miasto Rawa Mazowiecka z siedzibą w Rawie Mazowieckiej.

Nadal wyzwaniem pozostaje niski poziom efektywności systemów selektywnego zbierania odpadów jak również niska skuteczność usuwania odpadów azbestowych, która wynika ze zbyt dużych kosztów odtworzenia pokryć dachowych po demontażu eternitu.

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Zaopatrzenie terenu Gminy Rawa Mazowiecka w energię elektryczną odbywa się z krajowego systemu elektroenergetycznego. Gmina leży w zasięgu działania Spółki Polskie Sieci Elektroenergetyczne – Oddział w Warszawie. Operatorem systemu dystrybucyjnego działającym w zasięgu terytorialnym Gminy Rawa Mazowiecka jest PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź – Teren, Rejon Energetyczny Żyrardów, wchodząca w skład Grupy Energetycznej – PGE Polska Grupa Energetyczna S.A.

Istniejąca sieć elektroenergetyczna w pełni pokrywa potrzeby zasilania w energię elektryczną wszystkich odbiorców zlokalizowanych na terenie Gminy – dostęp do energii elektrycznej jest powszechny dla każdego mieszkańca.

Odnawialne źródła energii. Na terenie Gminy Rawa Mazowiecka, energia ze źródeł odnawialnych obejmuje przede wszystkim energię wiatru oraz energię słońca. Energia z pozostałych źródeł praktycznie nie jest wykorzystywana. Możliwości wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, zwłaszcza w sytuacji konieczności posadowienia większych instalacji OZE (np. siłownia wiatrowa, elektrownia wodna) są dość ograniczone z uwagi na obecność wielkopowierzchniowych form ochrony przyrody.

W gminie funkcjonują pojedyncze instalacje solarne pracujące na potrzeby ciepłej wody użytkowej w obiektach, w których są zamontowane (budynki mieszkalne osób prywatnych). Wykorzystanie energii słonecznej w gminie, podobnie jak w całym kraju, ma charakter rozwojowy. Instalacje fotowoltaiczne zamontowane są również w części budynków gminnych m.in. GOK w Matyldowie i świetlicy integracyjno-kulturalnej w Przewodowicach.

W miejscowości Ścieki znajduje się farma wiatrowa złożona z 11 turbin wiatrowych o mocy 2 MW każda. Ilość energii wytworzonej przez elektrownię wiatrową zależy m.in. od zainstalowanej mocy, efektywności i warunków wiatrowych w miejscu lokalizacji.

W obliczu zachodzących zmian klimatycznych oraz zobowiązań Polski w zakresie obniżenia do 2030 roku udziału węgla w wytwarzaniu energii elektrycznej, dużym wyzwaniem, zarówno dla Gminy Rawa Mazowiecka, jak i całego województwa będzie ograniczenie produkcji energii pochodzącej ze źródeł konwencjonalnych.

Coraz większego znaczenia zaczyna nabierać energia fotowoltaiczna, wielkopowierzchniowa i prosumencka. Mając na uwadze fakt, iż na terenie Gminy przeważają gleby słabej jakości, warto rozważyć promocję instalacji fotowoltaicznych.

Zaopatrzenie w ciepło

Podstawą gospodarki cieplnej na terenie Gminy jest zatem infrastruktura ciepłownicza oparta na indywidualnych źródłach ciepła eksploatowanych przez ich właścicieli wyłącznie na własne potrzeby oraz piecowy system ogrzewania pomieszczeń.

Indywidualne systemy ciepłownicze bazują głównie na paliwach stałych (paliwa węglowe). Paliwa czystsze ekologicznie (gaz ziemny, olej opałowy) wykorzystywane są w mniejszym stopniu z uwagi na zbyt wysokie ceny tych paliw dla większości mieszkańców. Biomasa (głównie drewno) spalana jest przeważnie łącznie z paliwem konwencjonalnym.

Na terenie Gminy Rawa Mazowiecka energia ciepła wykorzystywana jest do ogrzewania pomieszczeń i przygotowania ciepłej wody użytkowej w budownictwie mieszkaniowym, do przygotowania posiłków w gospodarstwach domowych, na potrzeby zakładów przemysłowych (ogrzewanie, c.w.u., technologia) oraz do ogrzewania pomieszczeń i przygotowania c.w.u. oraz na potrzeby technologiczne (w kuchniach) w szkołach, obiektach usługowych i użyteczności publicznej.

Analiza złożonych deklaracji w ramach systemu Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków pokazuje, że na obszarze Gminy Rawa Mazowiecka wzrasta udział ekologicznych źródeł ciepła takich jak m.in. kotły na biomasę i pellet drzewny, pompy ciepła, kolektory słoneczne czy ogrzewanie elektryczne.

Niemniej jednak, indywidualne systemy grzewcze nadal są źródłem znacznej emisji substancji wpływających negatywnie na zdrowie człowieka i środowisko przyrodnicze (m.in. CO₂, SO₂, NO_x, pyły, zanieczyszczenia organiczne itd.). Sytuacja ta jest wynikiem stosowania niskosprawnych urządzeń grzewczych oraz spalania paliw złej jakości (zasiarczony, niskokaloryczny węgiel, muły węglowe czy też odpady z gospodarstw domowych).

Wyzwaniem, przed jakim stoi Gmina w najbliższych latach jest ograniczenie emisji powierzchniowej w tym m.in. termomodernizacje, wymiana źródeł ciepła na proekologiczne.

Infrastruktura gazowa

Aktualnie na terenie Gminy Rawa Mazowiecka infrastruktura gazownicza jest słabo rozwinięta. Według danych GUS, w 2020 roku długość sieci gazowej średniego ciśnienia wynosiła 17,28 km, funkcjonowało 81 przyłączy do budynków mieszkalnych, zaś ludność korzystająca z sieci gazowej liczyła 308 osób.

Pomimo trwającej rozbudowy sieci gazowych, na terenie Gminy nadal jest niski stopień zgazyfikowania co powoduje, że głównym nośnikiem energii do celów socjalno-bytowych (głównie przygotowania posiłków oraz ciepłej wody użytkowej) jest gaz ciekły propan – butan.

Infrastruktura telekomunikacyjna

Na terenie Rawa Mazowiecka istnieje dogodny dostęp do sieci telefonii stacjonarnej i komórkowej. Na terenie Gminy znajduje się kilka masztów telefonii komórkowych. Istniejąca sieć pozwala na sprawną realizację połączeń telefonicznych, internetowych i faksowych. Dostęp do Internetu posiada większość gospodarstw w gminie. Różnice polegają na rodzaju dostawcy, sposobie dostępu do Internetu, jego prędkości, jakości połączenia oraz cenach. Mieszkańcy Gminy korzystają z różnych form dostępu do sieci tj.

Internet mobilny (bezprzewodowy) oferowany przez operatorów sieci komórkowych, dostęp stacjonarny realizowany po linii telefonicznej, Internet wraz z telewizją satelitarną oraz dostęp do Internetu radiowego.

Z kolei Infrastrukturę światłowodową na terenie Gminy budują podmioty prywatne. Największymi operatorami działającymi w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa jest NEXERA Holding Sp. z o.o. oraz Itv Media sp z o.o. Celem Programu Operacyjnego jest zlikwidowanie „białych plam” na mapie dostępu do szybkiego Internetu.

Rozbudowa infrastruktury telekomunikacyjnej na terenie Gminy jest bardzo istotna z uwagi na postępujący proces cyfryzacji, rozwój Internetu i społeczeństwa informacyjnego. Należy mieć na uwadze fakt, iż dostępność i jakość technologii cyfrowych warunkuje zarówno poziom życia mieszkańców, jak i sprawne funkcjonowanie i rozwój gospodarki. W obliczu rozwoju rolnictwa w kierunku modelu rolnictwa precyzyjnego, dostęp do infrastruktury będzie jednym z czynników decydujących o rozwoju tego systemu gospodarowania.

Inwestycje zrealizowane w Gminie

W latach 2020-2021 zrealizowano szereg inwestycji i działań mających na celu przede wszystkim poprawę jakości życia mieszkańców, ale również zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru Gminy. Wśród najważniejszych należy wskazać remonty dróg, modernizację infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, modernizację oświetlenia ulicznego, inwestycje w budynki użyteczności publicznej takie jak świetlice, strażnice OSP czy placówki edukacyjne.

Mając na uwadze zapisy ustawy z dnia 10 grudnia 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach wspierających realizację programów operacyjnych w związku z wystąpieniem COVID-19 w 2020 r. oraz niektórych innych ustaw, do końca 2023 r. będą realizowane projekty z perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2014 - 2020. Gmina dla potrzeb realizacji polityki rozwoju regionalnego oraz możliwości aplikowania o fundusze strukturalne Unii Europejskiej przygotowała dokumenty planistyczne, które były podstawą aplikowania o środki europejskie. Przygotowany wówczas dokument w postaci Strategii Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2016 – 2022 zawiera cele strategiczne oraz projekty inwestycyjne i społeczne. W obszarze przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną, poprawie efektywności energetycznej ważną rolę odgrywał opracowany Plan Gospodarki Niskoemisyjnej.

Nowa perspektywa budżetowa Unii Europejskiej, określona w przedziale lat 2021-2027 to czas nowych wyzwań i realizacji nowych zamierzeń inwestycyjnych przez gminę. Gmina Rawa Mazowiecka, wzorem ubiegłych lat, zamierza efektywnie wykorzystać przewidywane środki zewnętrzne oraz wsparcie z budżetu państwa w ramach przygotowywanych programów rządowych.

Obszary strategicznej interwencji w Strategii Rozwoju Województwa
a zakres planowanych działań Gminy

Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) w województwie łódzkim

Zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju obszar strategicznej interwencji to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne. W Strategii Województwa Łódzkiego 2030 wskazano OSI dwójakiego rodzaju: krajowe oraz regionalne³.

Celem terytorializacji Strategii jest m.in. ukierunkowanie interwencji na obszary wymagające szczególnego wsparcia i wskazanie dla nich najistotniejszych działań, których podjęcie najmocniej przyczyni się do rozwiązywania problemów oraz aktywowania endogenicznych potencjałów. Jest to działanie racjonalizujące wydatkowanie środków finansowych, kierujące je do miejsc, w których są one najpotrzebniejsze i przyniosą największy pozytywny efekt. W ten sposób terytorializacja zapisów Strategii jest odpowiedzią na dysproporcje rozwojowe i przyczyni się do ich zmniejszenia. Uwzględnia również odmienne potrzeby i funkcje miast oraz obszarów wiejskich.⁴

Gmina Rawa Mazowiecka jest objęta **Obszarem Zielonej gospodarki** jako obszar walorów turystyczno-środowiskowo-rolnych. Objęcie Gminy tym obszarem w dużym stopniu determinuje zakres i kierunki działań samorządu mające na celu rozwój gospodarczy Gminy, wzmocnienie kapitału ludzkiego oraz stworzenie atrakcyjnej i dostępnej przestrzeni gwarantującej zarówno ochronę środowiska, jak i wielofunkcyjny rozwój obszaru Gminy.

³ www.strategia.lodzkie.pl

⁴ Tamże

Obszar zielonej gospodarki obejmuje 94 Gminy położone poza Miejskimi Obszarami Funkcjonalnymi, z dominującą funkcją rolniczą, przyrodniczą oraz predysponowane do rozwoju turystyki ze względu na potencjał endogeniczny środowiska przyrodniczego (doliny rzek, obszary cenne przyrodniczo i krajobrazowo), dziedzictwa kulturowego (obszary i obiekty zabytkowe) jak również zagospodarowanie turystyczne.

W Gminach, w których potencjał rolnictwa jest wysoki, grunty rolne powinny być chronione, a wiodąca funkcja rozwijana. Istotne będą działania związane z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, w tym m.in. właściwym doбором upraw dostosowanych do warunków środowiskowych, wykorzystaniem potencjału produkcyjnego trwałych użytków zielonych dla produkcji zwierzęcej, racjonalnym stosowaniem nawożenia i środków ochrony roślin. W zakresie zwiększania opłacalności produkcji rolnej istotne będzie polepszanie struktury gospodarstw rolnych, wprowadzanie nowych technologii i innowacji, inwestycje we wzrost produktywności, rozwijanie współpracy rolników między sobą i branżą przetwórstwa, rozwój rynków lokalnych i targowisk. Ważnym kierunkiem działań będzie wspieranie przetwórstwa rolno-spożywczego. Na obszarze gmin położonych w sąsiedztwie obszarów chronionych i cennych przyrodniczo wskazaniem dla gospodarowania będzie system rolnictwa zrównoważonego, produkcja żywności wysokiej jakości, w tym rozwój produkcji ekologicznej.

Istotne będzie również wspieranie działań umożliwiających dywersyfikację gospodarczą tych obszarów związanych m.in. z rozwojem turystyki aktywnej, wspieraniem bazy turystycznej (w tym ekoturystyki i agroturystyki), rozbudową szlaków turystycznych i infrastruktury rowerowej, kreowaniem marki i popytu na usługi balneologiczne, uzdrowiskowe i rehabilitacyjne, budowaniem zintegrowanych produktów turystycznych opartych na walorach kulturowych i przyrodniczo-krajobrazowych oraz kultywowaniu tradycji, wykreowaniem wizerunku obszarów jako atrakcyjnych turystycznie, które będą sprzyjać budowaniu rozpoznawalnej marki turystycznej województwa.

Zarówno dla rozwoju funkcji rolniczej, jak i turystycznej ważne będą działania związane z ochroną i poprawą jakości środowiska oraz wzmocnieniem odporności OSI na zmiany klimatu i zagrożenia naturalne. Wymagać to będzie interwencji z zakresu m.in. zwiększania zdolności retencyjnych zlewni (m.in. wprowadzania zalesień, zakrzewień, zadrzewień, budowy i modernizacji zbiorników wodnych, rozwoju systemów melioracyjnych, odtwarzania oczek wodnych i mokradeł) oraz rozwiązań ukierunkowanych na ochronę środowiska (m.in. poprawę czystości wód, w tym tworzenie wysokoefektywnych stref ekotonowych, renaturalizację siedlisk i cieków wodnych, zwiększanie powierzchni obszarów objętych ochroną prawną), a także inwestycji w infrastrukturę przeciwwązrożeń (m.in. przeciwpowodziową, przeciwpożarową).

Ważną rolę w Obszarze Zielonej Gospodarki odgrywać będą miasta – ośrodki wsparcia dla funkcji rozwijanych na terenach wiejskich.⁵

Obszar Zielonej Gospodarki⁶

Analiza SWOT Gminy

Ważnym etapem prac z punktu widzenia podsumowania diagnozy w Gminie Rawa Mazowiecka i sformułowania celów rozwojowych jest analiza zasobów wewnętrznych Gminy oraz jej otoczenia zewnętrznego pod kątem identyfikacji szans i zagrożeń dla dalszego rozwoju. Narzędziem, jakie posłużyło do tych prac jest analiza SWOT.

Jest to jednocześnie jedna z najpopularniejszych technik analitycznych, służąca do porządkowania informacji. Nazwa SWOT pochodzi angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse), Threats (zagrożenia). Ocena zarówno wewnętrznych oraz zewnętrznych czynników mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego, stanowi użyteczne narzędzie prowadzące do dokonania analizy zasobów i otoczenia Gminy oraz określenia priorytetów rozwoju. W celu uzyskania jasnej analizy traktuje się atuty i słabe strony jako czynniki wewnętrzne z punktu widzenia społeczności lokalnej, na które społeczność ma wpływ, a szanse i zagrożenia jako czynniki zewnętrzne, znajdujące się w otoczeniu bliższym i dalszym Gminy.

⁵ Tamże

⁶ Tamże

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Dogodna lokalizacja w centrum Polski w niedalekiej odległości od największych miast w regionie	Duże natężenie ruchu na drogach gminnych
Dobry układ komunikacyjny, w tym sieć dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych	Zły stan nawierzchni dróg w wielu częściach Gminy (również powiatowych)
Rosnąca liczba inwestycji z zakresu poprawy infrastruktury drogowej	Brak chodników i ścieżek rowerowych
Utrzymywanie się liczby ludności na stałym poziomie	Brak miejsc opieki dla dzieci w wieku do 3 lat oraz osób o ograniczonej samodzielności
Przewaga ludności w wieku produkcyjnym	Stosunkowo niski poziom wykształcenia mieszkańców
Utrzymujące się dodatnie saldo migracji	Brak atrakcyjnych ofert pracy poza rolnictwem
Coraz lepiej wyposażone, nowoczesne szkoły	Niewystarczająca oferta zajęć pozalekcyjnych dla dzieci
Wysoki poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców	Brak instytucjonalnego wsparcia dla przedsiębiorców
Duża powierzchnia terenów inwestycyjnych	Brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych
Silne tradycje rolnicze	Rozdrobnienie gospodarstw
Korzystne warunki klimatyczne dla upraw rolnych	Niskiej jakości gleby
Otwartość mieszkańców na innowacje i modernizację gospodarstw rolnych	Niska opłacalność produkcji
Stały wzrost liczby osób pracujących	Niedostosowanie kierunków kształcenia do zapotrzebowania na rynku pracy (praca poniżej kwalifikacji)
Funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (stałe zmniejszenie liczby rodzin objętych wsparciem)	Brak mieszkań komunalnych i socjalnych
Aktywność Gminnego Ośrodka Kultury	Specyficzne położenie obszaru Gminy – wokół miasta Rawa Mazowiecka, co utrudnia prowadzenie działań kulturalnych
Funkcjonowanie Gminnej Biblioteki Publicznej wraz z filiami	Niewykorzystany potencjał możliwości współpracy z Ośrodkiem Kultury
Wspieranie i kultywowanie lokalnych tradycji i kultury	Brak marki lokalnej Gminy Rawa Mazowiecka
Działalność zespołów ludowych	Wymagająca wzbogacenia oferta kulturalna dedykowana różnych grupom wiekowym
Działalność Kół Gospodyń Wiejskich	Brak produktu lokalnego
Działalność klubów sportowych	Mała liczba boisk sportowych
Działalność Ochotniczych Straży Pożarnych	Słabej jakości sprzęt pożarniczy w części jednostek

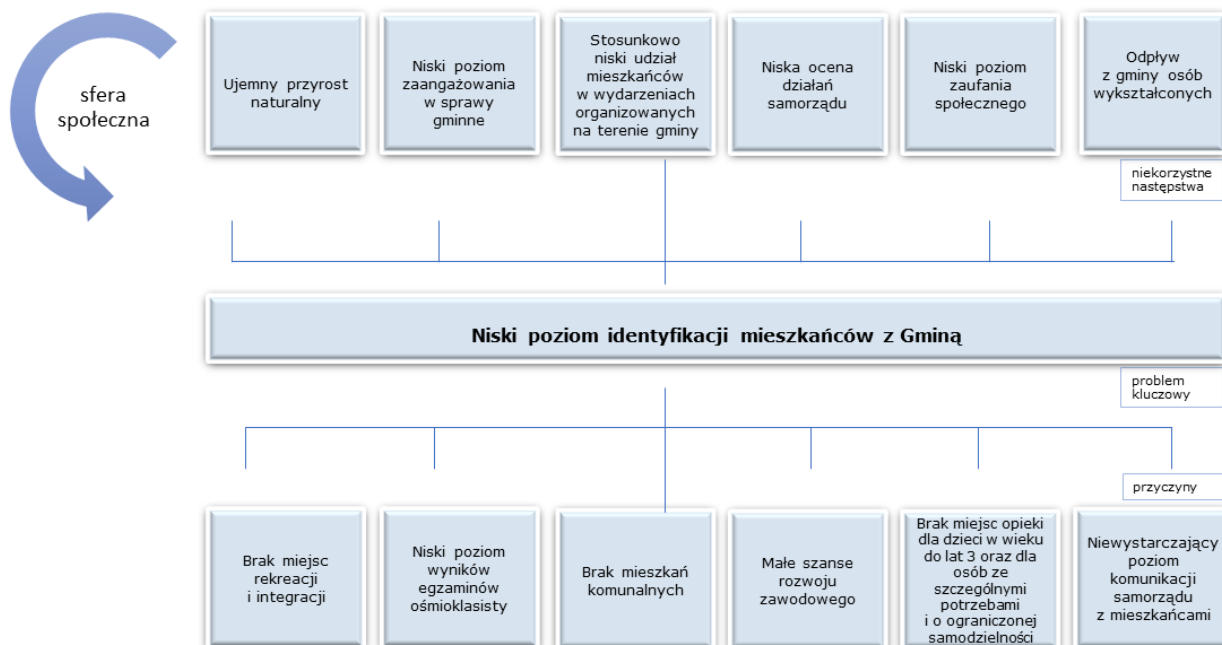
Działalność organizacji pozarządowych (w tym: stowarzyszeń, fundacji, Klubu Seniora)	Niewystarczająca liczba miejsc integracji i spotkań mieszkańców
Poprawiająca się estetyka przestrzeni publicznej	Wymagające zagospodarowania centra miejscowości
Występowanie rzek, bliskość sztucznych zbiorników wodnych	Zanieczyszczenie środowiska w gminie, brak dbałości o środowisko – wyrzucanie śmieci
Bogactwo obszarów chronionych i cennych obiektów zabytkowych	Słabo wykorzystany potencjał pod względem turystycznym (brak promocji, podmiotów gospodarczych świadczących usługi turystyczne)
Coraz większa świadomość ekologiczna mieszkańców	Wciąż mała liczba przydomowych oczyszczalni ścieków
Realizacja inwestycji poprawiających efektywność energetyczną	Wymagający remontów, w tym termomodernizacji stan budynków użyteczności publicznej
Wysoki poziom zwodociągowania Gminy	Wymagające modernizacji odcinki wodociągów wraz ze stacjami uzdatniania wody
Rosnąca liczba inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej	Wymagająca rozbudowy kanalizacja sanitarna wraz z oczyszczalniami
Dobry stan linii energetycznych	Niewystarczająca liczba instalacji wykorzystujących OZE i zmniejszających zużycie energii
Stabilna sytuacja finansowa Gminy	Rosnące koszty inwestycji
Rozszerzenie strefy przemysłowej na terenie Gminy	Wzrost natężenia ruchu samochodów ciężarowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
Możliwości pozyskania dofinansowania z budżetu Unii Europejskiej w latach 2014-2022 (w tym Krajowego Planu Odbudowy)	Spadające wpływy podatkowe, co powoduje deficyt budżetowy i brak środków na wkład własny
Możliwość pozyskania dofinansowania z budżetu państwa	Niestabilna sytuacja związana z wojną na Ukrainie
Rozwój turystyki w związku z budową marki Gminy	Zagrożenie lockdownem w związku z kolejnymi falami epidemii COVID-19
Wzrost zainteresowania nabywaniem działek rekreacyjnych	Rosnące koszty zakupu działek
Wzrost liczby mieszkańców w związku z depopulacją tzw. „ściany wschodniej”	Wysokie koszty tworzenia nowych miejsc pracy
Wsparcie i rozwój przedsiębiorczości na terenie Gminy	Skomplikowane i zmieniające się przepisy prawa podatkowego
Rozwój budownictwa jednorodzinnego	Rosnące koszty materiałów budowlanych
Ułatwienia proceduralne w bezpośredniej sprzedaży produktów rolnych	Konkurencja cenowa ze strony sieci handlowych
Rozwój intensywnego rolnictwa na obszarach o korzystnych warunkach naturalnych, wprowadzenie nowych technologii w produkcji roślinnej i	Wzrost kosztów prowadzenia działalności rolniczej i związana z tym nieopłacalność

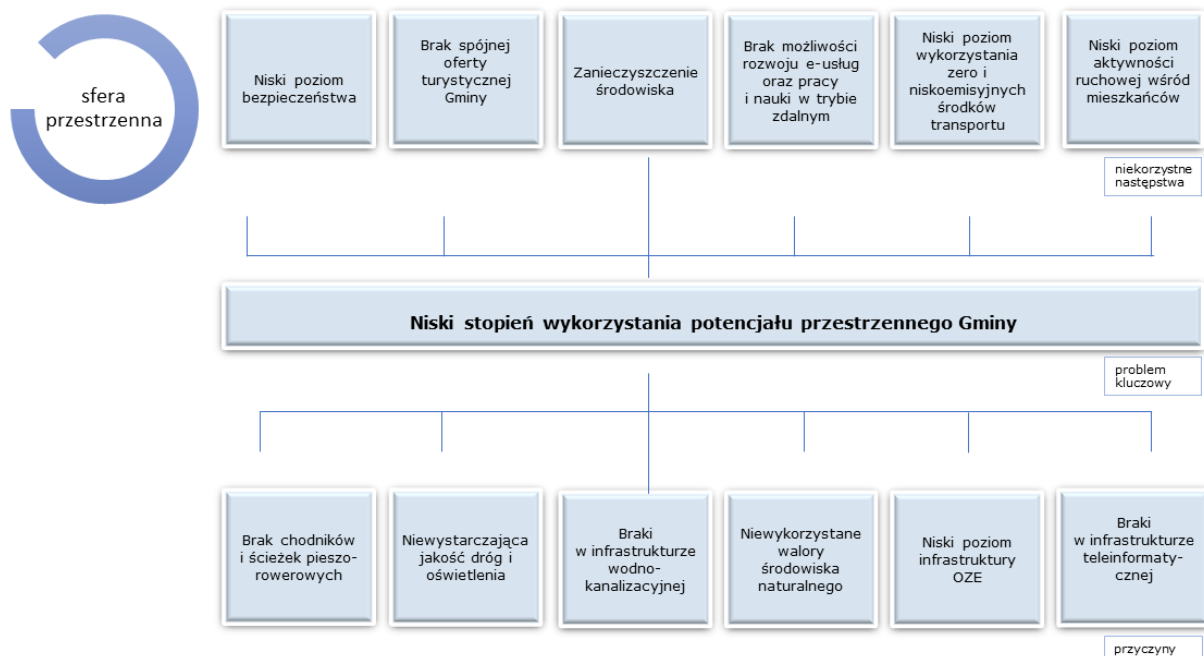
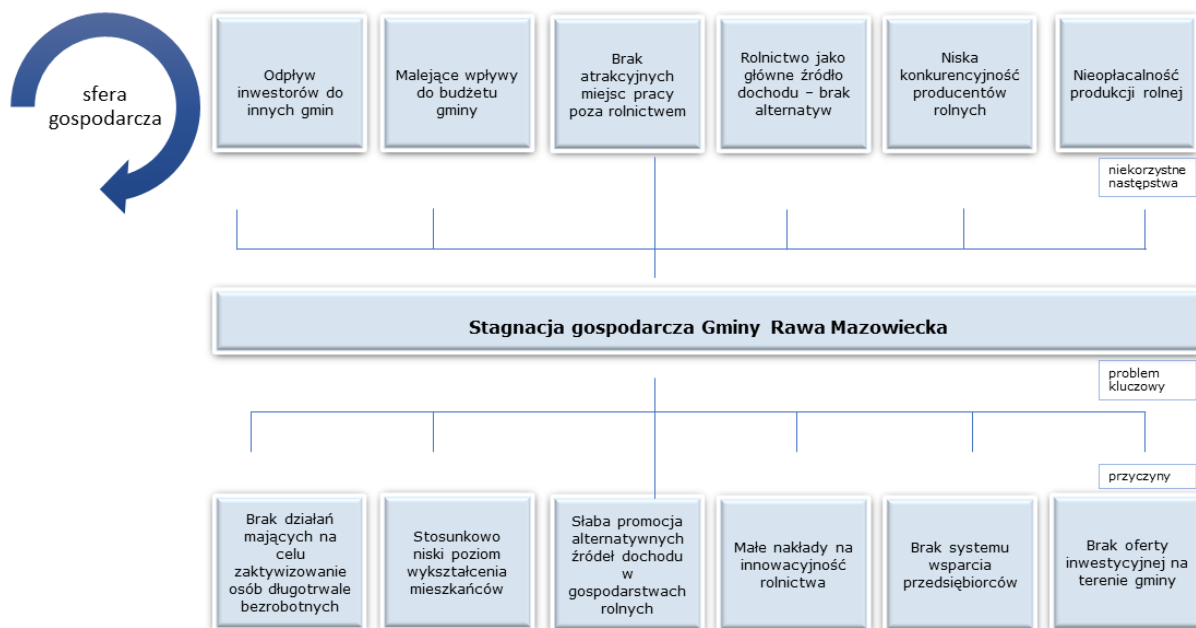
zwierzęcej (rolnictwo ekologiczne, specjalistyczne)	
Rozwój przetwórstwa rolnego	Ryzyko zanieczyszczenia środowiska spowodowanego utylizacją odpadów
Wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców	Migracja zarobkowa
Rozwój województwa łódzkiego	Zmiany w planach strategicznych województwa

Drzewo problemów

Na podstawie powyższej analizy SWOT, przeprowadzonych badań ankietowych zarówno dla potrzeb opracowania Strategii Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka jak również w związku z budową marki lokalnej Gminy oraz diagnozy strategicznej wyodrębniono kluczowe problemy, które stanowią bariery rozwojowe oraz znacząco wpływają na stagnację Gminy Rawa Mazowiecka.

Wyłoniono trzy główne problemy w sferach: gospodarczej, społecznej i przestrzennej, stanowiące istotny obszar do poprawy i na tej podstawie sformułowano cele strategiczne i cele szczegółowe oraz kierunki działań do realizacji w Gminie Rawa Mazowiecka w okresie najbliższych lat.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy

Celem polityki przestrzennej Gminy jest podnoszenie standardów i warunków życia mieszkańców i sprawności funkcjonowania struktur przestrzennych przez wykorzystywanie terytorialnych warunków rozwoju i przeciwdziałanie degradacji istniejących walorów.

Podstawowym narzędziem kształtowania polityki przestrzennej w Polsce są studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz sporządzone na ich podstawie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Na obszarze Gminy Rawa Mazowiecka obowiązuje Studium przyjęte uchwałą Rady Gminy Rawa Mazowiecka w listopadzie 2013 roku. W chwili obecnej trwają prace nad sporządzeniem aktualizacji dokumentu.

Celem nadrzędnym rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka jest kształtowanie obszaru jako dynamicznie rozwijającego się, wielofunkcyjnego i zintegrowanego z ośrodkiem miejskim (pełniącego funkcję ośrodka usługowego dla obszaru Gminy skupiając większość obiektów usługowych):

- dbającego o wzrost poziomu życia mieszkańców,
- chroniącego wartości historyczne i przyrodnicze
- tworzącego sprzyjające warunki dla rozwoju przedsiębiorczości,
- tworzącego sprzyjające warunki dla rozwoju rekreacji,
- wspierającego rozwój szkolnictwa, kultury oraz sportu,
- otwartego na inwestorów.

Studium uwarunkowań uwzględnia ważniejsze sfery życia Gminy tj. ekonomiczne (m.in. rozwój lokalnego rynku pracy, nowych małych i średnich przedsiębiorstw produkcyjnych), społeczne (m.in. zapewnienie dogodnych warunków zamieszkania, zapewnienie wyposażenia w infrastrukturę techniczną), przyrodnicze (m.in. zahamowanie procesów degradacji środowiska, ochronę zasobów będących podstawą rozwoju, poprawę zdrowotnych warunków życia mieszkańców, zachowanie wartości krajobrazowych, krajoznawczych i rekreacyjnych), kulturowe (m.in. zachowanie tożsamości kulturowej obszaru, zachowanie otwartych przestrzeni o wybitnych walorach krajobrazu przyrodniczo-kulturowego) oraz przestrzenne (uporządkowanie struktury zabudowy Gminy oraz wyeliminowanie konfliktów wynikających z różnych sposobów użytkowania terenów)

Obrazem przestrzennego rozwoju Gminy, jest postępujące jego zagospodarowanie obiektami służącymi mieszkańcom do zamieszkania, wypoczynku, pracy i obsługi podstawowych potrzeb życiowych. Rozwój przestrzenny będzie się odbywał w sferze mieszkalnictwa i miejsc pracy. Dla tych sfer przyjmuje się poniższe kierunki rozwoju.

Kierunki rozwoju mieszkalnictwa.

- wypełnienie wolnych enklaw w ukształtowanych pasmach zabudowy zagrodowej z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury technicznej,
- przygotowanie terenów nowej zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności,

- stosowanie zasady wyposażenia przygotowywanych terenów pod zabudowę co najmniej w drogi, sieci elektroenergetyczne i wodociągowe.

Kierunki rozwoju miejsc pracy:

w sferze produkcji rolniczej:

- ochrona strefy rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- wspieranie procesu zwiększania wielkości gospodarstw rolnych,
- specjalizacja gospodarstw rolnych nastawionych na produkty przetwarzane w zakładach przetwórczych oraz produkty na rynek aglomeracji warszawskiej,
- zmniejszanie areału gruntów rolnych niskiej jakości poprzez ich zalesienie (rezygnacja z inwestowania rolniczego w terenach nierekompensujących poniesionych nakładów),

w sferze produkcji nierolniczej:

- promowanie wolnych terenów w obszarach zabudowy dla realizacji obiektów produkcyjno-usługowych przy zachowaniu warunków bezpieczeństwa i ochrony obiektów mieszkalnych,
- przygotowanie oferty w postaci terenów rozwoju funkcji produkcyjno-usługowej w paśmie oddziaływania drogi ekspresowej z węzłami „Biała” w Rawie Mazowieckiej i Julianowie oraz w terenach dobrze skomunikowanych drogami wojewódzkimi i powiatowymi,

w sferze usług:

- utrzymanie zasady przemieszania w terenach zabudowy funkcji mieszkaniowej z obiektami usługowymi oraz nieuciążliwymi zakładami produkcyjno-usługowymi,
- promowanie terenów o dużych walorach krajobrazowych, pod rozwój funkcji obsługi turystycznej i rekreacyjnej w tym agroturystyki,
- promowanie realizacji usług o znaczeniu lokalnym⁷,

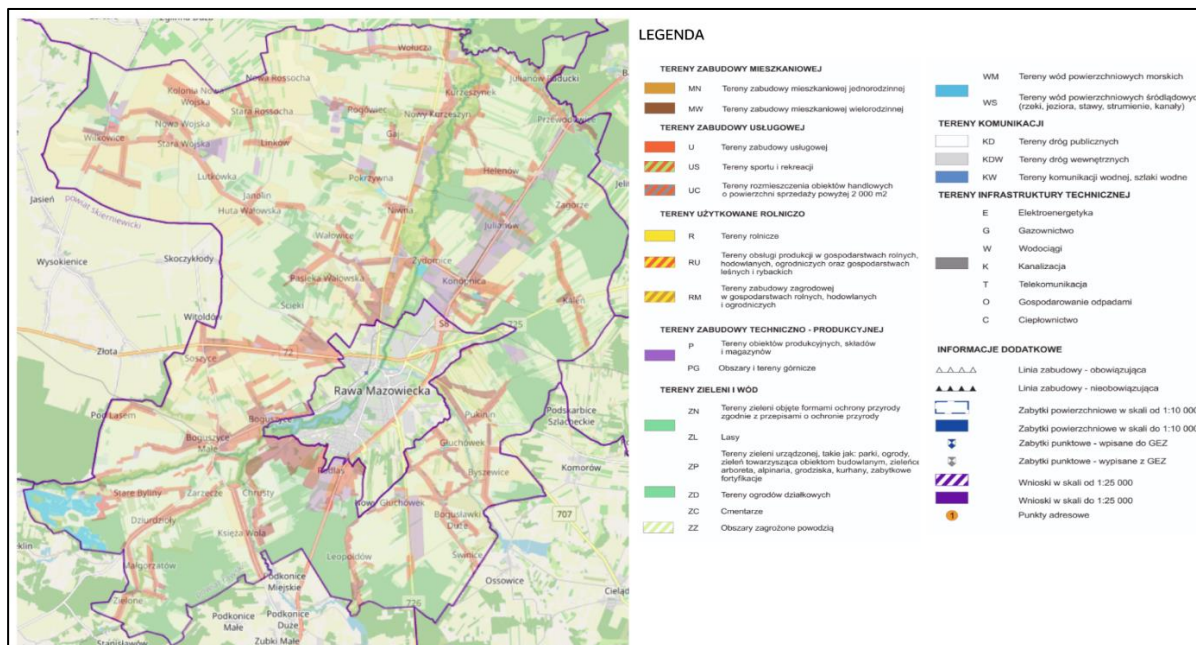
Zgodnie z art. 4 ust 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego następuje ustalenie przeznaczenia terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy danego terenu.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sporządza się obowiązkowo, jeżeli wymagają tego przepisy odrębne (m.in. prawo lotnicze, ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ustawa o lecznictwie uzdrowiskowym itp.), dla pozostałych terenów uchwalany jest fakultatywnie. Poważnym obciążeniem dla Gminy są koszty opracowania planów, a także ekonomiczne skutki ich uchwalenia. Problemem jest również stosunkowo długi czas sporządzania planów. Uchwalenie miejscowego planu może wprowadzać ograniczenia możliwości zabudowy poszczególnych nieruchomości, z kolei zmiana warunków zagospodarowania konkretnych nieruchomości może być podstawą żądania od

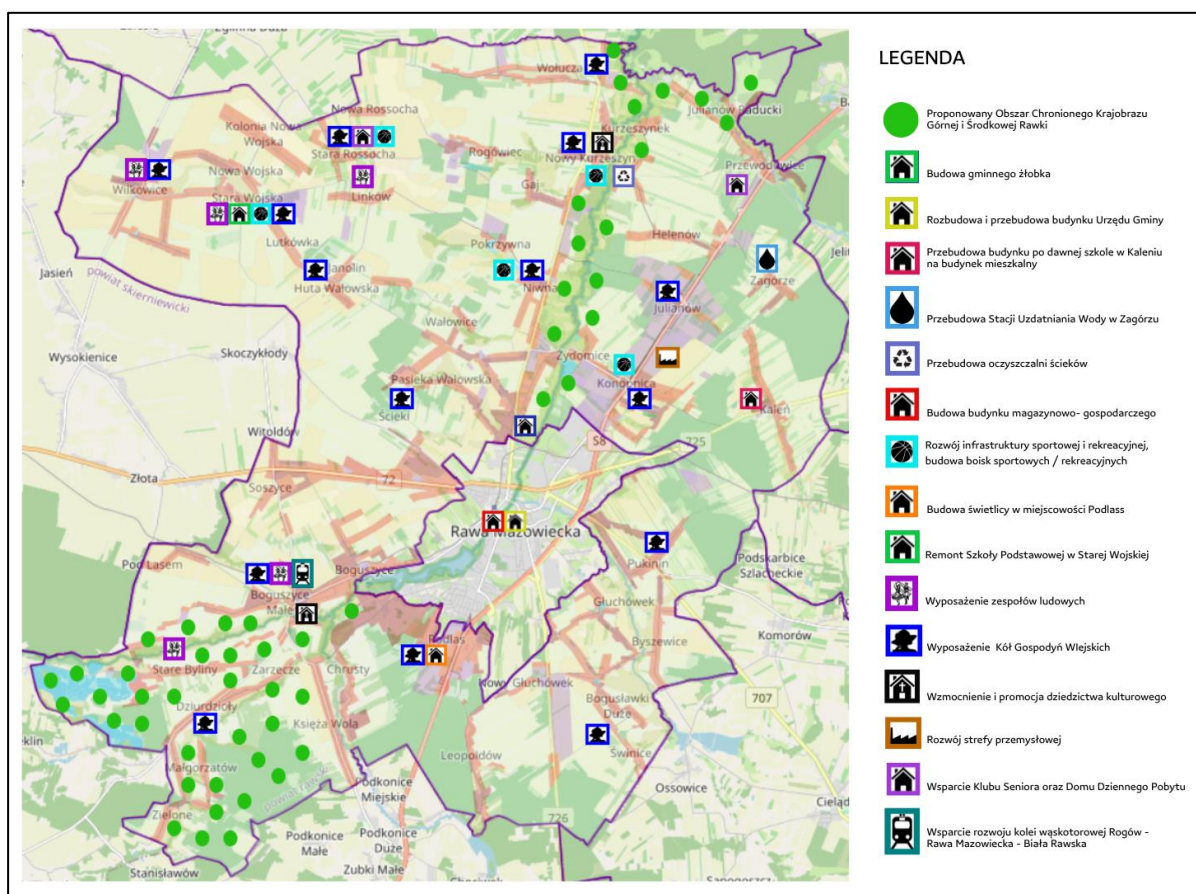
⁷ Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rawa Mazowiecka

Gminy wykupu nieruchomości lub kierowania innych roszczeń odszkodowawczych ze strony właścicieli wobec Gminy.

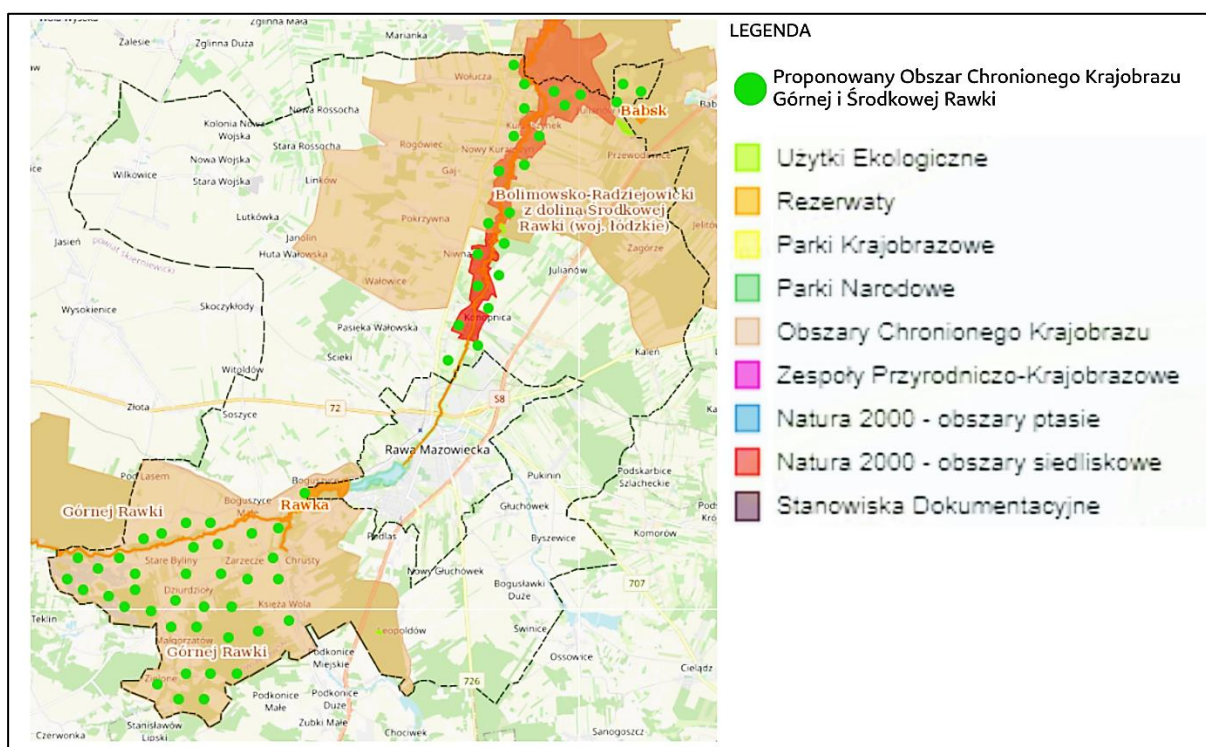
Plany miejscowe obejmują 99% obszaru Gminy Rawa Mazowiecka w jej granicach administracyjnych i są spójne z przyjętymi celami zarówno Gminy jak i Województwa tj. podnoszenie standardów i warunków życia mieszkańców oraz zachowanie ich tożsamości.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Rawa Mazowiecka (Źródło: System Informacji Przestrzennej Gminy Rawa Mazowiecka)

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Rawa Mazowiecka wraz z głównymi przedsięwzięciami inwestycyjnymi (opracowanie własne)

Obszary chronione na terenie Gminy Rawa Mazowiecka (opracowanie własne)

W nowej Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego obszary wiejskie zostały wskazane jako istotne z punktu widzenia rozwoju województwa i zachowania tożsamości. Zgodnie z zapisami ww. Strategii:

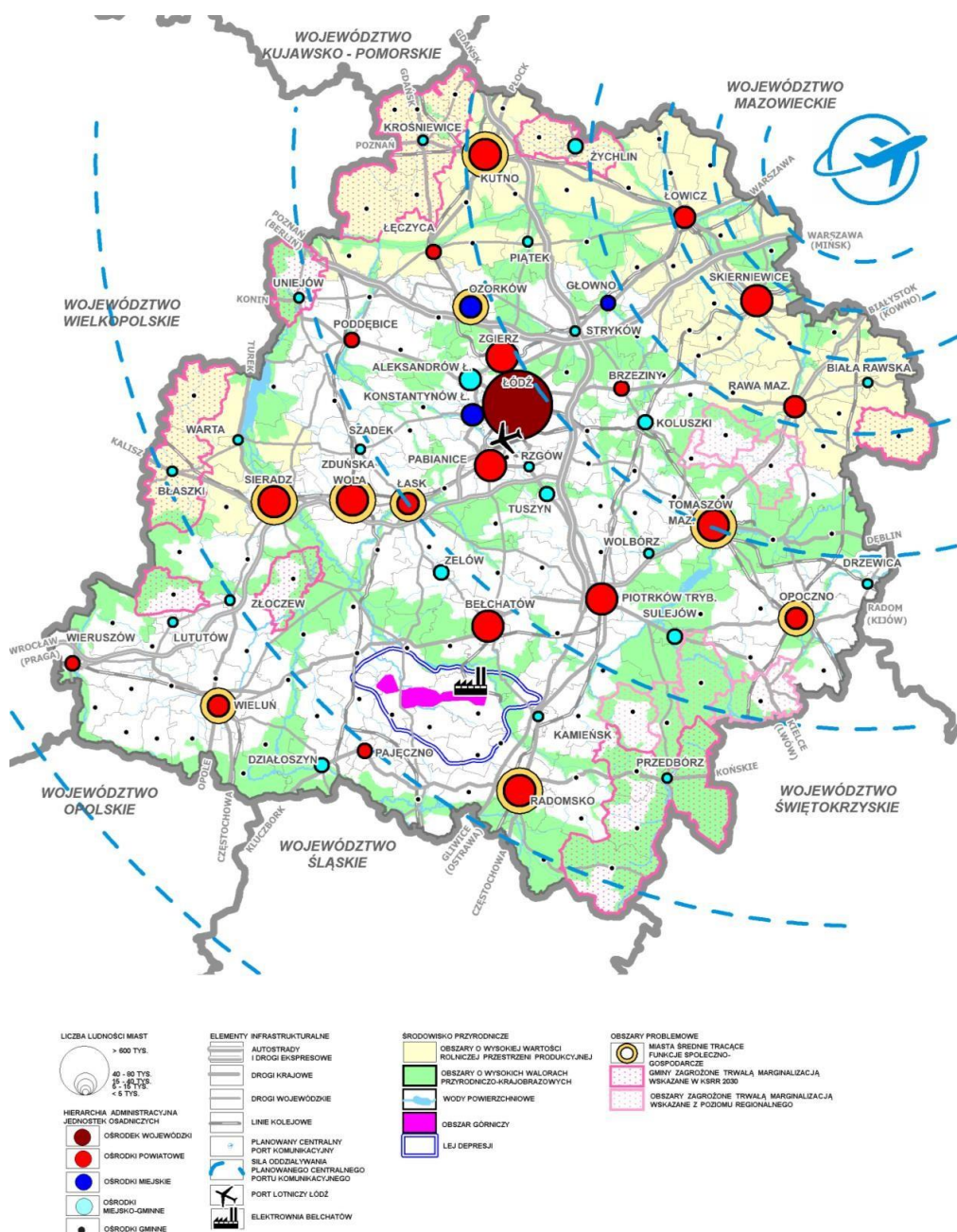
„Obszary wiejskie województwa łódzkiego prezentują bogate spektrum typów funkcjonalnych począwszy od rolniczych gmin wiejskich skończywszy na Gminach o przemysłowym, usługowym bądź wielofunkcyjnym charakterze. Istnieje też znaczna liczba gmin, położonych głównie w sąsiedztwie średnich i dużych miast, mająca funkcje typowo mieszkaniowe. Pomimo tak dużej różnorodności posiadają one wspólny mianownik barier i problemów rozwojowych: są to różnego rodzaju problemy transportowe, począwszy od braków w infrastrukturze komunikacyjnej na wykluczeniu z transportu publicznego skończywszy. Słabą stroną większości gmin wiejskich jest niski potencjał gospodarczy, którego wzmocnienie będzie wymagało wsparcia i modernizacji rolnictwa, rozwoju funkcji pozarolniczych, inwestycji w kapitał ludzki i społeczny. Kolejnym problemem gmin wiejskich jest stan środowiska naturalnego, w szczególności w zakresie niskiej jakości wód i powietrza oraz niewystarczającej ochrony obszarów cennych pod względem walorów przyrodniczo-krajobrazowych. Negatywnym zjawiskiem, zwłaszcza w Gminach położonych w otoczeniu średnich i dużych miast, jest presja urbanizacyjna, której efektem jest chaos przestrzenny, rosnące koszty społeczne i niewystarczający rozwój infrastruktury technicznej w stosunku do potrzeb rosnącej populacji. Wdrażanie modelu wielofunkcyjnego wsi będzie wiązało się z rozwijaniem branż komplementarnych dla rolnictwa bazujących na lokalnych zasobach. Ponadto zróżnicowanie działalności gospodarczej i wzrost liczby

nowych podmiotów gospodarczych oferujących profesjonalne usługi naukowe i techniczne będą skorelowane ze wzrostem innowacyjności w rolnictwie oraz rozwojem nowych sektorów gospodarki specyficznych dla takich obszarów jak: biogospodarka, zielona gospodarka, OZE. W perspektywie najbliższych lat w związku z ekologizacją sektorów i branż w krajowej gospodarce oraz społeczną świadomością w zakresie ochrony środowiska wzrośnie zapotrzebowanie na produkty i usługi w sektorze zielonej gospodarki. Na obszarach wiejskich wzrośnie również zapotrzebowanie na świadczenie usług społecznych (opiekuńczych, terapeutycznych, integracyjnych) w efekcie starzejącego się społeczeństwa, co pozwoli na urzeczywistnienie w praktyce idei rolnictwa społecznego oraz zwiększenie i dywersyfikację dochodów gospodarstw. Dużą rolę w realizacji tych celów odgrywać będzie zwiększenie dostępności transportowej obszarów wiejskich oraz likwidowanie deficytów w infrastrukturze telekomunikacyjnej i dostępie do Internetu. Ze względu na nowe możliwości tworzenia miejsc pracy oraz konieczność poprawy jakości życia na wsi istotne będzie wdrażanie koncepcji Inteligentnych wsi (Smart Villages) – tj. nowej koncepcji w zakresie kształtowania polityki UE. **Idea Smart Villages** dotyczy różnych obszarów życia wsi i stwarza nowe możliwości, np. poprawy mobilności, rozwoju przedsiębiorczości, innowacyjnych rozwiązań w zakresie ochrony środowiska, korzystania z szans, jakie daje biogospodarka i gospodarka o obiegu zamkniętym (w tym krótkie łańcuchy dostaw żywności, energia odnawialna, Rolnictwo 4.0), zapewnienia wysokiej jakości edukacji i usług zdrowotnych lub zapobiegania wykluczeniu społecznemu”.⁸

Doskonale odzwierciedla to poniższy schemat przedstawiający kluczowe elementy struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa łódzkiego. Obszar Gminy Rawa Mazowiecka, ale też całego powiatu rawskiego jest ujęty jako obszar o wysokiej wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Z poniższego schematu można wyczytać również, jak dogodne położenie geograficzne, plany rozwoju dostępności transportowej oraz telekomunikacyjnej mogą mieć pozytywny wpływ na rozwój rolnictwa zarówno w kierunku gospodarstw opiekuńczych jak i rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.⁹

⁸ Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

⁹ Tamże.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Rawa Mazowiecka

Planując dalszy rozwój Gminy Rawa Mazowiecka, zarówno w sferze gospodarczej, społecznej jak i przestrzennej należy, w perspektywie czasowej do roku 2030, mieć na uwadze zarówno wizję wytyczającą kierunek działań władz samorządowych jak również misję rozumianą jako nadrzędny cel funkcjonowania Gminy.

Misja w niniejszej strategii została sformułowana jako *zrównoważony rozwój, w tym poprawa jakości życia mieszkańców, budowa i rozbudowa infrastruktury technicznej oraz stworzenie atrakcyjnej przestrzeni do zamieszkania, wypoczynku i inwestowania.*

Aby zrealizować tę misję, Gmina, w najbliższych latach, zaplanowała szereg działań i inwestycji, które w maksymalnym stopniu mają przybliżyć ją do zrealizowania tego nadrzędnego celu.

Należy w tym miejscu podkreślić, iż kierunek, w którym będzie kształtowana polityka przestrzenna Gminy Rawa Mazowiecka nie pozostanie bez wpływu na kształt struktury funkcjonalno-przestrzennej powiatu rawskiego a w dalszej konsekwencji, województwa łódzkiego.

Ponadto, prowadzenie polityki przestrzennej Gminy powinno być spójne z kierunkami rozwoju wskazanymi dla tego obszaru w Strategii Województwa Łódzkiego 2030. Jak wspomniano we wcześniejszych rozdziałach niniejszego dokumentu, obszar Gminy Rawa Mazowiecka oraz całego powiatu rawskiego został ujęty jako obszar o wysokiej wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Należy zatem w ten sposób kształtować politykę przestrzenną, aby w jak największym stopniu zachować istniejące walory, w szczególności obszary chronione (w tym uwzględniając planowany Obszar Chronionego Krajobrazu Górnej i Środkowej Rawki).

Analizując kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do roku 2030 zawarte w niniejszej Strategii oraz planowane działania jak również obowiązujące zapisy Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rawa Mazowiecka można wyróżnić kilka najważniejszych rekomendacji.

W sferze społecznej, należy wskazać m.in. zapewnienie dogodnych warunków zamieszkania, zapewnienie wyposażenia w infrastrukturę techniczną, w sferze przyrodniczej - zahamowanie procesów degradacji środowiska, ochronę zasobów będących podstawą rozwoju, zachowanie wartości krajobrazowych, krajoznawczych i rekreacyjnych, w sferze kulturowej - zachowanie tożsamości kulturowej obszaru, zachowanie otwartych przestrzeni o wybitnych walorach krajobrazu przyrodniczo-kulturowego, z kolei w sferze przestrzennej - uporządkowanie struktury zabudowy Gminy oraz wyeliminowanie konfliktów wynikających z różnych sposobów użytkowania terenów.

Realizacja przyjętej misji, aby była skuteczna i realna, wymaga rozwoju przestrzennego w sferze mieszkalnictwa i miejsc pracy. W tym zakresie należy wskazać, kluczowe rekomendacje takie jak m.in. wypełnienie wolnych enklaw w ukształtowanych pasmach zabudowy zagrodowej z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury technicznej, przygotowanie terenów nowej zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności, stosowanie zasady wyposażenia przygotowywanych terenów pod zabudowę co najmniej w drogi, sieci elektroenergetyczne i wodociągowe, ochronę strefy rolniczej przestrzeni produkcyjnej, wspieranie procesu zwiększania wielkości gospodarstw rolnych, specjalizację gospodarstw rolnych nastawionych na produkty przetwarzane w zakładach przetwórczych oraz produkty na rynek aglomeracji warszawskiej, zmniejszanie areалу gruntów rolnych niskiej jakości poprzez ich zalesienie, promowanie wolnych terenów w obszarach zabudowy

dla realizacji obiektów produkcyjno-usługowych przy zachowaniu warunków bezpieczeństwa i ochrony obiektów mieszkalnych oraz przygotowanie oferty w postaci terenów rozwoju funkcji produkcyjno-usługowej w paśmie oddziaływania drogi ekspresowej z węzłami „Biała” w Rawie Mazowieckiej i Julianowie oraz w terenach dobrze skomunikowanych z drogami wojewódzkimi i powiatowymi.

Powyższe rekomendacje są głównymi kierunkami, które powinny być brane pod uwagę podczas tworzenia dokumentów planistycznych Gminy. Władze samorządowe w czasie realizacji niniejszej Strategii, na podstawie narzędzi w postaci monitoringu i ewaluacji, powinny dokonywać analizy założeń strategicznych z prowadzonymi aktualnie kierunkami polityki przestrzennej Gminy Rawa Mazowiecka.

System wdrażania strategii

Realizacja, monitoring i ewaluacja

Strategia rozwoju jest dokumentem, który należy na bieżąco monitorować, ewaluować i, jeżeli zajdzie taka konieczność, aktualizować, tak aby przez cały okres jej wdrażania dokumenty nie traciło swojej aktualności i przydatności.

System monitorowania i ewaluacji jest istotnym wymogiem, stawianym dokumentom szczebla strategicznego i ma koncentrować się na weryfikacji postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu założonych celów. Gromadzenie i interpretacja danych dotyczących strategii pozwala na bieżące korekty działań poszczególnych komórek organizacyjnych i osób wdrażających strategię w razie wystąpienia nieprawidłowości.

Monitoring wdrażania strategii służy:

- kontroli postępu realizacji poszczególnych projektów wyznaczonych w ramach poszczególnych celów strategicznych;
- obserwacji i ocenie stanu zaawansowania konkretnych projektów umożliwiającej bieżącą identyfikację trudności w ich realizacji;
- ocenie zaangażowania komórek organizacyjnych i osób odpowiedzialnych za ich wdrażanie;
- weryfikacji zgodności z założonymi celami;
- efektywności wykorzystania przeznaczonych na ich realizację środków.

Celem przeprowadzania monitoringu jest weryfikacja danych odnośnie realizacji celów operacyjnych i dokonywanie bieżących korekt w procesie wdrażania zadań, podczas gdy w przypadku ewaluacji chodzi o formułowanie wniosków i rekomendacji mogących posłużyć udoskonalaniu założeń, jak i innych działań, które będą prowadzone w przyszłości.

Ewaluacja dostarcza informacji potrzebnych do rozwiązywania problemów, które nie mogą zostać zdiagnozowane jedynie w oparciu o monitoring¹⁰.

Ewaluacja to obiektywna ocena rezultatu wdrażania strategii, której celem jest dostarczenie rzetelnych i przydatnych informacji, służących wsparciu procesu decyzyjnego. Celem systemu monitorowania i ewaluacji jest:

- ocena skuteczności strategii;
- wczesne ostrzeżenie przed zagrożeniami;
- wykrywanie zbliżania się do momentów, w których następuje konieczność zmiany drogi rozwoju Gminy;
- dostarczenie informacji niezbędnych do ewaluacji i w konsekwencji podjęcia decyzji o aktualizacji całej strategii lub niektórych jej części.

Zakres monitorowania i ewaluacji obejmuje:

- realizację strategii,
- ocenę stopnia osiągnięcia celów operacyjnych,
- czynniki rozwojowe wewnętrzne i w otoczeniu, które w istotny sposób oddziaływały na dotychczasową realizację strategii i wpływają na ewentualną potrzebę jej aktualizacji.

Przyjęty w Gminie Rawa Mazowiecka system składa się z dwóch części składowych tj.:

1) Monitoringu

obejmującego zbieranie i selekcjonowanie informacji, wskazanie jednostek odpowiedzialnych za pozyskiwanie, gromadzenie, przechowywanie i przetwarzanie informacji niezbędnych do wyliczania wskaźników monitoringu. Ważne jest, aby informacje były zawsze aktualne, uporządkowane i dostępne dla zainteresowanych. Monitoring realizacji poszczególnych celów operacyjnych odbywać się będzie w oparciu o przypisane do nich mierzalne wskaźniki.

2) Ewaluacji

obejmującej ocenę i interpretację zgromadzonych w podsystemie monitoringu danych. Podstawę ewaluacji stanowią będą dane pochodzące z monitoringu, tj. systematycznego badania procesu wdrażania strategii oraz efektów podejmowanych działań. Sprawnie funkcjonujący i odpowiednio zaplanowany system monitoringu jest podstawowym warunkiem pozyskania rzetelnych danych umożliwiających dokonanie ewaluacji strategii.

Źródła finansowania

Fundusze unijne w nowej perspektywie pomogą wzmocnić polską gospodarkę, ale przede wszystkim umożliwią szybsze wyjście z kryzysu wywołanego przez pandemię koronawirusa. Środki finansowe zostaną zainwestowane w rozwój, infrastrukturę, cyfryzację, środowisko, edukację, rolnictwo, zdrowie oraz tworzenie nowych miejsc pracy.

¹⁰ Ewaluacja. Poradnik dla pracowników administracji publicznej.

Nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej na lata 2021 - 2027 stwarza duże możliwości realizacji celów zawartych w strategii poprzez pozyskiwanie funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Okolo 60 % funduszy z polityki spójności trafi do programów realizowanych na poziomie krajowym. Pozostałe 40 % otrzymają programy regionalne, zarządzane przez marszałków województw. Pieniądze na programy regionalne podzielono według algorytmu opartego na danych statystycznych, między innymi na liczbie ludności i PKB na mieszkańca.

Fundusze UE dla regionów¹¹

Województwo	Kwota na program regionalny (mln euro)	Kwota dla województwa program regionalny + FST + Program dla Polski Wschodniej (mln euro)
Dolnośląskie	1 673 416 820	2 229 416 820
Kujawsko-Pomorskie	1 753 423 961	1 753 423 961
Lubelskie	2 272 912 292	2 938 912 292
Lubuskie	861 468 297	861 468 297
Łódzkie	2 291 959 172	2 635 959 172
Małopolskie	2 320 280 381	2 567 280 381
Mazowieckie	2 009 926 510	2 427 926 510
Opolskie	920 999 577	920 999 577
Podkarpackie	2 181 366 023	2 599 366 023
Podlaskie	1 251 205 913	1 669 205 913
Pomorskie	1 674 092 590	1 674 092 590
Śląskie	2 792 340 098	4 858 340 098
Świętokrzyskie	1 403 141 203	1 821 141 203
Warmińsko-Mazurskie	1 731 096 820	2 149 096 820
Wielkopolskie	1 670 869 290	2 057 869 290
Zachodniopomorskie	1 611 209 396	1 611 209 396
RAZEM	28 419 708 343	34 775 708 343

Poza budżetem własnym przewidzianym na inwestycje do dyspozycji Gminy i pozostałych interesariuszy będą fundusze strukturalne, w tym **Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2027**, czyli program, który będzie stanowił podstawowy dokument, określający kierunki wykorzystania środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w województwie łódzkim. Region

¹¹ Fundusze unijne dla regionów - rezerwa podzielona po rozmowach z marszałkami województw - Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej (funduszeuropejskie.gov.pl)

planuje wspierać szeroki zakres działań przy wykorzystaniu Funduszy Europejskich, obejmujący m.in.:

- działalność B+R,
- inwestycje w MŚP,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii,
- efektywność energetyczną,
- zrównoważony transport,
- adaptację do zmian klimatu,
- gospodarkę wodną,
- bioróżnorodność,
- gospodarkę o obiegu zamkniętym,
- zatrudnienie,
- dostęp do usług społecznych,
- włączenie społeczne,
- rozwój umiejętności i kompetencji,
- działania z zakresu turystyki, kultury i rewitalizacji.

Ponadto środki będą dostępne w ramach Wspólnej Polityki Rolnej. W jej ramach będzie wdrażany w nowym okresie Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. Ponadto zrównoważony rozwój obszarów wiejskich będzie wspierany przez Krajową Sieć Obszarów Wiejskich (KSOW) oraz Lokalnych Grup Działania. Nowe działania w ramach WPR będą koncentrowały się na wspieraniu rozwoju sektora rolno-spożywczego oraz ocenie jego oddziaływania na klimat i środowisko, ze szczególnym uwzględnieniem ich ochrony.

Planowane programy w latach 2021 – 2027¹²

Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS)

Pieniądze z Funduszu Europejskiego dla Rozwoju Społecznego będą inwestowane między innymi w poprawę sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienie opieki nad dziećmi, edukację i zdrowie. Celem FERS będzie poprawa sytuacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami. Dofinansowanie z FERS trafi także na zwiększenie dostępności opieki żłobkowej. FERS będzie koncentrował się także na jakości edukacji, w tym kształcenia zawodowego i szkolnictwa wyższego. W obszarze zdrowia, podobnie jak w obecnej perspektywie finansowej, priorytetem będzie przejście od opieki instytucjonalnej do opieki lokalnej.

¹² [Fundusze Europejskie na lata 2021-2027 - Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej](#).

Fundusze unijne w ramach FERS wesprą także osoby starsze potrzebujące opieki oraz dzieci i młodzież z zaburzeniami psychicznymi.

Program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)

Wzrost aktywności badawczej oraz innowacyjności przedsiębiorstw, a także aktywizacja współpracy biznesu i nauki – to główne cele FENG. Budżet programu to 36 miliardów złotych. Z FENG będą mogli skorzystać przedsiębiorcy i firmy, instytucje z sektora nauki, konsorcja przedsiębiorstw oraz instytucje otoczenia biznesu, w szczególności ośrodki innowacji i instytucje finansowe. Wsparcie będzie dostępne w formie dotacji, instrumentów finansowych (kapitałowych lub gwarancyjnych) oraz instrumentów mieszanych. W programie są przewidziane trzy priorytety:

- **wsparcie dla przedsiębiorców**, czyli zapewnienie dofinansowania w obszarach B+R, wdrożeń nowych rozwiązań, internacjonalizacji, rozwoju kompetencji, cyfryzacji, zielonej gospodarki;
- **środowisko przyjazne innowacjom**, czyli wspieranie projektów o strategicznym znaczeniu dla polskiej gospodarki, w tym rozbudowy publicznej infrastruktury badawczej, transferu i komercjalizacji technologii powstających na uczelniach i w instytutach, a także wzmacnianie potencjału ośrodków innowacji takich jak akceleratory, klastry, instytucje badawcze oraz szerokie wsparcie start-upów;
- **pomoc techniczna**, czyli zapewnienie systemowego wsparcia dla potencjalnych beneficjentów poprzez realizację działań zachęcających i ułatwiających ubieganie się o środki z programu FENG, kontynuacja STEP i Innovation Coach, wspieranie beneficjentów w realizacji projektów, a także zapewnienie wsparcia administracyjnego.

Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)

Program Fundusze na Rozwój Cyfrowy jest następcą programu Polska Cyfrowa, który przez ostatnie lata wspiera cyfryzację. FERC będzie koncentrował się przede wszystkim na zwiększeniu dostępu do ultraszybkiego Internetu szerokopasmowego. Program będzie wspierał inwestycje z zakresu budowy, rozbudowy lub przebudowy infrastruktury telekomunikacyjnej. Szybki Internet będzie doprowadzany nie tylko do gospodarstw domowych i przedsiębiorstw, ale także do urzędów, szkół, szpitali czy instytucji kultury. Kolejnym priorytetem programu będzie zwiększenie jakości i dostępności e-usług publicznych, w tym zdrowotnych. Fundusze unijne pomogą udostępnić nowoczesne usługi cyfrowe, które pozwolą na załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców w formie elektronicznej. Działania FERC będą m.in. nakierowane na rozwój i wdrożenie nowych e-usług z obszaru zdrowia, finansów czy sprawiedliwości. Ważnym obszarem wsparcia będzie także cyfryzacja procesów administracyjnych, dzięki czemu poszerzy się

zakres spraw możliwych do załatwienia online. Bardzo istotne będzie również finansowanie w nowej perspektywie cyberbezpieczeństwa.

Budżet programu to 2 miliardy euro i będzie on dostępny w formie dotacji. Z FERC będą mogli skorzystać przedsiębiorcy, administracja publiczna, podmioty lecznicze oraz instytucje kultury i systemu szkolnictwa wyższego i nauki, a także organizacje pozarządowe.

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko

FEnIKS będzie największym w Polsce i Unii Europejskiej programem wdrażanym z pieniędzy unijnych. Z FEnIKS będzie wspierane:

- obniżenie emisyjności gospodarki i transformację w kierunku gospodarki przyjaznej środowisku i o obiegu zamkniętym,
- budowę efektywnego i odpornego systemu transportowego, o jak najniższym negatywnym wpływie na środowisko naturalne,
- dokończenie realizacji sieci bazowej TEN-T do roku 2030,
- poprawę bezpieczeństwa transportu,
- zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej oraz poprawę odporności systemu ochrony zdrowia,
- wzmocnienie roli kultury w rozwoju społecznym i gospodarczym.

FEnIKS to rozwój transportu, dostępność komunikacji zbiorowej, a także inwestycje w porty morskie, drogi wodne śródlądowe i przewozy intermodalne. Wsparciem będzie objęta modernizacja linii kolejowych oraz budowa dróg ekspresowych i krajowych, w tym obwodnic miast. W energetyce zostanie dofinansowana poprawa efektywności energetycznej, odnawialne źródła energii i inteligentne sieci energetyczne. Dla sektora środowiska w FEnIKS planowane są działania w zakresie adaptacji do zmian klimatu, inwestycje w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, rozwój systemów gospodarowania odpadami oraz wsparcie dla ochrony różnorodności biologicznej. Inwestycje w kluczowych obszarach systemu ochrony zdrowia przyczynią się do wzrostu jakości usług zdrowotnych oraz większej ich skuteczności. W sektorze kultury przewiduje się działania mające na celu ochronę zabytków o światowym i krajowym znaczeniu. Ponadto ważnym aspektem jest rozwój instytucji kultury oraz wspieranie adaptacji do nowych funkcji kulturalnych i społecznych.

Załącznik – Diagnoza społeczno – gospodarcza i przestrzenna Gminy

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Rawa Mazowiecka

*Diagnoza została przygotowana na potrzeby opracowania
Strategii Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka
na lata 2023 -2030*

MAJ 2022 r.

SPIS TREŚCI

UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNE	3
POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE	3
POŁOŻENIE KOMUNIKACYJNE	5
UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZE	7
DEMOGRAFIA	7
EDUKACJA	11
GOSPODARKA I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	14
ROLNICTWO	18
RYNEK PRACY I BEZROBOCIE	26
POMOC SPOŁECZNA	30
OCHRONA ZDROWIA	35
KULTURA, SPORT I REKREACJA	36
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	48
UWARUNKOWANIA NATURALNE I KULTUROWE	49
POTENCJAŁ PRZYRODNICZY	49
POTENCJAŁ KULTUROWY	53
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	56
INFRASTRUKTURA DROGOWA	56
INFRASTRUKTURA WODNO-KANALIZACYJNA	60
GOSPODARKA ODPADAMI	65
INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA, ZAOPATRZENIE W CIEPŁO, W TYM ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII	67
INFRASTRUKTURA TELEKOMUNIKACYJNA	71
ZARZĄDZANIE GMINĄ	72
SYTUACJA FINANSOWA	72
STRUKTURA ORGANIZACYJNA	75
WYKAZ NAJWAŻNIEJSZYCH INWESTYCJI I PROJEKTÓW MIĘKKICH ZREALIZOWANYCH W GMINIE	78
PRIORYTETY INWESTYCYJNE W GMINIE DO 2030 R.	81
SPIS TABEL	83
SPIS WYKRESÓW	85

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej Gminy Rawa Mazowiecka służy prezentacji obrazu Gminy przez pryzmat zebranych danych statystycznych, badań pochodzących z ankiet prowadzonych wśród mieszkańców Gminy jak również z badań prowadzonych dla potrzeb budowy marki lokalnej Gminy Rawa Mazowiecka. Analiza powyższych danych umożliwiła dokonanie identyfikacji oraz ewaluacji stanu Gminy. Dane przeanalizowane i scharakteryzowane w tej części będą pomocne do ukazania uwarunkowań, jakie należy brać pod uwagę przy podejmowaniu strategicznych decyzji i planowaniu rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka w latach 2023-2030, w tym obejmującą nową perspektywę budżetową Unii Europejskiej na lata 2021 - 2027.

Opracowana diagnoza będzie kanwą do prac nad **Strategią Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2023-2030**. Zebrane materiały posłużą do pogłębionej analizy i umożliwią zidentyfikowanie problemów i wskazanie celów oraz czynników rozwojowych, które tworzą potencjał dla dynamicznego rozwoju Gminy.

Gmina Rawa Mazowiecka zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, dążąc do harmonijnego ożywienia i poprawy warunków życia mieszkańców, będzie podejmować nowe i ambitne zadania zmierzające do polepszenia infrastruktury, dbałości o środowisko naturalne, ale także zapewnienia mieszkańcom warunków do wysokiej jakości edukacji, rekreacji, sportu.

Uwarunkowania przestrzenne

Położenie administracyjne i geograficzne

Gmina Rawa Mazowiecka położona jest w zachodniej części powiatu rawskiego, usytuowanego we wschodniej części województwa łódzkiego i graniczy z dziewięcioma gminami:

- od zachodu z Gminą Głuchów (powiat skierniewicki),
- od północy z Gminą Nowy Kawęczyn i Gminą Skierniewice (powiat skierniewicki),
- od południowego wschodu z Gminą Cielądz (powiat rawski),
- od wschodu z Gminą Regnów oraz Miastem i Gminą Biała Rawska (powiat rawski),
- od południowego zachodu z Gminą Żelechlinek (powiat tomaszowski),
- od południa z Gminą Czerniewice (powiat tomaszowski),
- Miastem Rawa Mazowiecka (powiat rawski).

Położenie w centrum Polski sprawia, że odległości od największych i zarazem strategicznych, z punktu widzenia realizacji „interesów” Gminy Rawa Mazowiecka, miast w regionie nie przekraczają 100 km; Łódź- 60 km, Warszawa – 80 km, Skierniewice – 25 km, Łowicz – 51 km, Tomaszów Mazowiecki – 32 km.

Gmina Rawa Mazowiecka zajmuje obszar o powierzchni 16 323 ha (tj. 163,23 km²)¹ i położona jest wokół miasta Rawa Mazowiecka, będącego siedzibą Urzędu Gminy. Na dzień 31.03.2022 roku w Gminie zameldowanych było 8770 osób².

Położenie Gminy Rawa Mazowiecka

Gmina Rawa Mazowiecka na tle powiatu rawskiego.
Źródło: www.rawam.ug.gov.pl

Podział administracyjny województwa łódzkiego. Źródło: Urząd Statystyczny w Łodzi

Gmina Rawa Mazowiecka na tle sąsiadujących gmin.
Źródło: opracowanie własne na podstawie BPPWŁ

¹ Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych

² Źródło: dane własne Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka

W gminie Rawa Mazowiecka wyróżnione zostały 52 obręby geodezyjne, w skład których wchodzi 54 miejscowości, tworząc 38 sołectw.

Tabela 1. Podział administracyjny³

Lp.	Sołectwo	Nazwa miejscowości	Lp.	Sołectwo	Nazwa miejscowości
1	Boguszyce	Boguszyce	19	Matyldów	Matyldów
		Boguszyce Małe			Bogusławki Duże
2	Bogusławki Małe	Bogusławki Małe	20	Małgorzatów	Małgorzatów
		Świnice	21	Niwna	Zielone
3	Byszewice	Byszewice			
4	Chrusty	Chrusty			Pokrzywna
5	Dziurdzioły	Chrusty	22	Nowa Wojska	Nowa Wojska
		Dziurdzioły	23	Pasieka Wałowska	Pasieka Wałowska
6	Garłów	Zarzeczce	24	Podlas	Podlas
7	Głuchówek	Garłów	25	Przewodowice	Przewodowice
		Głuchówek			
8	Huta Wałowska - Janolin	Nowy Głuchówek	26	Pukinin	Pukinin
		Janolin	27	Rogówiec	Rogówiec
Huta Wałowska		Rossocha			
9	Jakubów	Jakubów	28	Rossocha	Nowa Rossocha
		Helenów			Stara Rossocha
10	Julianów	Julianów	29	Soszyce	Soszyce
11	Kaliszki	Kaliszki	30	Stare Byliny	Stare Byliny
12	Kaleń	Kaleń	31	Ścieki	Ścieki
13	Konopnica	Konopnica	32	Stara Wojska	Stara Wojska
14	Kurzeszyn	Kurzeszyn	33	Wałowice	Wałowice
		Kurzeszynek			Stary Dwór
		Nowy Kurzeszyn	34	Wilkowice	Wilkowice
		Gaj	35	Wołucza	Wołucza
15	Księża Wola	Księża Wola	36	Zagórze	Zagórze
16	Leopoldów	Leopoldów	37	Zawady	Zawady
17	Linków	Linków	38	Żydymice	Żydymice
18	Lutkówka	Lutkówka			

Położenie komunikacyjne

Gmina posiada korzystny układ komunikacyjny o znaczeniu zarówno regionalnym jak i międzynarodowym. Przez jej terytorium przebiegają drogi krajowe⁴:

- Nr E67 (S8) Granica państwa (Kudowa-Zdrój) – granica państwa (Budzisko)
- Nr 72 Łódź – Rawa Mazowiecka

oraz drogi wojewódzkie⁵:

³ Źródło: www.bip.rawam.ug.gov.pl

⁴ Źródło: <https://www.gov.pl/web/gddkia/drogi-krajowe2>

⁵ Źródło: http://www.zdw.lodz.pl/files/files/Wykaz_drog_wojewodzkich.pdf

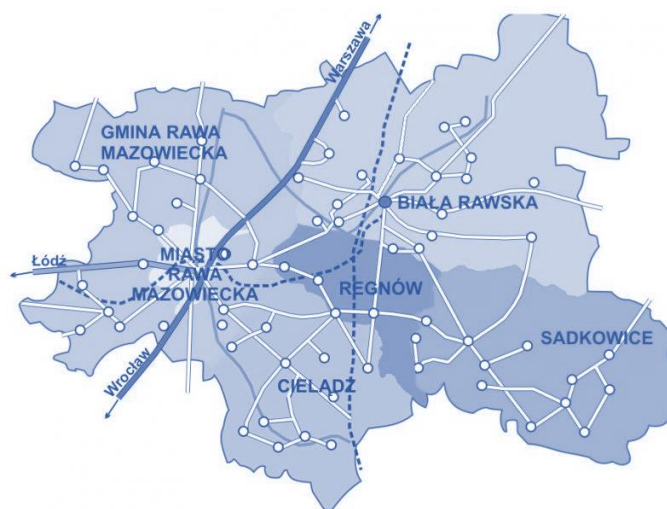
- Nr 707 Skierniewice – Rawa Mazowiecka – Nowe Miasto,
- Nr 725 Rawa Mazowiecka – Biała Rawska,
- Nr 726 Rawa Mazowiecka – Opoczno.

Ważną rolę w dostępności komunikacyjnej odgrywa droga krajowa (S8) o łącznej długości 849 km prowadząca przez Polskę od granicy z Czechami w Kudowie-Zdroju do granicy z Litwą w Budzisku oraz droga krajowa nr 72. W dużej mierze lokalizacja w pobliżu tych szlaków decyduje o lokowaniu nowych inwestycji na terenie gminy.

Główną wewnętrzną dostępność komunikacyjną gminy zapewnia sieć 13 dróg powiatowych i 35 dróg gminnych, które są bezpośrednio powiązane z drogami wyższego rzędu. Zarówno drogi powiatowe jak i gminne posiadają zróżnicowane nawierzchnie tj. bitumiczne, tłuczniowe, żwirowe i gruntowe. Ponadto w obszarze gminy funkcjonuje szereg dróg nie ustanowionych jako drogi publiczne tj. drogi wiejskie, gospodarcze, polne czy wewnętrzne, które również stanowią uzupełnienie sieci głównych szlaków komunikacyjnych.

Drogi powiatowe na terenie Gminy Rawa Mazowiecka⁶:

• 1315E (Wysokienice) – Rawa Mazowiecka	• 4111E Wałowice – Konopnica
• 1316E (Pod Borem) – (Raducz)	• 4112E Konopnica – Rawa Mazowiecka
• 4105E Rossocha – Przewodowice – Ryłsk D. – Zuski	• 4116E Głuchówek – Sanogoszcz
• 4108E Wałowice – Wilkowice	• 4117E Ossowice – Kaleń
• 4109E Kurzeszyn – Janolin	• 4118E Pukinin – (Mogielnica)
• 4110E Rawa Mazowiecka – Dziurdzióły – do granicy powiatu	• 4153E Soszyce – (Podkonice)
	• 4331E (Łochów) – Zarzecze

7

⁶ Źródło: <https://bip.powiatrawski.pl/plik,17653,wyzkaz-drog-powiatowych-powiat-miasto.pdf>

⁷ Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2016-2022

Uwarunkowania społeczno–gospodarcze

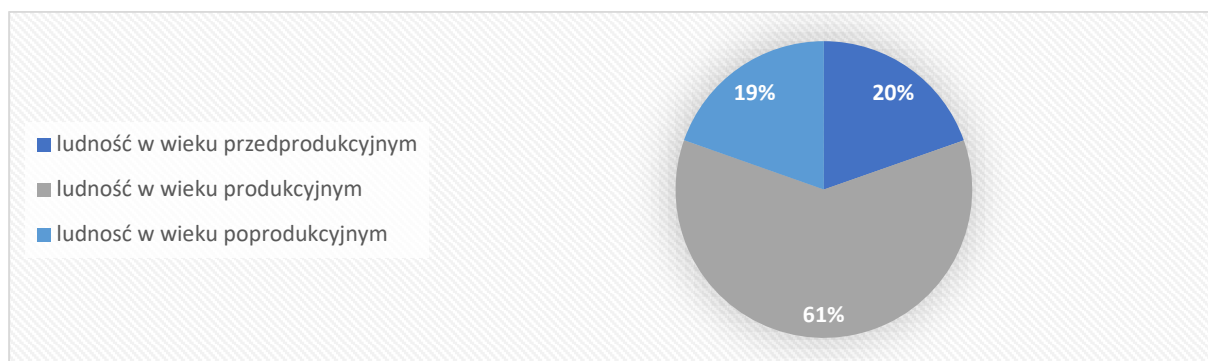
Demografia

Gminę Rawa Mazowiecka, według stanu na dzień 31.03.2022 roku, zamieszkiwało 8770 osób. Szczegóły dotyczące statystyki według wieku i płci na przestrzeni ostatnich pięciu lat prezentują poniższe tabele i wykresy.

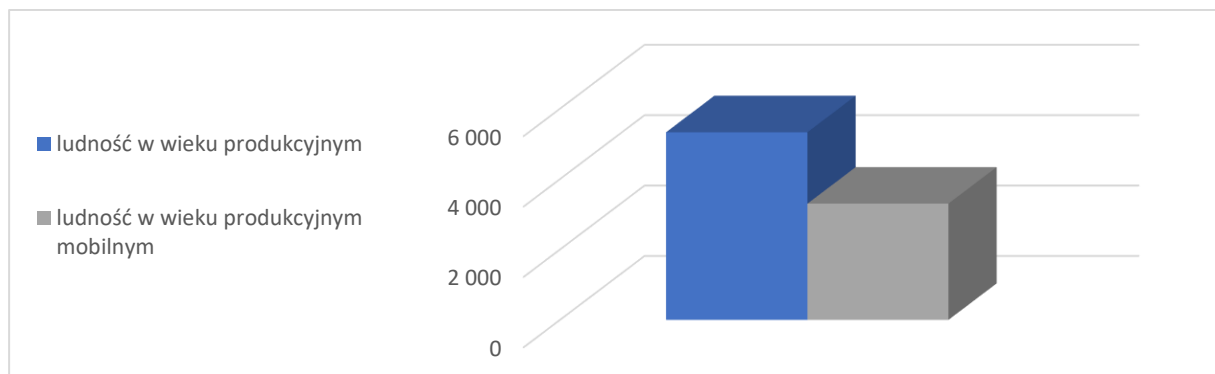
Tabela 2. Statystyka mieszkańców wg wieku i płci wg. stanu na dzień 31.03.2022⁸

	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	%
	4355	4415	8770	
ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej)	887	834	1 721	19,62
ludność w wieku produkcyjnym (18-64 l. M, 18-59 l. K)	2865	2465	5 330	60,78
- ludność w wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 l.)	1685	1618	3 303	61,97
ludność w wieku poprodukcyjnym (65 l. i więcej M, 60 l. i więcej K)	603	1116	1 719	19,60

Wykres 1. Statystyka mieszkańców wg wieku i płci wg. stanu na dzień 31.03.2022

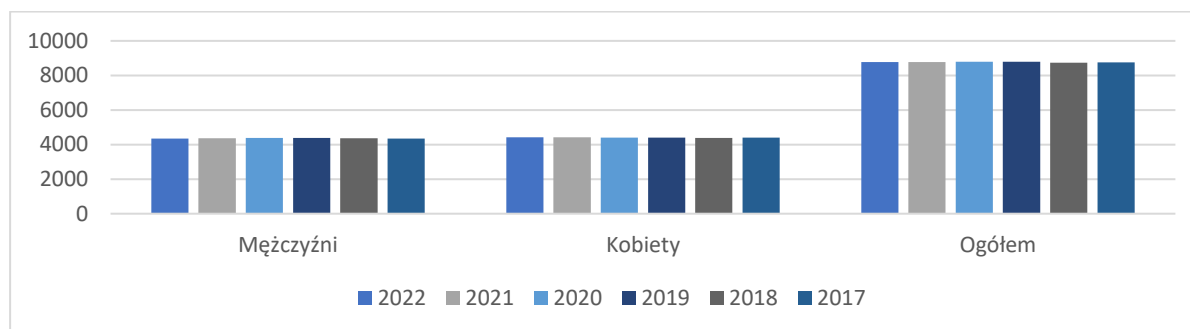
Wykres 2. Ludność w wieku produkcyjnym, w tym – w wieku produkcyjnym mobilnym - wg. stanu na dzień 31.03.2022

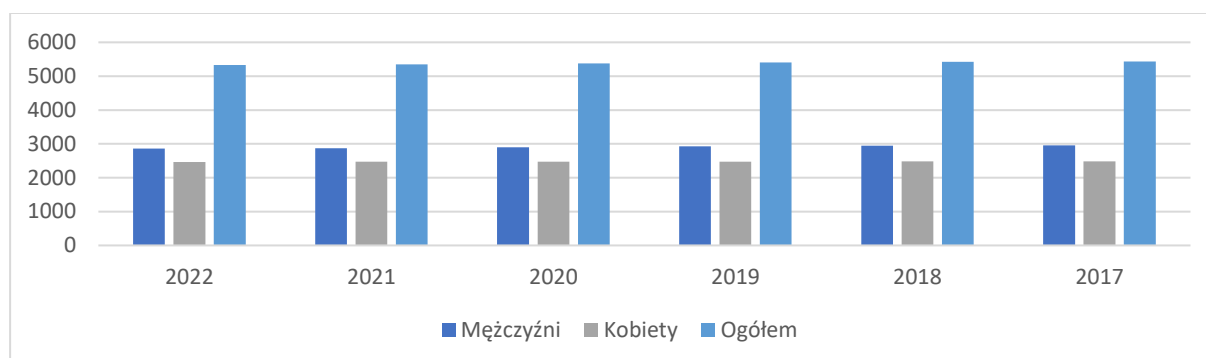
⁸ Źródło: dane własne Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY RAWA MAZOWIECKA

Wykres 3. Liczba ludności w latach 2017-2022⁹

Wykres 4. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w latach 2017-2022

Wykres 5. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2017-2022

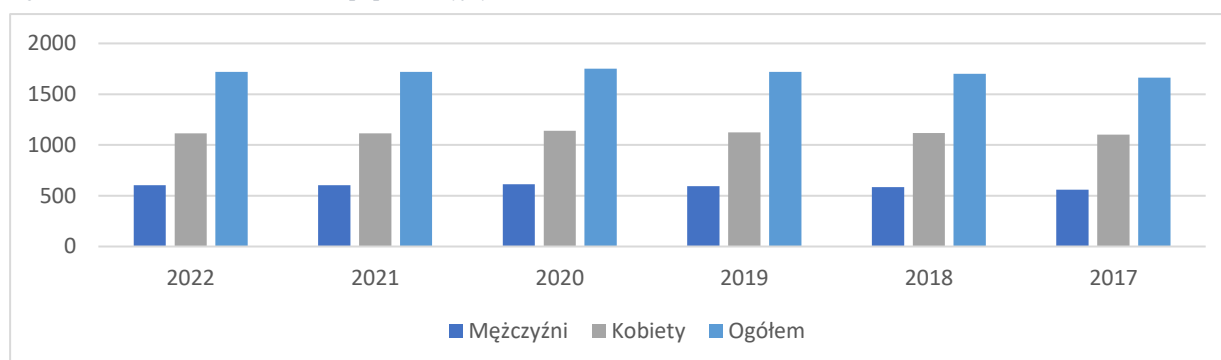

Tabela 3. Przyrost naturalny w latach 2017-2020 oraz prognozowany w latach 2027-2030 na obszarze Gminy Rawa Mazowiecka i pozostałych gminach powiatu rawskiego¹⁰

	2017	2018	2019	2020	2027	2028	2029	2030
Biała Rawska	-8	-14	-17	-31	-15	-15	-15	-18
Cielądz	-24	3	-14	-18	-4	-3	-4	-4
Rawa Mazowiecka	-22	-29	-16	-38	3	7	7	2
Regnów	6	-10	-11	-13	1	1	0	0
Sadkowice	-16	-29	-36	-15	-14	-14	-16	-15

⁹ Źródło: dane własne Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka, GUS – Bank Danych Lokalnych

¹⁰ Źródło: GUS oraz GUS- Bank Danych Lokalnych

Wykres 6. Przyrost naturalny w latach 2017-2020 oraz prognozowany w latach 2027-2030¹¹

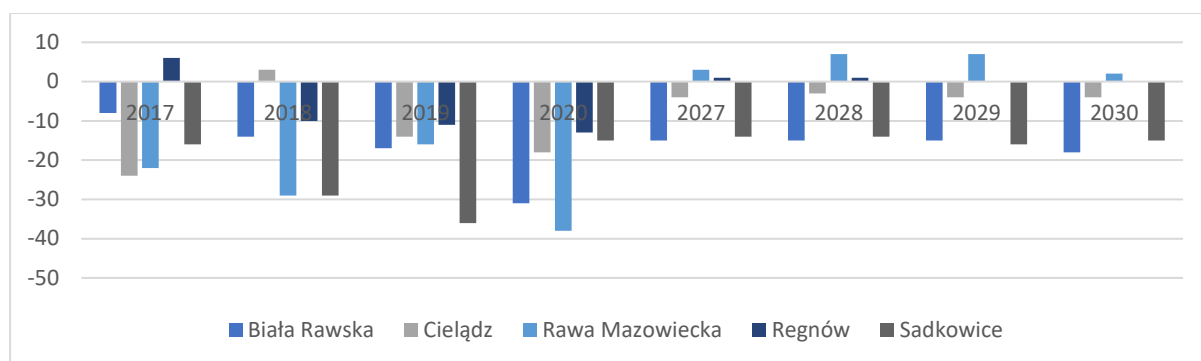
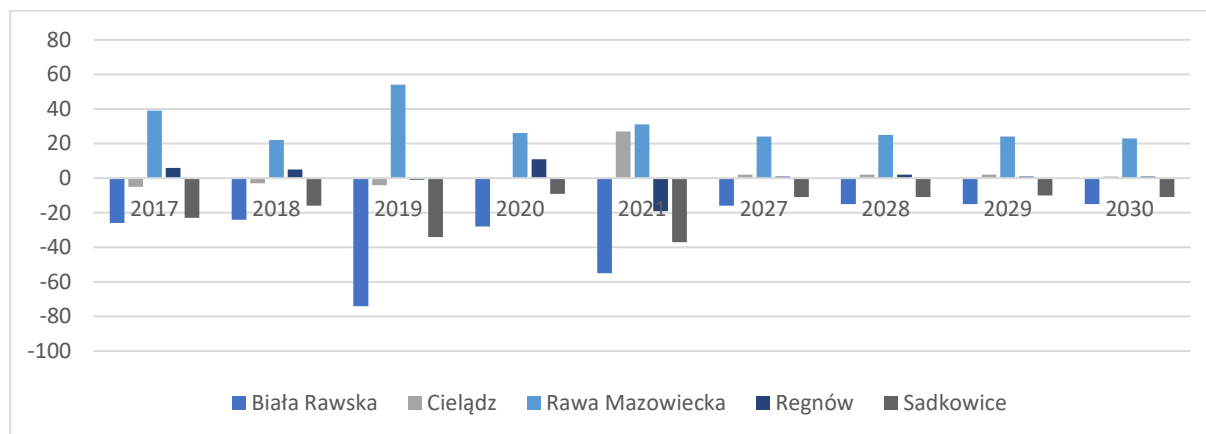

Tabela 4. Saldo migracji wewnętrznych w latach 2017-2021 oraz prognozowane w latach 2027-2030 na obszarze Gminy Rawa Mazowiecka i pozostałych gminach powiatu rawskiego¹²

	2017	2018	2019	2020	2021	2027	2028	2029	2030
Biała Rawska	-26	-24	-74	-28	-55	-16	-15	-15	-15
Cielądz	-5	-3	-4	0	27	+2	+2	+2	+1
Rawa Mazowiecka	+39	+22	+54	+26	+31	+24	+25	+24	+23
Regnów	+6	+5	-1	+11	-19	+1	+2	+1	+1
Sadkowice	-23	-16	-34	-9	-37	-11	-11	-10	-11

Wykres 7. Saldo migracji wewnętrznych w latach 2017-2021 oraz prognozowane w latach 2027-2030 na obszarze Gminy Rawa Mazowiecka i pozostałych gminach powiatu rawskiego¹³

Analizując powyższe dane statystyczne na przestrzeni ostatnich kilku lat wyraźnie widać, że liczba mieszkańców, pomimo dosyć dużego ujemnego przyrostu naturalnego utrzymuje się na zbliżonym poziomie i różnice w poszczególnych latach są praktycznie nieodczuwalne. Potwierdzają to również dane statystyczne salda migracji, które zarówno w poprzednich latach jak i w przyszłości są dodatnie. Oznacza to, że na terenie gminy

¹¹ Tamże

¹² Tamże

¹³ Tamże

osiedlają się osoby dorosłe. Może być to związane zarówno z zawieraniem związków małżeńskich jak i zmianą miejsca zatrudnienia w związku z pracą zawodową w tym zarówno pracą etatową jak i prowadzeniem własnej działalności gospodarczej.

Optymistyczne dla gminy są również prognozy dotyczące przyrostu naturalnego w latach 2027-2030. Jeżeli prognozy się potwierdzą, najbliższe lata będą charakteryzować się dodatnim przyrostem naturalnym.

Dla rozwoju danej gminy bardzo ważny jest stosunek liczby osób w wieku produkcyjnym do liczby osób w wieku poprodukcyjnym. W przypadku Gminy Rawa Mazowiecka przeważa liczba osób w wieku produkcyjnym,

Patrząc na prognozy demograficzne dla gmin i powiatów opracowywane przez Główny Urząd Statystyczny¹⁴ należy stwierdzić, że Polskę czeka okres postępującej depopulacji kraju. Nastąpi dalszy spadek liczby ludności, zgodnie z przyjętymi założeniami prognostycznymi spośród 2477 gmin w Polsce spadek ludności do 2030 r. będzie miał miejsce w 1664, w tym w 1007 gminach ubytek ludności wyniesie powyżej 5%, a w 322 powyżej 10%. Większość gmin, dla których przewidywany jest duży spadek ludności (powyżej 10%) znajduje się na terenach tzw. „ściany wschodniej”. Szczególna koncentracja tego typu gmin ma miejsce w województwie podlaskim (stanowią one aż 44% gmin w województwie), w południowej części województwa lubelskiego, obszarach przy granicy z Rosją, wschodniej części Pomorza Zachodniego oraz terenach górskich w południowo – wschodniej części kraju.

Należy również zauważyć, iż zgodnie z prognozami GUS, największym przyrostem ludności będą charakteryzować się przede wszystkim gminy położone w bezpośrednim sąsiedztwie największych ośrodków miejskich, co wynika z siły przyciągania wielkich aglomeracji jako atrakcyjnych rynków pracy i ich „rozlewanie” się na sąsiadujące z nimi tereny. Warto w tym miejscu podkreślić, iż proces suburbanizacji dotyczy również miast średniej wielkości i można go obserwować już od co najmniej 2020 roku, kiedy to epidemia COVID-19 wymusiła zmianę trybu pracy ze stacjonarnej na zdalną, a co za tym idzie, zmianę stylu życia, ponieważ izolacja sprawiła, że ludzie mieszkający z skupiskach dużych miast zaczęli odczuwać potrzebę przestrzeni, co gwarantuje zamieszkanie poza miastem.

Mając powyższe na uwadze, Gmina Rawa Mazowiecka staje przed wyzwaniem w jaki sposób z jednej strony zatrzymać mieszkańców oraz – z drugiej strony – jak zachęcić nowych mieszkańców, aby swoją przyszłość związali z tym obszarem. Tym bardziej, że szacunkowe prognozy GUS do roku 2030 wskazują, że gmina Rawa Mazowiecka nie dość, że nie odczuje w istotny sposób tego problemu depopulacji, to zgodnie z przewidywaniami GUS, może odnotować znaczny wzrost liczby ludności, co obrazuje tabela nr 3.

¹⁴ [Główny Urząd Statystyczny / Obszary tematyczne / Ludność / Prognoza ludności / Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 \(opracowanie eksperymentalne\)](#)

Tabela 5. Prognoza ludności gminy Rawa Mazowiecka na lata 2027-2030¹⁵

	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	% wzrost liczby ludności ogółem w stosunku do liczby ludności w roku 2022
2027	4446	4517	8963	2,2 %
2028	4458	4537	8995	2,56 %
2029	4465	4561	9026	2,92 %
2030	4472	4579	9051	3,20 %

Gmina Rawa Mazowiecka, dzięki bardzo dogodnemu położeniu geograficznemu oraz bliskości jednych z większych ośrodków miejskich w kraju tj. Łodzi i Warszawy, dzięki odpowiednim działaniom, może wykorzystać proces depopulacji, który nieuchronnie dokona w pewnych regionach kraju i zachęcić nowych mieszkańców do osiedlania się na jej terenie. Marka lokalna może być doskonałym narzędziem promocji Gminy Rawa Mazowiecka, jako miejsca przyjaznego do zamieszkania na stałe. Gmina może zaplanować działania, które w najbliższych latach przyczynią się do zwiększenia atrakcyjności tego obszaru jako miejsca do życia.

Edukacja

Gmina Rawa Mazowiecka wypełniając swoje obowiązki w zakresie zadań własnych gminy, zapewnia edukację na poziomie przedszkolnym i szkolnym przy czym edukacja przedszkolna jest prowadzona w oddziałach prowadzonych przez szkoły podstawowe.

Na terenie gminy nie funkcjonują szkoły ponadpodstawowe. Młodzież uczęszcza do szkół średnich zlokalizowanych w pobliskich miastach tj. w Rawie Mazowieckiej, Skierniewicach i rzadziej – w Tomaszowie Mazowieckim, Łodzi czy Warszawie.

Na terenie Gminy Rawa Mazowiecka znajdują się następujące placówki oświatowe prowadzone przez gminę:

1. Szkoła Podstawowa w Boguszycach.
2. Szkoła Podstawowa w Konopnicy.
3. Szkoła Podstawowa w Pukininie.
4. Szkoła Podstawowa w Kurzeszynie.
5. Szkoła Podstawowa w Starej Wojskiej.

Na terenie gminy nie ma placówek prowadzonych przez podmioty prywatne ani organizacje pozarządowe.

¹⁵ Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html>

Tabela 6. Placówki edukacyjne w gminie w roku szkolnym 2020/2021¹⁶

Placówka	Liczba uczniów w oddziałach przedszkolnych	Liczba uczniów w klasach I-VIII	Liczba etatów nauczycieli	Liczba etatów niepedagogicznych
Szkoła Podstawowa w Boguszytach	59	190	33,88	7
Szkoła Podstawowa w Konopnicy	50	133	35,68	6,75
Szkoła Podstawowa w Pukininie	47	101	35,79	7
Szkoła Podstawowa w Kurzeszynie	32	112	28,66	7,75
Szkoła Podstawowa w Starej Wojskiej	37	81	30,72	4,5

Tabela 7. Liczba uczniów w roku szkolnym 2020/2021 z uwzględnieniem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi¹⁷

Placówka	Liczba uczniów w oddziałach przedszkolnych	Liczba uczniów z opinią	Liczba uczniów z orzeczeniem	Liczba uczniów w klasach I-VIII	Liczba uczniów z opinią	Liczba uczniów z orzeczeniem
Szkoła Podstawowa w Boguszytach	59	2	1	190	30	6
Szkoła Podstawowa w Konopnicy	50	0	1	133	24	11
Szkoła Podstawowa w Pukininie	47	3	3	101	23	4
Szkoła Podstawowa w Kurzeszynie	32	2	0	112	30	5
Szkoła Podstawowa w Starej Wojskiej	37	1	1	81	15	11

Należy podkreślić, iż w opinii mieszkańców Gminy Rawa Mazowiecka, jednym z trzech kluczowych elementów, z których gmina może być dumna są właśnie szkoły (72 głosy) – ich standard i wyposażenie. W ostatnich latach gruntownie zmodernizowane zostały obiekty w Pukininie i Konopnicy zyskując rangę obiektów na miarę XXI wieku. Ponadto, w 2021 roku przy szkole podstawowej w Boguszytach zakończono budowę nowoczesnego boiska wielofunkcyjnego.

Wysoki standard placówek szkolnych i przedszkolnych ma również bezpośredni wpływ na ocenę przez mieszkańców dostępności i jakości szkolnictwa na poziomie podstawowym ponieważ w ankiecie badającej stan istniejący oraz perspektywy rozwoju Gminy, został on oceniony jako dobry (89 głosów) oraz bardzo dobry (19 głosów). Natomiast dostępność i jakość edukacji przedszkolnej została oceniona jako dobra (76 głosów) i bardzo dobra (23 głosy).

Wysoki standard szkół i placówek przedszkolnych jest niewątpliwie jednym z czynników decydujących o poziomie edukacji w danej gminie, jednakże głównym powodem, dla którego rodzice decydują się na wybór konkretnej placówki są wyniki egzaminów, które w dużej mierze determinują dalszą drogę kariery edukacyjnej uczniów.

¹⁶ Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka.

¹⁷ Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka.

Wyniki egzaminów końcowych zależą od wielu czynników i powinny być rozpatrywane w kontekście danej szkoły. Dla potrzeb opracowania diagnozy, posługiwano się średnimi wynikami zarówno na poziomie gminy, powiatu oraz województwa.

Z kolei tabela nr pokazuje liczbę uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w poszczególnych szkołach, która ostatecznie również ma wpływ na ostateczny poziom wyniku egzaminu ośmioklasisty.

Tabela 8. Wyniki egzaminu ośmioklasisty w 2021 roku w szkołach z terenu Gminy¹⁸

	język polski	matematyka	język angielski
SP Boguszyce	49%	48%	35%
SP Konopnica	78%	55%	66%
SP Kurzeszyn	53%	43%	57%
SP Pukinin	63%	38%	51%
SP Stara Wojska	48%	33%	45%

Tabela 9. Średni wynik egzaminu ośmioklasisty w latach 2019-2021 w szkołach z terenu gminy¹⁹

2021	język polski	matematyka	język angielski
średni wynik (%) w gminie	58	43	51
średni wynik (%) w powiecie	58	48	59
średni wynik (%) w województwie	58	48	65
2020	język polski	matematyka	język angielski
średni wynik (%) w gminie	58	42	45
średni wynik (%) w powiecie	56	48	51
średni wynik (%) w województwie	58	47	54
2019	język polski	matematyka	język angielski
średni wynik (%) w gminie	59	40	56
średni wynik (%) w powiecie	62	47	55
średni wynik (%) w województwie	63	45	58

Analizując powyższe zestawienie zarówno z punktu widzenia Gminy Rawa Mazowiecka, jak i powiatu oraz województwa, należy mieć na uwadze fakt, iż egzamin ośmioklasisty w latach 2020-2021 przypadł w okresie pandemii COVID-19, która spowodowała znaczne utrudnienia, ograniczając wręcz niekiedy dostęp do edukacji w pełnym wymiarze godzin lekcyjnych oraz w pełnym zakresie merytorycznym. Zarówno nauka zdalna przez swoje niedoskonałości nie tylko od strony platform edukacyjnych ale też dostępu do Internetu i urządzeń IT jak i fakt izolacji w domach odcisnęły swoje piętno zarówno na wynikach egzaminu końcowego jak i na poziomie edukacji w ciągu roku.

¹⁸ Źródło: <https://lodz.oke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty/wyniki/>

¹⁹ Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>

Analizując wyniki poszczególnych szkół z terenu gminy Rawa Mazowiecka, niewątpliwie najlepsze osiągnięcia prezentują uczniowie ze szkoły podstawowej w Konopnicy, następnie uczniowie ze szkoły w Pukininie i Kurzeszynie.

Niemniej, należy zauważyć, iż średni wynik z języka polskiego utrzymuje się na zbliżonym poziomie jak wyniki w powiecie i województwie (różnica wynosi 3-4 punkty procentowe). Nieco inaczej przedstawiają się wyniki z matematyki i języka angielskiego. W przypadku pierwszego przedmiotu, różnica sięga średnio 5 punktów procentowych, jeżeli chodzi o porównanie z wynikami w powiecie i województwie, natomiast w przypadku języka angielskiego, różnice sięgają od 2 do 14 punktów procentowych. Wyjątkiem jest rok 2019, gdzie wynik z tego przedmiotu osiągnięty na poziomie gminy był wyższy o 1 punkt procentowy od średniego wyniku w powiecie.

Powyższe dane są ważnym sygnałem dla władz samorządowych aby, wspólnie z gronem pedagogicznym poszczególnych szkół, skupić większą uwagę na podniesieniu jakości kształcenia. Należy zdiagnozować przyczynę słabszych wyników oraz wdrożyć skuteczne działania mające na celu poprawę sytuacji w kolejnych latach mając na szczególnej uwadze wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Gospodarka i przedsiębiorczość

Na obszarze Gminy Rawa Mazowiecka przeważającą formą prowadzenia działalności gospodarczej są osoby fizyczne prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą (646 podmiotów w 2021 roku), często o charakterze rodzinnym. W gminie dominuje handel (240 podmiotów), budownictwo (120 podmiotów), transport i gospodarka magazynowa (52 podmioty) oraz przetwórstwo (50 podmiotów).

Analizując rozwój przedsiębiorczości na obszarze Gminy na przestrzeni ostatnich pięciu lat widać wyraźny wzrost podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Średni wzrost rejestrowanych działalności gospodarczych wynosi ok. 5% w stosunku do roku poprzedniego.

Rozwój przedsiębiorczości to przede wszystkim tworzenie miejsc pracy dla mieszkańców. Na obszarze gminy przeważają podmioty gospodarki narodowej zatrudniające pracowników w przedziale od 0 do 9 osób (759) oraz od 10 do 49 osób (739). Liczba podmiotów zatrudniających od 50 do 249 osób na terenie gminy stanowi zdecydowaną mniejszość, ponieważ tylko 17. Potwierdzają to odczucia mieszkańców, którzy w badaniu ankietowym prowadzonym na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2023-2030, ocenili możliwość znalezienia pracy na terenie gminy jako „średnie” (93 głosy), ponadto w równym stopniu ocenili te możliwości jako „dobre” i „złe” (po 33 głosy). W podobnym stosunku rozkładają się głosy przy odpowiedzi

na pytanie dotyczące „atrakcyjnych miejsc pracy w przemyśle”; 81 osób oceniło je jako „średnie”, 37 osób jako „dobre” zaś 36 osób jako „złe”.

Mieszkańcy, poproszeni o wyrażenie opinii na temat warunków do rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy w przeważającej większości ocenili je jako „średnie” (88 głosów), z kolei jako „dobre” oceniło je 56 mieszkańców.

Ta ocena jest zbieżna z wynikami raportu z 2020 roku opracowanego na podstawie danych z badania GEM za lata 2011–2019, przeprowadzonych przez Global Entrepreneurship Research Association przy współpracy zespołów badawczych z poszczególnych państw świata. Jeden z aspektów badań dotyczył Krajowego Wskaźnika Uwarunkowań Przedsiębiorczości (NECI – National Entrepreneurship Context Index).

„Porównanie poszczególnych gospodarek pod względem zewnętrznych uwarunkowań mogących wpływać na przedsiębiorczość umożliwia Krajowy Wskaźnik Uwarunkowań Przedsiębiorczości (NECI – National Entrepreneurship Context Index) wprowadzony do badania GEM w 2019 r.²⁸ Jest on wyliczany na podstawie danych z badania eksperckiego dotyczącego uwarunkowań przedsiębiorczości (National Expert Survey – NES)²⁹. Wskaźnik ten ma pomóc w pomiarze i ocenie łatwości zakładania i rozwijania działalności gospodarczej w krajach uczestniczących w badaniu. Im wyższy wskaźnik ma dany kraj, tym lepsze panują w nim warunki do rozwoju przedsiębiorczości.

Polska, pod względem omawianego wskaźnika, zajmuje 15. miejsce wśród 22. Państw Europy objętych badaniem osiągając wynik 4,42 pkt. Natomiast, gdy pod uwagę weźmiemy wszystkie 54 gospodarki uwzględnione w badaniu GEM, to nasz kraj zajmuje 36. pozycję. Świadczy to o tym, że nadal konieczne jest podejmowanie wysiłków zmierzających do poprawy warunków dla rozwoju przedsiębiorczości.”²⁰

W tym miejscu należy wspomnieć o wynikach badań prowadzonych wyłącznie w Polsce. Pytania zadawane respondentom dotyczyły kwestii powstawania i uwarunkowań rozwoju działalności polskich startupów²¹. Wnioski z badania z jednej strony pokazują ogromny potencjał młodych firm ale, z drugiej strony, okazuje się, że zarówno na początkowym, jak i na późniejszym etapie procesu przedsiębiorczości bardzo potrzebne jest wsparcie. W badaniu wskazano również czynniki utrudniające rozwój firm w Polsce są to przede wszystkim: wysokie obciążenia podatkowe, trudności w znalezieniu klientów oraz nadmiar biurokracji i formalności.²²

Powyższe analizy pokazują, że zarówno w Polsce jak i na terenie gminy zamieszkują osoby przedsiębiorcze (dowodzi tego coroczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych, w tym znaczący wzrost osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą), jednakże

²⁰ Źródło: <https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/Raport-z-badania-GEM-2020.pdf>

²¹ „Start-up, także startup – nowo utworzone przedsiębiorstwo lub tymczasowa organizacja poszukująca modelu biznesowego, który zapewniłby jej zyskowny rozwój. Istnieje wiele definicji start-upów. Podmioty zaliczane do tej kategorii są najczęściej związane z technologiami informacyjnymi i komunikacyjnymi (ICT) oraz sektorami high tech.” (<https://pfr.pl/slownik/slownik-startup.html>)

²² Źródło: <https://www.parp.gov.pl/storage/publications/pdf/Raport-z-badania-GEM-2020.pdf>

nadal pojawia się problem braku wystarczającego wsparcia ze strony instytucji państwowych i samorządowych.

W okresie realizacji Strategii tj. w latach 2023-2030 Gmina stanie przed wyzwaniem w jaki sposób zminimalizować dolegliwości mające negatywny wpływ na rozwój przedsiębiorczości na tym obszarze. Należy mieć jednocześnie na uwadze, że nie wszystkie przeszkody są możliwe do zniesienia z poziomu lokalnego samorządu, jednakże warto podjąć kroki, aby przedsiębiorcy z terenu gminy odczuli realne wsparcie ze strony samorządu (choćby w kwestii biurokracji i formalności). Takie działania jednocześnie zachęcą nowych inwestorów do lokowania swoich inwestycji właśnie w Gminie Rawa Mazowiecka.

Należy również pamiętać, że w najbliższych latach Polskę czeka proces depopulacji, o czym jest mowa we wcześniejszych rozdziałach niniejszej diagnozy. Gmina może wykorzystać ten negatywny trend aby zachęcić mieszkańców z innych rejonów kraju do zamieszkania i prowadzenia działalności właśnie na jej terenie.

W okresie realizacji Strategii należy obserwować i implementować na teren gminy dobre praktyki w zakresie współpracy samorządów z przedsiębiorcami. Pozytywnym przykładem może być Związek Przedsiębiorców i Pracodawców w Łodzi, który będzie realizował projekt, którego efektem końcowym ma być wypracowanie projektu „Kodeksu Dobrych Praktyk w zakresie dialogu społecznego z przedsiębiorcami”. Pozytywnym aspektem, ułatwiającym kooperację z przedsiębiorcami, jest fakt, że taka sama potrzeba pojawiła się również po „drugiej stronie”.

Poniższe tabele i wykresy prezentują strukturę przedsiębiorstw na terenie gminy.

Tabela 10. Podmioty wg sektorów własnościowych²³

	2017	2018	2019	2020	2021
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	631	650	648	723	759
Sektor publiczny - ogółem	13	7	8	5	8
Sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	11	5	5	5	5
Sektor prywatny - ogółem	1	1	1	1	1
Sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	618	642	675	713	747
Sektor prywatny - spółki handlowe	528	547	576	611	646
Sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	23	21	22	26	25
Sektor prywatny - spółdzielnie	0	0	0	1	1
Sektor prywatny - fundacje	2	1	1	1	1
Sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	3	3	3	2	2

²³ Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych

Wśród największych firm działających na terenie gminy znajdują się:

- Elwiatr Pruszyński Sp. z o.o. – sektor energetyczny,
- Bioenergy Project Sp. z o.o. – sektor energetyczny,
- BIOZEC Sp. z o.o. – sektor energetyczny,
- Arcelormittal Construction Polska Sp. z o.o. – sektor budownictwa,
- Zgo Aquarium Sp. z o.o. - przetwarzanie odpadów i odzysk surowców,
- Metalbud Sp. z o.o. – produkcja maszyn i urządzeń,
- Raw Pol Export Import Jan i Tomasz Stefańscy Spółka Jawna – handel hurtowy,
- Reis Group Sp. z o.o. – handel hurtowy.

Tabela 11. Podmioty gospodarcze wg grup rodzajów działalności PKD 2007²⁴

	2017	2018	2019	2020	2021
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	19	19	19	18	18
Przemysł i budownictwo	151	159	167	181	197
Pozostała działalność	461	472	498	524	544
Ogółem	631	650	684	723	751

Wykres 8. Podmioty gospodarcze wg grup rodzajów działalności PKD 2007²⁵

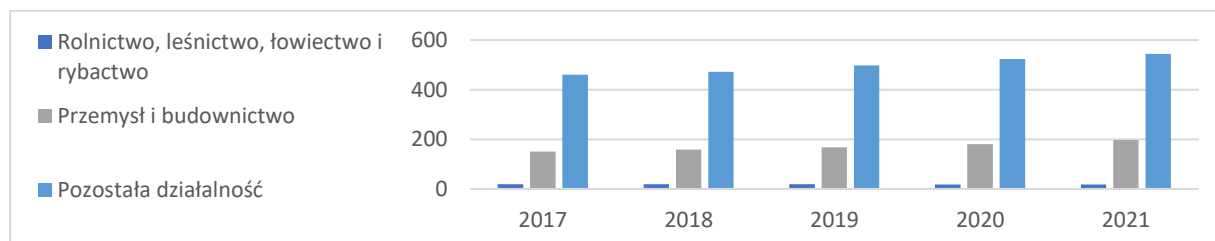

Tabela 12. Podmioty gospodarcze wg klas wielkości²⁶

Wielkość zatrudnienia	Liczba podmiotów				
	2017	2018	2019	2020	2021
0-9	631	650	684	723	759
10-49	616	633	665	704	739
50-249	13	15	17	16	17
250-999	2	2	2	3	3

²⁴ Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych

²⁵ Tamże

²⁶ Tamże

Tabela 13. Podmioty gospodarcze wg sekcji PKD w 2021 roku²⁷

Sekcja	Liczba podmiotów
A. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	16
C. Przetwórstwo przemysłowe	56
E. Dostawa wody; gospodarowanie ciekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3
F. Budownictwo	120
G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	240
H. Transport i gospodarka magazynowa	52
I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	11
J. Informacja i komunikacja	14
K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	11
L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	6
M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	37
N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	16
P. Edukacja	17
Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	19
R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	4
S. Pozostała działalność usługowa	24
T. Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	
U. Organizacje i zespoły eksterytorialne	

Rolnictwo

Gmina Rawa Mazowiecka ma charakter rolniczy. Około 69% ogólnej powierzchni gminy zajmują grunty pozostające w użytkowaniu gospodarstw rolnych. Działalność rolnicza reprezentowana jest głównie przez gospodarstwa, których powierzchnia wynosi od 1 do 5 ha. Podstawowe źródła dochodu z produkcji rolnej stanowi chów trzody chlewnej i bydła. Na gruntach ornych uprawia się przede wszystkim zboża podstawowe (pszenica, żyto, jęczmień, owies, pszenżyto) z mieszkankami zbożowymi (gryka, proso, itp.) oraz ziemniaki. Ponadto występują tu także uprawy przemysłowe, rzepak i rzepik oraz warzywa gruntowe.

²⁷ Tamże

Tabela 14. Struktura zagospodarowania gruntów Gminy Rawa Mazowiecka²⁸

Wyszczególnienie	j.m.	powierzchnia
Grunty rolne ogółem	ha	9 805,84
Użytki rolne ²⁹ ogółem	ha	8 407,33
Użytki rolne w dobrej kulturze ³⁰	ha	8 182,53
Grunty pod zasiewami ³¹	ha	6 018,87
Grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi ³²	ha	272,31
Uprawy trwałe ³³	ha	1 032,00
Łąki trwałe ³⁴	ha	753,41
Pastwiska trwałe ³⁵	ha	85,86
Pozostałe użytki rolne	ha	224,80
Lasy i grunty leśne ³⁶	ha	891,57
Pozostałe grunty ³⁷	ha	506,94

Warunki glebowe oprócz warunków klimatycznych, wodnych i ukształtowania powierzchni są jednym z ważniejszych czynników decydujących o rozwoju rolnictwa na danym obszarze. Żyzność i urodzajność gruntu ma kluczowy wpływ na wielkość produkcji rolnej.

W Gminie Rawa Mazowiecka przeważają gleby słabej jakości, wytworzone z piasków, o małej zasobności w składniki pokarmowe. Pod względem jakości są to gleby V i VI klasy bonitacyjnej. Lepsze jakościowo gleby wytworzone są z pyłów lub piasków gliniastych podścielonych gliną. Charakteryzują się one średnią zasobnością w składniki

²⁸ Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, Powszechny Spis Rolny 2020 oraz dane Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka.

²⁹ „Użytki rolne” - grunty orne, ogrody przydomowe, uprawy trwałe, w tym sady, łąki i pastwiska oraz pozostałe użytki (GUS)

³⁰ „Użytki rolne w dobrej kulturze” - utrzymywane zgodnie z normami określonymi w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 III 2000 r. w sprawie minimalnych norm; Dz. U. Nr 46, poz. 306 z późn. zm. (GUS)

³¹ „Grunty pod zasiewami” - powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych na gruntach ornych (GUS)

³² „Grunty ugorowane (...)” - grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska, łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawozy zielone) (GUS)

³³ „Uprawy trwałe” - łączna powierzchnia sadów, szkółek drzew i krzewów owocowych, szkółek drzew i krzewów ozdobnych, szkółek drzew leśnych do celów handlowych, wikliny, innych gruntowych upraw trwałych, w tym tarniny, derenia i choinek bożonarodzeniowych, a także upraw trwałych pod osłonami (GUS)

³⁴ „Łąki trwałe” - grunty pokryte trawami (tj. co najmniej 5 lat), z zasady koszone, a w rejonach górskich również powierzchnia koszonych hal i połonin (GUS)

³⁵ „Pastwiska trwałe” - grunty pokryte trawami (tj. co najmniej 5 lat), które z zasady nie są koszone, lecz wypasane, a w rejonach górskich również powierzchnia wypasanych hal i połonin utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej (łącznie z pastwiskami trwałymi niewykorzystywanymi do celów produkcyjnych oraz z ekstensywnie wypasanymi pastwiskami położonymi na terenie pagórkowatym lub na znacznej wysokości, na glebach niskiej klasy, na których nie stosuje się nawożenia, podsiewów, melioracji itp.) (GUS)

³⁶ „Lasy i grunty leśne” - powierzchnia o wielkości co najmniej 0,10 ha, pokryta roślinnością leśną (zalesiona) lub przejściowo jej pozbawiona (nie zalesiona) oraz grunty związane z gospodarką leśną, a także powierzchnia plantacji o krótkiej rotacji – niezależnie od rodzaju gruntów na jakich zostały założone. Uwzględnia się tu powierzchnię szkółek drzew leśnych założonych na terenach leśnych i wykorzystywanych na potrzeby własne gospodarstwa rolnego (niehandlowe) (GUS)

³⁷ „Pozostałe grunty” - grunty pod zabudowaniami, podwórzami, placami i ogrodami ozdobnymi, parkami, powierzchnia wód śródlądowych (własnych i dzierżawionych), rowów melioracyjnych, powierzchnia porośnięta wikliną w stanie naturalnym, powierzchnia terenów bagiennych, powierzchnia innych gruntów (torfowiska, żwirownie), nieużytków (w tym gruntów zadrzewionych i zakrzaczonych) oraz powierzchnia przeznaczona do rekreacji (np. zlokalizowana wokół domu, pól golfowych itp.). Do pozostałych gruntów zalicza się także powierzchnię gruntów rolnych nieużytkowanych rolniczo, jeżeli grunty te nie powrócą już do użytkowania rolniczego, np. grunty rolne przeznaczone pod budowę drogi, supermarketu (GUS)

pokarmowe i lepszymi stosunkami wodno – powietrznymi. Zaliczane są do IV, czasami III klasy bonitacyjnej.

Pod względem typologicznym gleby gruntów ornych należą do klasy gleb pseudobielicowych i brunatnych wylugowanych. W obszarze użytków zielonych występują gleby pochodzenia organicznego: torfowe, mułowo torfowe i mady. Na terenie gminy występują kompleksy rolniczej przydatności: żytni (95,5%), niewielki udział kompleksów pszennych (0,8%) oraz kompleksy zbożowo – pastewne (3,7%).³⁸

Najlepsze jakościowo gleby występują we wsiach: Boguszyce, Nowa Wojska, Rossocha i Soszyce. Gleby klasy I i II nie występują w ogóle.

Tabela 15. Struktura bonitacyjna gruntów w Gminie Rawa Mazowiecka³⁹

						Klasa użytków zielonych (%)					
IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	VIz	III	IV	V	VI	Grunty bez klasy
0,08	3,91	11,06	16,43	53,68	23,90	0,01	0,09	3,82	7,19	3,51	0,03

Wykres 9. Struktura bonitacyjna gruntów w Gminie Rawa Mazowiecka

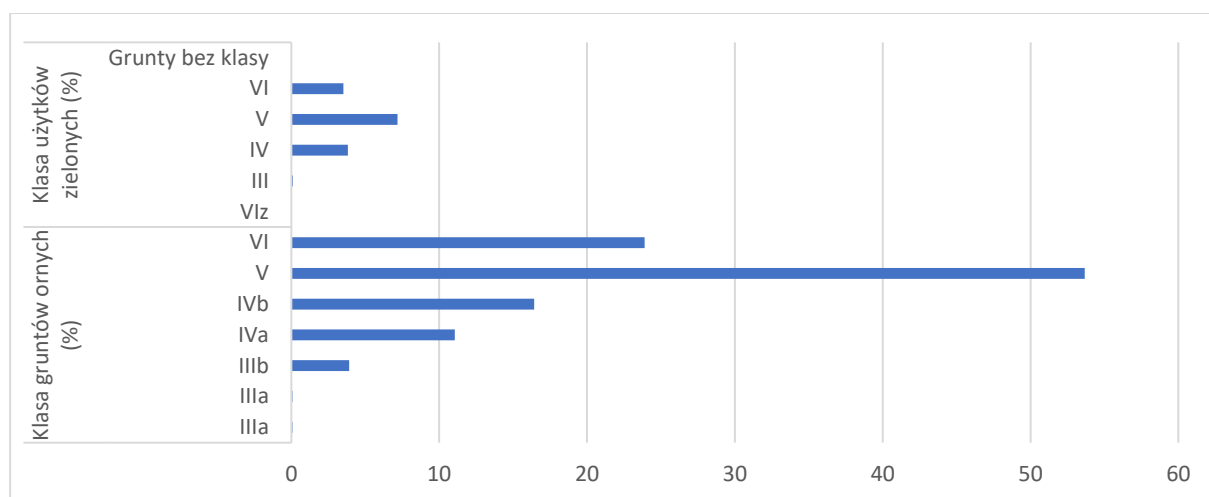

Tabela 16. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych⁴⁰

powierzchnia	Liczba gospodarstw	Wielkość % w stosunku do całkowitej liczby gospodarstw
do 1 ha włącznie	22	1,65
1 - 5 ha	706	52,92
5 - 10 ha	388	29,09
10 - 15 ha	128	9,60
15 ha i więcej	90	6,75
razem	1334	100

³⁸ Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2016-2022

³⁹ Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka

⁴⁰ Źródło: GUS, Powszechny Spis Rolny 2020

Wykres 10. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych

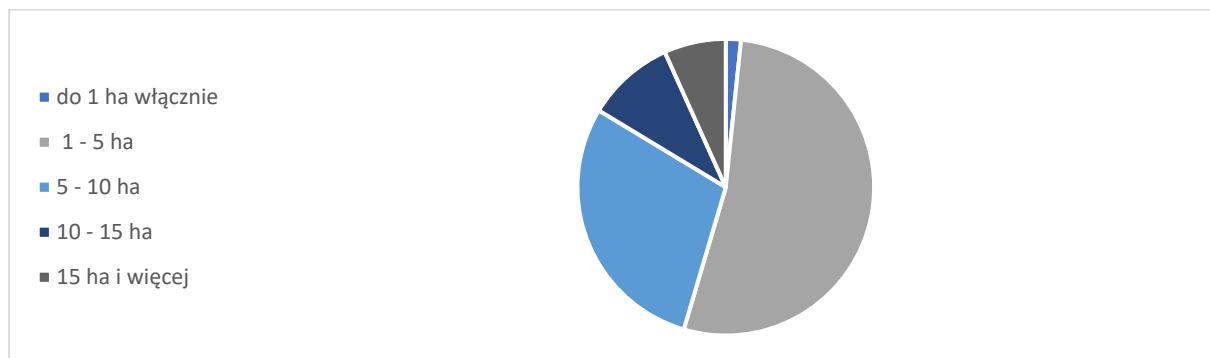
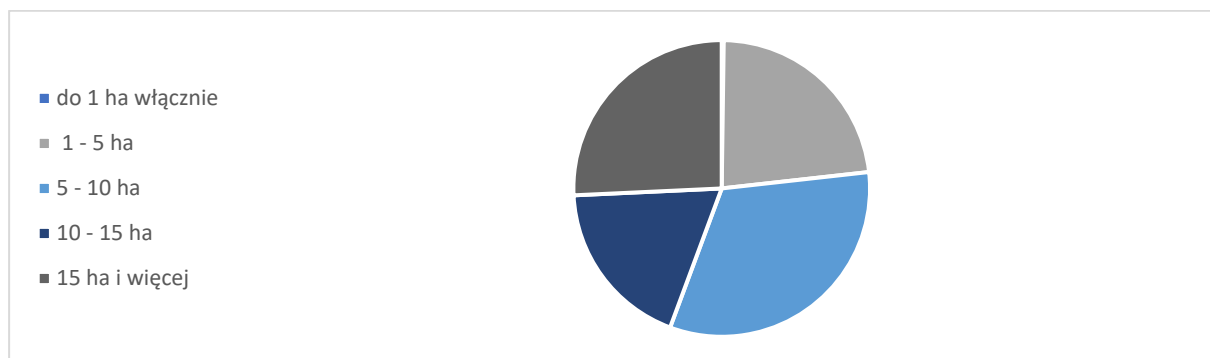

Tabela 17. Średnia powierzchnia ogółem i użytków rolnych ogółem⁴¹

powierzchnia	łączna powierzchnia (ha)	Wielkość % w stosunku do całkowitej powierzchni gospodarstw rolnych ogółem
do 1 ha włącznie	18,68	0,22
1 - 5 ha	1 934,55	23,01
5 - 10 ha	2 726,36	32,43
10 - 15 ha	1 563,86	18,60
15 ha i więcej	2 163,88	25,74
razem	8 407,33	100,00

Wykres 11. Średnia powierzchnia ogółem i użytków rolnych ogółem

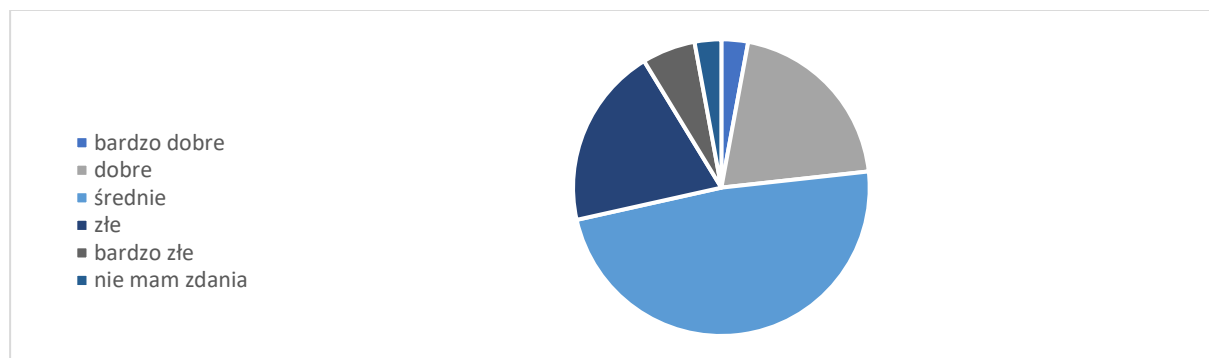
Gmina Rawa Mazowiecka ma niekorzystną strukturę obszarową, gdyż ponad 50% gospodarstw to gospodarstwa o powierzchni 1- 5 ha. Taka sytuacja rzutuje na relatywnie niską towarowość rolnictwa, co z kolei wpływa na słabą kondycję ekonomiczną gospodarstw. Z tych też względów niezbędne jest tworzenie na obszarach wiejskich nowych miejsc pracy poza rolnictwem, w usługach, drobnym przetwórstwie oraz agroturystyce (126 osób łącznie oceniło zaplecze noclegowe na terenie gminy jako *średnie*, *złe* i *bardzo złe*). Konieczne wydają się także działania zmierzające do budowy i organizacji rynku rolnego wyposażonego w nowoczesną infrastrukturę i instytucje związane z jego

⁴¹ Tamże

funkcjonowaniem, a także modernizacja strukturalna rolnictwa lub co najmniej wsparcie możliwości zbytu płodów rolnych.

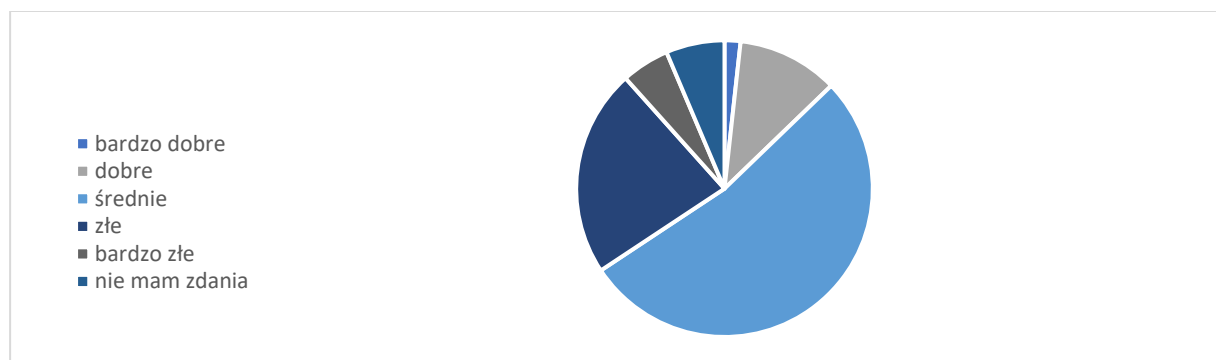
Powyższe analizy są zbieżne z opiniami mieszkańców wyrażonymi w badaniu ankietowym. Na pytanie o warunki dla rozwoju rolnictwa i branży rolno-spożywczej 83 osoby oceniły je jako *średnie*, 34 osoby jako *złe*, zaledwie 35 osób wybrało ocenę *dobrą* a 5 – *bardzo dobrą*.

Wykres 12. Warunki działalności oraz możliwości rozwoju – rolnictwo i branża rolno-spożywcza

Podobnie wyniki przedstawiają się w przypadku pytania o aktualną pomoc w eksportowaniu towarów i usług. 91 osób oceniło je jako *średnie* i 39 osób jako *złe*, natomiast jako *dobre* i *bardzo dobre* oceniło odpowiednio 19 i 3 osoby.

Wykres 13. Warunki działalności oraz możliwości rozwoju – pomoc w eksportowaniu towarów

Wśród upraw występujących na obszarze gminy zdecydowanie dominują zboża w tym w przeważającej części uprawy zbóż podstawowych z mieszkankami zbożowymi łącznie z kukurydzą na ziarno i pozostałymi uprawami zbożowymi (gryka, proso itp.); zajmują one ponad 85% powierzchni wszystkich zasiewów.

Ziemniaki i rzepak zajmują znacznie mniejszą powierzchnię ponieważ odpowiednio 1,5 i niecałe 5% wszystkich zasiewów. Warzywa gruntowe zajmują niespełna 0,5%.

Tabela 18. Powierzchnia zasiewów wybranych upraw w gminie Rawa Mazowiecka⁴²

powierzchnia	łączna powierzchnia (ha)	Wielkość % w stosunku do całkowitej powierzchni gospodarstw rolnych ogółem
zboża razem	5 138,94	85,38
- zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi ⁴³	4 919,21	95,72
ziemniaki	90,36	1,50
rzepak i rzepik razem	284,06	4,72
warzywa gruntowe	18,67	0,31
gospodarstwa rolne ogółem	6 018,87	

Wśród zwierząt gospodarskich dominuje drób (ogółem), którego na dzień sporządzania Spisu było 522 517 sztuk, co jednocześnie stanowi ponad 98% pogłowia zwierząt gospodarskich. Trzoda chlewna liczyła 7764 sztuki (1,46%) zaś bydło (ogółem) – 1764 sztuki (0,33%), w tym krowy- 434 sztuki.

Tabela 19. Pogłowia zwierząt gospodarskich w Gminie Rawa Mazowiecka⁴⁴

	liczba	Wielkość % w stosunku do całkowitej liczby pogłowia zwierząt gospodarskich
bydło ogółem	1764	0,33
- bydło - krowy	434	24,60
trzoda chlewna (świnie) ogółem	7764	1,46
- trzoda chlewna (świnie) - lochy	614	0,12
drób ogółem	522517	98,21
- drób kurzy	518937	99,31
razem	532045	

Analiza danych w zakresie nakładu pracy użytkowników oraz członków ich rodzin w gospodarstwach indywidualnych pokazuje, że największy nakład pracy został wniesiony przez osoby w wieku produkcyjnym (ok. 82%) w tym w wieku produkcyjnym niemobilnym (prawie 48%). Oznacza to, że w większości przypadków gospodarstwa rolne na terenie gminy prowadzą osoby, które nie są już chętne do zmiany pracy bądź przekwalifikowania się, w dalszej konsekwencji oznacza to, że gospodarstwo jest ich głównym źródłem utrzymania. Potwierdza to wykres nr 15, który pokazuje, że nadal znaczna liczba gospodarstw domowych utrzymuje się przede wszystkim w rolnictwa.

Drugą grupą osób, które wniosły największy nakład pracy są osoby w wieku produkcyjnym mobilnym (niewiele ponad 34%) tj. osoby które są zdolne i gotowe do przekwalifikowania się, zmiany pracy lub stanowiska. Są to bardzo istotne wyniki, ponieważ

⁴² Źródło: GUS, Powszechny Spis Rolny, 2020

⁴³ „zboża podstawowe” - główne gatunki zbóż: pszenicy ozimej i jarej, żyta, jęczmienia ozimego i jarego, owsa, pszenżyta ozimego i jarego (GUS)

⁴⁴ Źródło: GUS, Powszechny Spis Rolny, 2020;

w sytuacji kiedy właściciele gospodarstw rolnych, którzy zdecydowali się na ten rodzaj działalności, nie widząc perspektyw na dalszy rozwój, w tym obserwując brak wsparcia ze strony gminy, nie będą miały większego problemu z przekwalifikowaniem się i rezygnacją z produkcji rolnej. Mając na uwadze trudną sytuację na rynku żywności w Polsce, brakiem produkcji rolniczej na Ukrainie z uwagi na prowadzone tam działania wojenne i konieczność zabezpieczenia w pierwszej kolejności potrzeb obywateli, bardzo ryzykowne byłoby zmniejszenie produkcji rolnej w tym hodowli zwierząt gospodarskich.

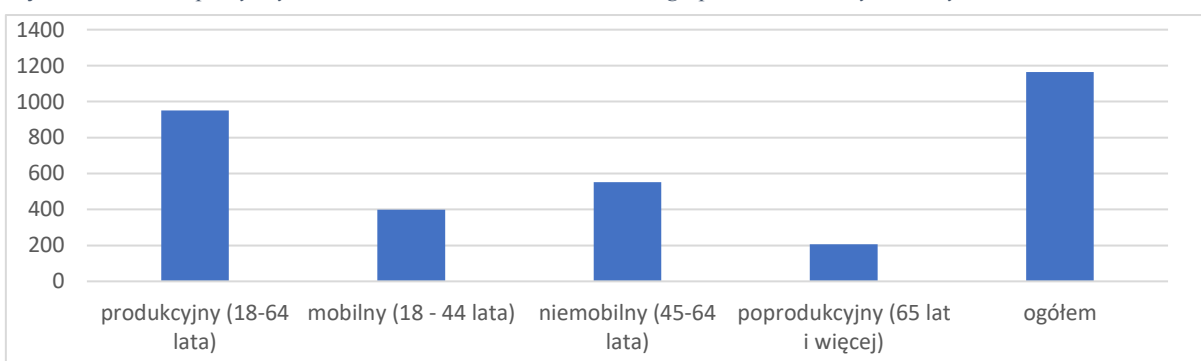
Tabela 20. Nakład pracy użytkowników oraz członków ich rodzin w gospodarstwach indywidualnych⁴⁵

	AWU ⁴⁶	Wielkość % w stosunku do łącznego nakładu pracy
15-24 lata	64	5,49
25-34 lata	108	9,27
35-44 lata	235	20,17
45-54 lata	322	27,64
55-64 lata	273	23,43
65 i więcej	163	13,99
ogółem	1165	100,00

Tabela 21. Nakład pracy użytkowników oraz członków ich rodzin w gospodarstwach indywidualnych⁴⁷

	liczba	Wielkość % w stosunku do łącznego nakładu pracy
produkcyjny (18-64 lata)	950	81,55
- mobilny (18 - 44 lata)	399	34,25
- niemobilny (45-64 lata)	552	47,38
poprodukcyjny (65 lat i więcej)	207	17,77
ogółem	1165	100,00

Wykres 14. Nakład pracy użytkowników oraz członków ich rodzin w gospodarstwach indywidualnych⁴⁸

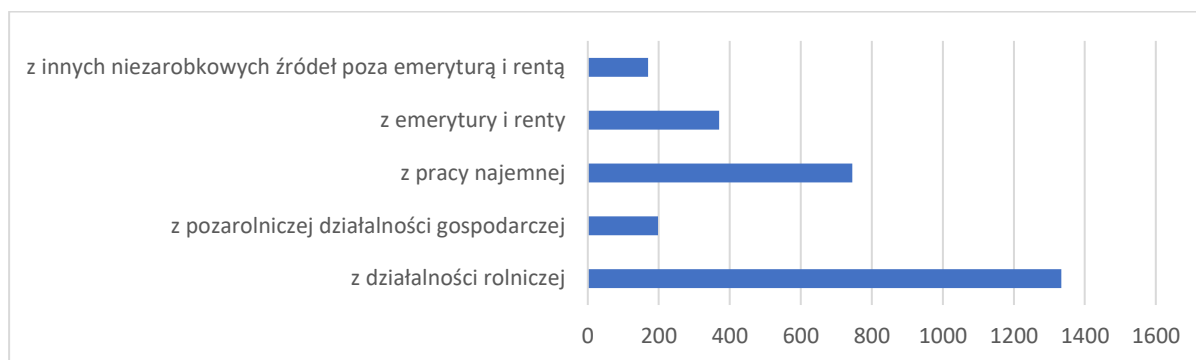
⁴⁵ Tamże

⁴⁶ „AWU” - umowna jednostka nakładów pracy w rolnictwie, oznaczająca ekwiwalent pełnego etatu. Jest obliczana przez podzielenie liczby godzin przepracowanych w ciągu roku przez roczną liczbę godzin odpowiadającą pełnemu etatowi. (GUS)

⁴⁷ Źródło: GUS, Powszechny Spis Rolny, 2020

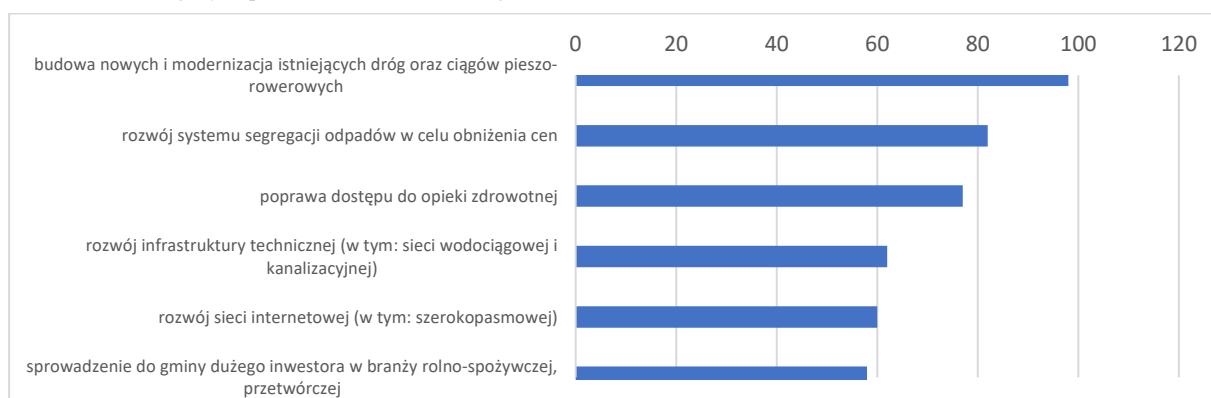
⁴⁸ Tamże

Wykres 15. Gospodarstwa domowe wg źródeł dochodów

Bardzo istotnym czynnikiem mogącym mieć wpływ na rozwój rolnictwa w Gminie Rawa Mazowiecka jest rozwój przetwórstwa. *Sprowadzenie do gminy dużego inwestora w branży rolno-spożywczej, przetwórczej* było jednym z 6 głównym priorytetów, wskazanych przez mieszkańców w ww. badaniu ankietowym, które mogą mieć znaczący wpływ na rozwój Gminy.

Wykres 16. Sześć priorytetów, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój Gminy w latach 2023-2030 oraz rozwiązywanie istniejących problemów i barier rozwoju.

Rozwój rolnictwa, podobnie jak rozwój przedsiębiorczości, wymaga dialogu, zaangażowania i współpracy zarówno ze strony samorządu jak również rolników i przedsiębiorców. Wspomniany wyżej projekt realizowany przez łódzki Związek Przedsiębiorców i Pracodawców dowodzi, że takie działania nie były do tej pory praktykowane również na szczeblu wojewódzkim.

Powyższe działania i wzywania są zbieżne z kierunkami rozwoju rolnictwa wskazanymi w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030, wśród których należy wskazać modernizację i restrukturyzację gospodarstw rolnych, w tym rodzinnych, m.in. poprzez poprawę struktury obszarowej (scalenia gruntów), wsparcie specjalizacji produkcji rolnej, wsparcie mechanizacji i automatyzacji w gospodarstwach, komputerowe zarządzanie gospodarstwem, wdrażanie modelu rolnictwa precyzyjnego, wzmocnienie procesów integracji poziomej i pionowej na rynku rolnym, w tym poprzez rozwój kooperacji między producentami, ułatwienie organizacji rolników w grupy producentów rolnych, wzmacnianie powiązań gospodarstw rolnych z zakładami przetwórstwa rolno-spożywczego,

skracać łańcuchów dostaw czy wspieranie tworzenia zrównoważonego i konkurencyjnego przemysłu rolno-spożywczego⁴⁹

Rynek pracy i bezrobocie

Rynek pracy w gminie Rawa Mazowiecka nie odróżnia się od specyfiki pozostałych gmin powiatu rawskiego. Głównym źródłem dochodu gospodarstw domowych jest rolnictwo (47,36% gospodarstw domowych) w dalszej kolejności praca najemna (26,45%) a następnie emerytura/renta i pozarolnicza działalność gospodarcza (odpowiednio 13,13% i 7,03%).

Na terenie gminy znajduje się kilka dużych firm, które dają zatrudnienie mieszkańcom (wśród nich Elwiatr Pruszyński Sp. z o.o., Bioenergy Project Sp. z o.o. m BIOZEC Sp. z o.o., Arcelormittal Construction Polska Sp. z o.o. czy Metalbud Sp. z o.o.). Ponadto ze względu na bliskość dużych miast takich jak Łódź i Warszawa, część mieszkańców znajduje tam zatrudnienie w sektorze prywatnym i publicznym.

Stopa bezrobocia na terenie gminy jest poniżej bezrobocia rejestrowanego w Polsce wg danych GUS w kwietniu 2022 ten wskaźnik wyniósł 5,2%.

W województwie łódzkim średni poziom bezrobocia na koniec roku 2020 wyniósł 6,2%. Najgorsza sytuacja pod tym względem panowała w powiatach: kutnowskim (8,4% bezrobocia), pajęczańskim (8,1%) oraz łaskim (7,9%). Powiat rawski był jednym z regionów, w którym GUS odnotował najkorzystniejsze warunki na rynku pracy (3,8%). Kolejne powiaty ze stosunkowo niskim poziomem bezrobocia to m.in. skierniewicki (4%) i wieruszowski (5%). W głównych miastach województwa poziom bezrobocia był dość wyrównany i wyniósł: 5,9% w Łodzi i Piotrkowie Trybunalskim oraz 6,3% w Skierniewicach.

Bezrobocie dotyka przede wszystkim osoby młode, bez doświadczenia zawodowego oraz osoby w wieku przedemerytalnym. Gmina stara się skutecznie rozwiązywać problemy na rynku pracy. Urząd Gminy w Rawie Mazowieckiej aktywnie współpracuje z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji pracy osób bezrobotnych. Aktywizacja zawodowa bezrobotnych polega na wdrażaniu konkretnych usług rynku pracy, z których może skorzystać osoba bezrobotna. Programy aktywizacji są skierowane do osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, m.in. długotrwale bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej wdraża szereg instrumentów dostępnych dla osób, które chcą znaleźć zatrudnienie. Są to m.in. bon stażowy, bon szkoleniowy, bon na zasiedlenie, dofinansowanie na podjęcie działalności gospodarczej, staże, przygotowanie zawodowe dorosłych, zwrot kosztów

⁴⁹ Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

przejazdu i zakwaterowania, stypendium na dalszą naukę, refundacja kosztów opieki nad dzieckiem oraz dodatek aktywizacyjny.

Wśród instrumentów rynku pracy dostępnych dla pracodawców z terenu powiatu rawskiego można wyróżnić: staże, prace interwencyjne, roboty publiczne, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, bon stażowy, bon zatrudnieniowy, grant na utworzenie stanowiska pracy w formie telepracy, świadczenie aktywizacyjne dla pracodawcy za zatrudnienie bezrobotnego w pełnym wymiarze czasu pracy, refundacja pracodawcy kosztów poniesionych na składki na ubezpieczenia społeczne należne od pracodawcy, dofinansowanie wynagrodzenia osób 50 plus, pożyczki na utworzenie stanowiska pracy, przygotowanie zawodowe dorosłych, jednorazowa składka na ubezpieczenie społeczne oraz zatrudnienie osób niepełnosprawnych.

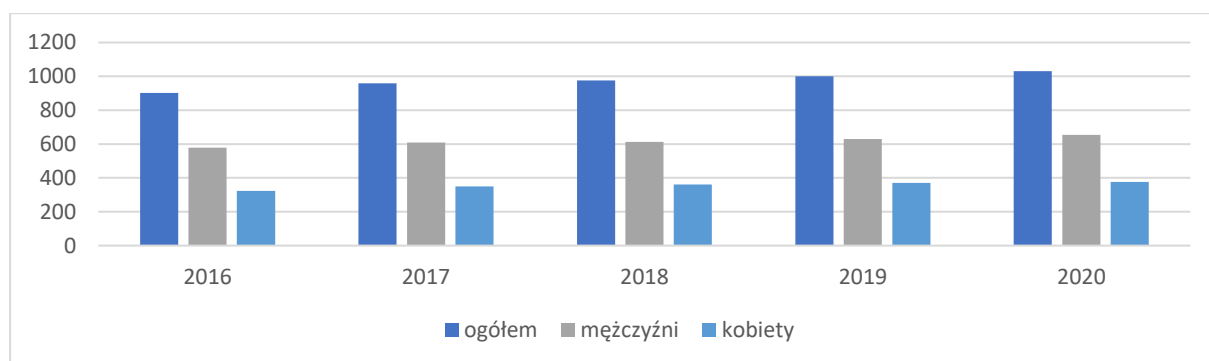
Ponadto, obszar gminy Rawa Mazowiecka objęty jest działaniem LEADER, które realizowane jest przez Lokalną Grupę Działania „Kraina Rawki”. Organizacja ta, w ramach swojej działalności, również wspiera rozwój przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy poprzez udzielanie dofinansowań zarówno istniejącym przedsiębiorstwom jak i osobom fizycznym, które chcą założyć działalność gospodarczą.

Analiza danych dostępnych w GUS wyraźnie pokazuje, że ostatnie 5 lat to sukcesywny wzrost liczby pracujących. W stosunku do roku 2016, jest to skok o ponad 14 punktów procentowych (14,17%). Z poniższych tabel i wykresów wynika, że więcej jest pracujących mężczyzn (w 2020 roku stanowili oni prawie 64% ogółu pracujących).

Tabela 22. Pracujący wg płci w gminie Rawa Mazowiecka⁵⁰

	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	903	958	975	1 001	1 031
mężczyźni	579	609	613	630	654
kobiety	324	349	362	371	377

Wykres 17. Pracujący wg płci w gminie Rawa Mazowiecka

⁵⁰ Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Od niemal dekady w gminie Rawa Mazowiecka odnotowywany jest spadek osób zarejestrowanych jako bezrobotne, jednak niepokojącym sygnałem jest wzrost liczby bezrobotnych odnotowany na koniec kwietnia 2022 r., który wynosił 125 osób (tj. wzrost o 11 osób w stosunku do roku 2021). Dane opublikowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej pokazują, że 40% to osoby długotrwale bezrobotne⁵¹ 32% to osoby do 30 roku życia, 30% to osoby bez kwalifikacji zawodowych zaś 26,4% to osoby powyżej 50 roku życia, 24,8% stanowią osoby bez doświadczenia zawodowego natomiast 23,2% są to osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia. Powyższe analizy wskazują na sześć grup osób, które mogą wymagać dodatkowego wsparcia w wejściu na rynek pracy.

Ponadto, o ile w latach 2003-2013 odnotowywano większy udział mężczyzn wśród osób bezrobotnych⁵², tak od 2018 roku widać tendencję przeciwną, gdzie to liczba kobiet zaczyna stanowić większy odsetek; potwierdzają to również dane z kwietnia 2022 r.

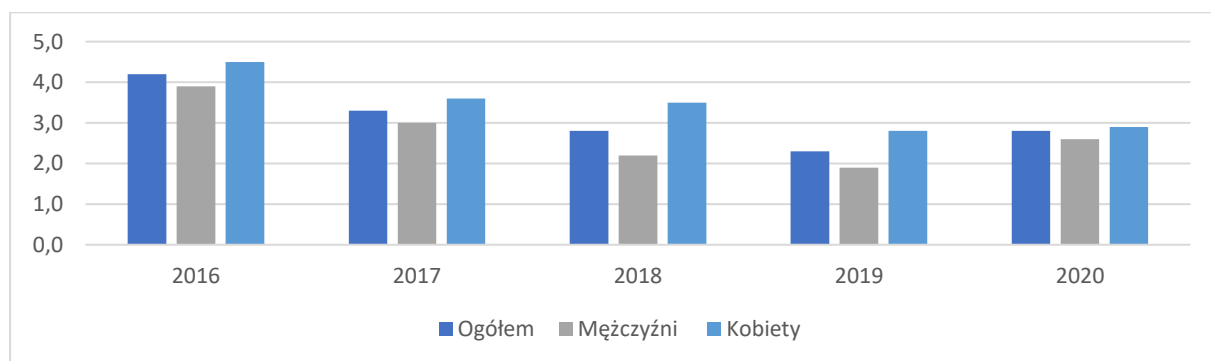
Tabela 23. Bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminie Rawa Mazowiecka⁵³

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ogółem	289	246	226	178	151	125	148	114
Mężczyźni	160	131	115	89	64	55	76	49
Kobiety	129	115	111	89	87	70	72	65

Tabela 24. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci⁵⁴

	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	4,2	3,3	2,8	2,3	2,8
Mężczyźni	3,9	3,0	2,2	1,9	2,6
Kobiety	4,5	3,6	3,5	2,8	2,9

Wykres 18. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci

⁵¹ „długotrwale bezrobotny” - osoba pozostająca w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych w miejscu pracy.

⁵² Strategia Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2016-2022

⁵³ Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

⁵⁴ Tamże

**DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY RAWA MAZOWIECKA**

Tabela 25. Dane dotyczące zarejestrowanych bezrobotnych w wybranych kategoriach w podziale wg gmin w powiecie rawskim – kwiecień 2022⁵⁵

	Powiat rawski ogółem	Miasto i gmina Biała Rawska	Gmina Cielądz	Gmina Rawa Mazowiecka	Gmina Regnów	Gmina Sadkowiec
Liczba bezrobotnych ogółem	683	146	53	125	7	45
kobiety	371	70	30	73	4	23
zamieszkali na wsi	327	96	53	125	7	46
z prawem do zasiłku	79	16	6	14	1	1
zwolnieni z przyczyn dot. zakładu pracy	21	3	2	5	0	0
w okresie do 12 m-cy od dnia ukończenia szkoły	22	6	4	4	0	1
bez kwalifikacji zawodowych	209	56	19	38	0	20
bez doświadczenia zawodowego	157	34	14	31	1	21
do 30 roku życia	170	43	15	40	3	12
długotrwale bezrobotni	335	82	25	55	4	25
powyżej 50 roku życia	185	49	14	33	2	10
osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	117	22	8	29	2	8
niepełnosprawni	51	10	4	12	0	2
napiływ w miesiącu	128	13	8	33	3	4
odpływ w miesiącu	159	24	5	38	6	10
w tym podjęcia pracy	78	9	4	19	3	6
wyłączeni z powodu braku gotowości do podjęcia pracy	13	3	0	2	0	0
Liczba ofert pracy	125					

Na podstawie barometru zawodów dla powiatu rawskiego na rok 2021 największą szansę na znalezienie zatrudnienia mieli bezrobotni zarejestrowani w następujących grupach zawodów deficytowych takich jak: fizjoterapeuci i masażyści, kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych, krawcy i pracownicy produkcji odzieży, lekarze, magazynierzy, ogrodnicy i sadownicy, operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych, operatorzy obrabiarek skrawających, opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej, pielęgniarki i położne, pracownicy ds. rachunkowości i księgowości, pracownicy służb mundurowych, ratownicy medyczni oraz spawacze

Z kolei wśród zawodów, w których występowała równowaga popytu i podaży znaleźli się m.in.: administratorzy stron internetowych, animatorzy kultury i organizatorzy imprez, architekci i urbaniści, blacharze i lakiernicy samochodowi brukarze, cieśle i stolarze budowlani, cukiernicy, farmaceuci, fryzjerzy, graficy komputerowi, kierowcy samochodów osobowych, kosmetyczki, murarze i tynkarze, nauczyciele przedszkoli, opiekunki dziecięce,

⁵⁵ Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej

pracownicy fizyczni w produkcji i pracach prostych, pracownicy sprzedaży internetowej, robotnicy budowlani czy technicy mechanicy.

Pomoc społeczna

Celem pomocy społecznej jest zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc społeczna powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Polityka pomocy społecznej w Gminie Rawa Mazowiecka ukierunkowana jest na podejmowanie różnorodnych działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ma na celu udzielenie im zarówno świadczeń jak i usług, które spowodują zmianę sytuacji społecznej i materialnej tych osób.

Podejmowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej działania dowodzą, że duże znaczenie w podejściu do rozwiązywania problemów osób i rodzin pozostających w systemie pomocy społecznej ma udzielanie wsparcia dostosowanego do zróżnicowanych potrzeb podopiecznych.

Pomoc społeczna ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Podstawowymi przesłankami do uzyskania przez osoby i rodziny wsparcia w ramach pomocy społecznej jest znalezienie się w trudnej sytuacji życiowej i niemożliwość jej pokonania mimo uprzedniego wykorzystania własnych środków, możliwości i uprawnień. Trudna sytuacja życiowa to w szczególności zaistnienie jednej z okoliczności wymienionych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej przy uwzględnieniu kryterium dochodowego określonego w art. 8 ustawy, który mówi, że dochód na osobę w rodzinie nie może przekroczyć - 600 zł, w przypadku osoby samotnie gospodarującej - 776 zł. Kryteria dochodowe podlegają weryfikacji co trzy lata z uwzględnieniem wyniku badań progu interwencji socjalnej.

Pomocy na zasadach określonych w art. 7 ww. ustawy o pomocy społecznej udziela się w szczególności z powodu:

- ubóstwa;
- sieroctwa;
- bezdomności;
- bezrobocia;
- niepełnosprawności;
- długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- przemocy w rodzinie;
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;

- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
 - bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
 - trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy;
 - trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
 - alkoholizmu lub narkomanii;
 - zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
 - klęski żywiołowej lub ekologicznej.
- Zadania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej obejmują w szczególności:
- udzielenie schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
 - świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania;
 - pokrywanie wydatków na świadczenia lecznicze i leki;
 - udzielanie zasiłku celowego na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzeń losowych;
 - praca socjalna i praktyka socjalna;
 - sprawienie pogrzebu.
- Zadania własne gminy obejmują:
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych i specjalnych celowych;
 - przyznawanie pomocy rzeczowej;
 - przyznawanie pomocy w naturze na ekonomiczne usamodzielnienie;
 - inne zadania z zakresu pomocy społecznej wynikające z rozeznania potrzeb gminy.
- Zadania zlecone gminy obejmują:
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych i renty socjalnej;
 - przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych, specjalnych okresowych;
 - opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne za osoby, które pobierają zasiłek stały;
 - opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym;
 - przyznawanie i wypłacanie zasiłku celowego na pokrycie wydatków powstałych w wyniku klęsk żywiołowych i ekologicznych;
 - świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych, przysługujących na podstawie przepisów o ochronie zdrowia psychicznego;
 - zadania wynikające z rządowych programów pomocy społecznej bądź innych ustaw, mających na celu ochronę poziomu życia osób i rodzin po zapewnieniu odpowiednich środków;

- utworzenie i utrzymanie ośrodka pomocy społecznej i zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników realizujących zadania zlecone gminie.

Na przestrzeni ostatnich 5 lat można zauważyć tendencję malejącą w zakresie liczby rodzin korzystających ze wsparcia. Wyjątkiem był rok 2019, w którym pomocą społeczną objęte niemalże 85% więcej rodzin w stosunku do roku 2018.

Z analizy dostępnych danych wynika, że najwięcej rodzin korzysta z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby, niepełnosprawności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz bezrobocia.

W przypadku ostatniego czynnika, widać korelację między poziomem bezrobocia w gminie a liczbą rodzin korzystających z zasiłku.

Tabela 26. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną⁵⁶

L. p.	Rok	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinach
1.	2017	203	501
2.	2018	198	489
3.	2019	367	896
4.	2020	162	324
5.	2021	150	290

Wykres 19. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną

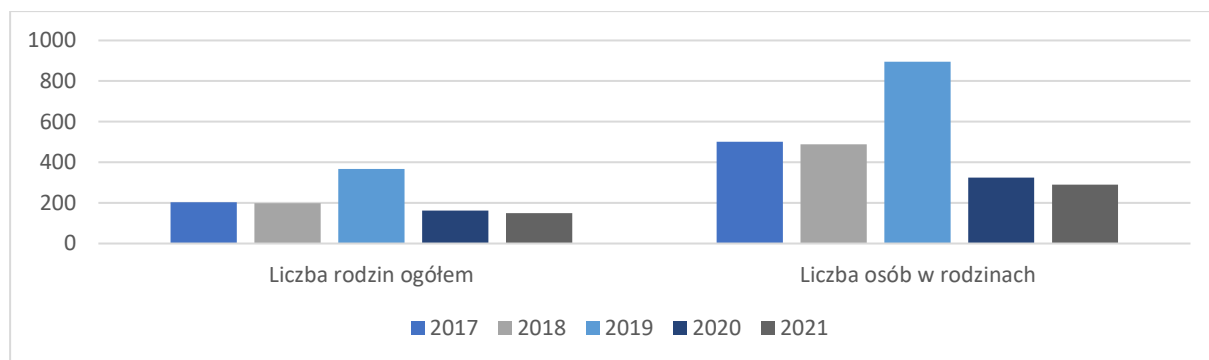

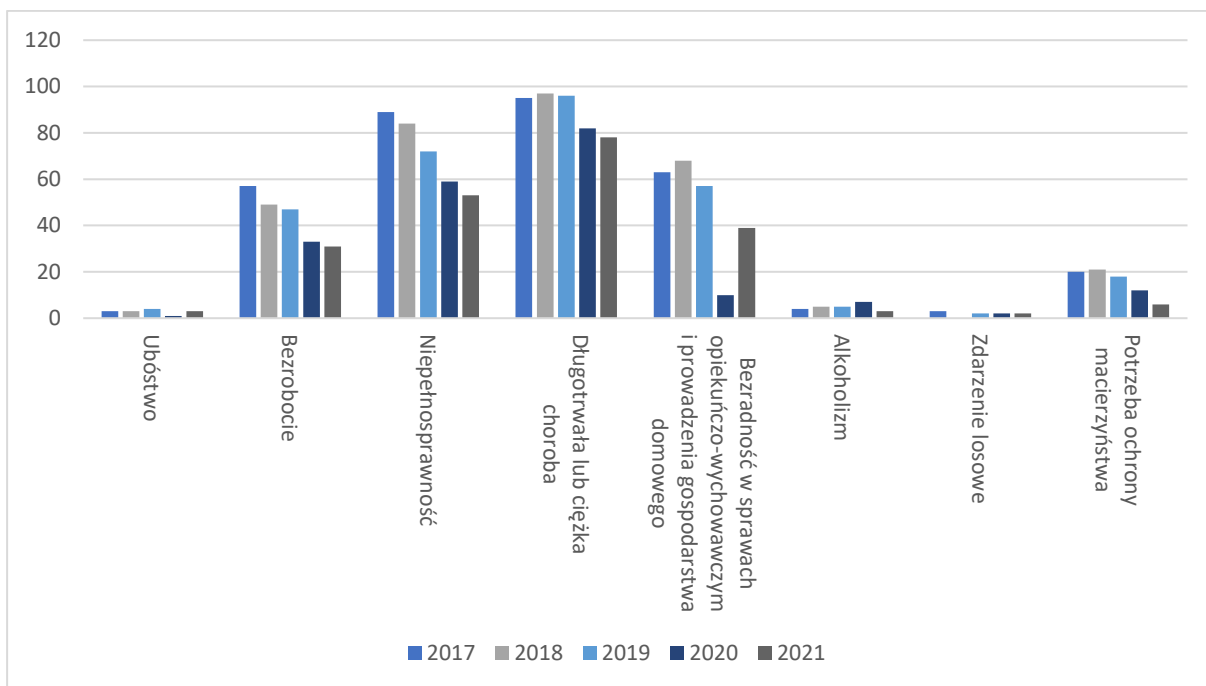
Tabela 27. Powody przyznania pomocy w latach 2017 – 2021

L.p.	Główne powody trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin				
		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Ubóstwo	3	3	4	1	3
2.	Bezrobocie	57	49	47	33	31
3.	Niepełnosprawność	89	84	72	59	53
4.	Długotrwała lub ciężka choroba	95	97	96	82	78
5.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczym i prowadzenia gospodarstwa domowego	63	68	57	10	39

⁵⁶ Źródło: dane GOPS w Rawie Mazowieckiej

6.	Alkoholizm	4	5	5	7	3
7.	Zdarzenie losowe	3	0	2	2	2
8.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	20	21	18	12	6

Wykres 20. Powody przyznania pomocy w latach 2017 – 2021

Gmina realizuje następujące programy mające na celu wsparcie rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej⁵⁷:

- *Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021*, którego celem jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, przeciwdziałaniem narkomanii oraz przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Ważnym zadaniem realizowanym w 2021 roku w ramach Programu było udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i problemy narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej, w tym ochrony przed przemocą w rodzinie, a także prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, oraz wspomaganie instytucji realizujących działania profilaktyczne
- *Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2020-2022*, którego głównym celem wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych w procesie przywracania ich zdolności do prawidłowego funkcjonowania. Z udzielonej pomocy w 2021 roku skorzystało 179 rodzin. W rodzinach tych było 290 osób, co stanowi 3,31 % ogółu mieszkańców gminy

⁵⁷ Źródło: Raport o stanie Gminy Rawa Mazowiecka za 2021 rok

- *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Rawa Mazowiecka na lata 2016 – 2022*, której celem jest stworzenie podstaw merytorycznych, metodologicznych i organizacyjnych dla realizacji zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych. Strategia zakłada realizację 4 celów strategicznych
 - przeciwdziałanie czynnikom marginalizacji i wykluczenia społecznego oraz ograniczanie ich skutków poprzez m.in. świadczenie specjalistycznego poradnictwa, objęcie wsparciem dzieci z ubogich rodzin, przyznawanie i wypłacanie świadczeń z powodu bezrobocia i ubóstwa, obejmowanie osób bezrobotnych i ubogich pracą socjalną oraz kontraktami socjalnymi czy prowadzenie działań edukacyjnych i profilaktycznych skierowanych do osób i rodzin doświadczających problemu uzależnienia;
 - wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodziny ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży poprzez m.in. obejmowanie rodzin pracą socjalną, usługami asystenta rodziny, poradnictwem specjalistycznym czy wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych jak również zabezpieczenie posiłków zarówno dla dzieci jak i osób dorosłych oraz prowadzenie procedur Niebieskiej Karty;
 - utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz ich włączenie społeczno-zawodowe poprzez m.in. objęcie specjalistycznym poradnictwem, usługami opiekuńczymi czy realizację projektów i programów skierowanych do osób starszych (np. „CUŚ Dobrego!”, „Wspieraj seniora”);
 - rozwój aktywności społecznej mieszkańców poprzez m.in. organizację szkoleń, konferencji, spotkań propagujących ideę aktywności społecznej czy wsparcie realizacji projektów społecznych podjętych z inicjatywy osób lub organizacji niepublicznych.
- *Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2021 – 2025⁵⁸*, którego głównym celem jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz rozwój skutecznego systemu interwencji i wsparcia dla osób doznających i stosujących przemoc. Przewidywane efekty realizacji programu:
 - Podniesienie świadomości mieszkańców w obszarze przemocy w rodzinie, w tym konsekwencji stosowania kar fizycznych w procesie wychowania.
 - Podniesienie kompetencji zawodowych osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
 - Zmniejszenie liczby osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie dotkniętych problemem wypalenia zawodowego.

⁵⁸ Źródło: Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2021 – 2025

- Zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych przemocą.
- Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie.
- Budowa spójnego systemu działań w zakresie pomocy osobom i rodzinom dotkniętym przemocą przez instytucje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ochrona zdrowia

Na terenie gminy Rawa Mazowiecka nie występują placówki opieki zdrowotnej. Mieszkańcy korzystają z pomocy 14 przychodni funkcjonujących na obszarze miasta Rawa Mazowiecka. Według danych GUS, ogólna ilość porad tam udzielonych w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej w 2021 roku wyniosła 126 379.⁵⁹

Leczenie szpitalne odbywa się w Szpitalu im. Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej. Placówka składa się z 5 oddziałów szpitalnych (chirurgiczny, pediatryczny, chorób wewnętrznych, położniczo - ginekologiczno - noworodkowy, gruźlicy i chorób płuc), bloku operacyjnego, izby przyjęć z salą obserwacyjną oraz działu anestezjologii.⁶⁰ Szpital świadczy również usługi z zakresu podstawowej i specjalistycznej opieki ambulatoryjnej w Poradni Rejonowo- Specjalistycznej w następujących poradniach:

- ogólna,
- pediatryczna,
- ginekologiczna
- gabinet fizykoterapii⁶¹

Od 2021 roku, Zarząd Powiatu Rawskiego przy współpracy (w tym pomocy finansowej) poszczególnych samorządów oraz wsparcia z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych oraz Rządowego Programu Polski Ład, prowadzi prace mające na celu rozbudowę obiektu w celu uruchomienia dodatkowych, nowoczesnych oddziałów leczniczych.

Należy zauważyć, iż mieszkańcy w ankiecie opracowanej dla potrzeb opracowania Strategii Rozwoju Gminy wskazali jako jeden z sześciu „priorytetów, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój Gminy w latach 2023-2030 oraz rozwiązanie istniejących problemów i barier rozwoju” wskazali „poprawę dostępu do opieki zdrowotnej” (77 głosów). Obrazuje to wykres nr 16 niniejszego dokumentu.

⁵⁹ Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

⁶⁰ Źródło: www.szpitalrawa.pl

⁶¹ Źródło: <http://www.spzozlipa3.opticom.net.pl/>

Kultura, sport i rekreacja

Kultura

Jak można przeczytać w pracy Małgorzaty Gruchoły, istnieje wiele definicji kultury. Jedne bardzo lakonicznie stwierdzają, że kultura to „charakterystyczny styl życia danego ludu, sposób na życie”, inne precyzyjnie wymieniają elementy składowe kultury i jak należy ją rozumieć np. kultura to „całość obejmująca wiedzę, wierzenia, sztukę, moralność, prawo, zwyczaje i inne umiejętności nabywane przez człowieka jako członka społeczeństwa”. Jednakże, dla potrzeb niniejszej diagnozy oraz Strategii Rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka można przyjąć, że „kultura to ogół wytworów działalności ludzkiej, materialnych i niematerialnych, wartości i uznawanych sposobów postępowania, zobiektywizowanych i przyjętych w dowolnych zbiorowościach, przekazywanych innym zbiorowościom i następnym pokoleniom”.⁶²

Jednym z zadań własnych gminy określonych w ustawie o samorządzie gminnym jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie kultury.⁶³ Gmina Rawa Mazowiecka realizuje to zadanie poprzez powołanie do życia właściwych instytucji kultury oraz wspierania organizacji społecznych, które w ramach swojej działalności zajmują się kultywowaniem oraz promocją dziedzictwa kulturowego obszaru gminy.

Zgodnie z danymi Rejestru Instytucji Kultury⁶⁴, na terenie gminy Rawa Mazowiecka funkcjonują dwa podmioty prowadzące działalność w zakresie upowszechniania i ochrony dóbr kultury tj. Gminna Biblioteka Publiczna w Kurzeszynie oraz Gminny Ośrodek Kultury w Matyldowie.

Gminna Biblioteka Publiczna w Kurzeszynie

Do 2019 roku, Biblioteka była jedyną instytucją kultury na terenie gminy, która służyła rozwijaniu i zaspakajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczności gminnej. Biblioteka posiada dwie filie: w Boguszycach oraz Hucie Wałowskiej.

W 2020 r. Gminna Biblioteka Publiczna po raz piąty wzięła udział w akcji pod patronatem honorowym pary prezydenckiej Narodowe Czytanie. We wszystkich filiach odczytano dramat „Balladyna” Juliusza Słowackiego. W filii GBP w Boguszycach odbyło się 17 spotkań z baśnią, w których udział wzięło 193 czytelników.⁶⁵

W 2021 r. Gminna Biblioteka Publiczna po raz szósty wzięła udział w akcji pod patronatem honorowym pary prezydenckiej Narodowe Czytanie. W filii GBP w Boguszycach odczytano *Moralność Pani Dulskiej* Gabrieli Zapolskiej. GBP wraz z filiami organizowała

⁶² Małgorzata Gruchoła „Kultura w ujęciu socjologicznym”

⁶³ Źródło: Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, art. 7, pkt 1, ppkt 9)

⁶⁴ Źródło: <https://www.bip.rawam.ug.gov.pl/740,instytucje-kultury>

⁶⁵ Źródło: Raport o stanie Gminy Rawa Mazowiecka za 2020 rok

wystawy książek bibliotecznych, lekcje biblioteczne, zajęcia komputerowe dla osób 60+, konkursy, spotkania z baśnią oraz przyjmowała wycieczki. W związku z pandemią inne wydarzenia kulturalne zostały ograniczone.⁶⁶

GBP w Kurzeszynie według stanu na dzień 31.12.2021 roku dysponowała 27 101 woluminami (w roku 2020 było to 27 395 woluminów). Z biblioteki i filii skorzystało łącznie 566 czytelników (w stosunku do roku 2020 jest to wzrost o 19 osób). Biblioteka w Kurzeszynie posiada 11 586 woluminów i 108 czytelników, filia w Boguszycach 10 711 woluminów i 390 czytelników, natomiast filia w Hucie Wałowskiej 4 804 woluminy i 68 czytelników.

Tabela 28. Struktura czytelników GBP wg wieku

Nazwa biblioteki/filii	Czytelnicy ogółem	Przedział wiekowy (w latach)							
		< 5	6-12	13-15	16-19	20-24	25-44	45-60	60>
Gminna Biblioteka Publiczna w Kurzeszynie	108	4	14	6	2	5	16	26	35
Filia Biblioteczna w Boguszycach	390	21	113	101	12	27	41	52	23
Filia Biblioteczna w Hucie Wałowskiej	68	10	18	14	6	6	8	6	0
Ogółem	566	35	145	121	20	38	65	84	58

Powyższe dane świadczą o niskim poziomie czytelnictwa wśród mieszkańców gminy co koresponduje z danymi Biblioteki Narodowej, ponieważ wg. raportu tej instytucji, w 2020 roku czytanie książek częściej deklarowali mieszkańcy miast co najmniej półmilionowych (55%) oraz tych liczących 50–100 tys. mieszkańców (56%). Najmniej czytelników książek było na wsiach (37%) i w miastach do 20 tys. mieszkańców (38%)⁶⁷

Dane zawarte w powyższej tabeli wskazują również, że z usług Biblioteki w największym stopniu korzystają dzieci i młodzież w wieku szkolnym, co spowodowane jest przede wszystkim koniecznością dostępu do lektur natomiast w późniejszych latach zainteresowanie wypożyczaniem książek znacznie spada.

Najwięcej czytelników zgromadziła Filia Biblioteczna w Boguszycach. W tym przypadku na korzyść może przemawiać jej lokalizacja – Szkoła Podstawowa – i tym samym łatwiejszy (pod względem logistycznym) dostęp do księgozbioru.

Czytanie książek przynosi niewątpliwie same zalety dla rozwoju człowieka a w dalszej konsekwencji, całej społeczności lokalnej dlatego należy w najbliższych latach

⁶⁶ Źródło: Raport o stanie Gminy Rawa Mazowiecka za 2021 rok

⁶⁷ Źródło: Raport „Stan czytelnictwa w Polsce w 2020 roku”

zintensyfikować akcje mające na celu rozwój czytelnictwa wśród mieszkańców gminy. Należy też, we współpracy z GBP w Kurzeszynie, zdiagnozować przyczyny niskiego poziomu czytelnictwa i opracować skuteczny plan naprawy tej negatywnej sytuacji.

Gminny Ośrodek Kultury w Matyldowie

Gminny Ośrodek Kultury w Matyldowie został powołany do życia w 2019 r. Uchwałą nr XIII.72.19 Rady Gminy Rawa Mazowiecka z dnia 16.08.2019 r.

Gminny Ośrodek Kultury w Matyldowie funkcjonuje w ramach wielopłaszczyznowej działalności kulturalnej opartej na współpracy z władzami Gminy Rawa Mazowiecka, Kołami Gospodyń Wiejskich, zespołami ludowymi, instytucjami kultury, szkołami podstawowymi, jednostkami OSP, stowarzyszeniami oraz liderami lokalnych społeczności. Wśród wielu podjętych i zrealizowanych inicjatyw można wymienić przede wszystkim: wydarzenia plenerowe, zajęcia stacjonarne, konkursy, akcje aktywizujące dzieci i młodzież, imprezy stacjonarne (spotkania, prelekcje, koncerty).⁶⁸

Tabela 29. Inicjatywy zrealizowane przez GOK w latach 2020-2021⁶⁹

Rok	Wydarzenie
2020	ALE FERIE 2020. Akcja organizowana w siedzibie GOK, aktywizująca dzieci i młodzież w okresie ferii zimowych, w ramach której odbyło się 5 spotkań takich jak: pokaz iluzji, warsztaty ceramiczne, zajęcia plastyczne, warsztaty mydlarskie, zajęcia taneczne.
	MIŁOŚĆ, PASJA, LUDZIE, MIEJSCA” Dwuczęściowe spotkanie autorskie zorganizowane z okazji święta zakochanych (14 luty) z poetą Leszkiem Stefaniakiem oraz biegaczem, podróżnikiem, regionalistą Wojciechem Jaskułą.
	DAMSKI WIECZOREK. Spotkanie zorganizowane z okazji Dnia Kobiet w Centrum Aktywności Kulturalnej w Boguszytach dla ponad 100 przedstawicielek gminnych i lokalnych środowisk z częścią artystyczną.
	ZOSTANMY W DOMU – NUDA NIE GROZI TU NIKOMU. Multimedialna zabawa rodzinna z upominkami, polegająca na prezentacji oraz promocji domowych aktywności i kreatywnych form spędzania czasu w sytuacji pandemii i obowiązkowej kwarantanny narodowej.
	NASZA GMINA ZATRZYMANA W KADRZE. Akcja tworzenia albumu starej fotografii ukazującej ludzi i miejsca związane z historią Gminy Rawa Mazowiecka, w formie udostępniania prywatnych zbiorów.
	DZIEŃ DZIECKA W MATYLDOWIE. Animacje i konkursy dla dzieci z okazji ich święta zorganizowane w formie plenerowej przy siedzibie GOK przy wsparciu sołtysa Sołectwa Matyldów i KGW Matyldów.
	WAKACJOWANIE. Akcja organizowana w siedzibie GOK w Matyldowie oraz CAK w Boguszytach, aktywizująca dzieci i młodzież w czasie wakacji, w ramach której odbyło się 17 spotkań takich jak: warsztaty ceramiczne, zajęcia taneczne, gry i zabawy z harcerzami, spotkania z grupą rekonstrukcyjną Słowian, warsztaty teatralne, zajęcia umuzykalniające, zajęcia folklorystyczne.
	LETNIE KINO PLENEROWE. Cykl czterech pokazów kina plenerowego w sierpniu 2020 r. stanowiących spotkania z filmem rodzinnym oraz

⁶⁸ Źródło: Raport o stanie Gminy Rawa Mazowiecka za 2021 rok

⁶⁹ Źródło: Raporty o stanie Gminy Rawa Mazowiecka za 2020 i 2021 r.

	filmem polskim. Realizacja spotkań odbyła się z aktywnym udziałem miejscowych KGW.
	Z KLASYKĄ PRZEZ POLSKĘ. Solowy koncert wiolonczelowy zorganizowany w kościele parafialnym w Boguszytach w ramach współpracy z Polskim Impresariatem Muzycznym.
	NARODOWE CZYTANIE. Akcja promująca czytelnictwo w ramach inicjatywy prezydenta RP zorganizowana w Kurzeszynie, wspólnie z Wójtem Gminy Rawa Mazowiecka i Gminną Biblioteką Publiczną. Wydarzenie odbyło się z udziałem przedstawicieli lokalnych środowisk (UG, KGW, OSP, Sołectwo Kurzeszyn) w roli lektorów oraz przy oprawie muzycznej w wykonaniu dzieci i młodzieży.
	GINA RAWA MAZOWIECKA – TO NAS KRĘCI. Wycieczka rowerowa zorganizowana na terenie Gminy Rawa Mazowiecka stanowiąca promocję aktywnej rekreacji, historii miejsc i miejscowości znajdujących się na szlaku oraz działalności wiosek tematycznych i KGW.
	MIKOŁAJKOWA MOC PREZENTÓW. Wirtualna akcja dla najmłodszych dzieci (do 7 lat), w zakresie aktywizacji artystycznej zorganizowana z okazji Dnia Świętego Mikołaja. Przedmiotem zabawy było sporządzenie nagrań wideo z piosenkami lub wierszami. Wszyscy uczestnicy zabawy zostali nagrodzeni upominkami.
	PODZIELMY SIĘ ŚWIĄTECZNĄ RADOŚCIĄ. II edycja konkursu plastycznego na bożonarodzeniową kartkę zorganizowana wspólnie z Wójtem Gminy Rawa Mazowiecka. Inicjatywa została skierowana do uczniów klas I-III SP z terenu gminy. Kartki konkursowe wraz ze świątecznymi życzeniami zostały przekazane najstarszym mieszkańcom gminy.
2021	ALE FERIE 2021. Akcja ze względu na obostrzenia sanitarno-epidemiologiczne organizowana w formule on-line, aktywizująca dzieci i młodzież w okresie ferii zimowych, w ramach której przygotowanych zostało 15 wirtualnych spotkań podzielonych na trzy bloki tematyczne: warsztaty plastyczno-techniczne; gry, zabawy, animacje; spotkanie z książką i wspólne czytanie.
	MIESZKAŃCY GMINY I ICH PASJE. Cykl spotkań on-line realizowanych w formie wywiadu/rozmowy z Mieszkańcami Gminy Rawa Mazowiecka posiadającymi ciekawe pasje. Nagrania publikowano na stronie FB i kanele serwisu YouTube Gminnego Ośrodka Kultury w Matyldowie. W roku 2021 opublikowanych zostało 10 odcinków owego cyklu poświęconych pięciu bohaterkom.
	QUIZ MIŁOŚĆ W KULTURZE. Czterodniowa zabawa konkursowa z nagrodami zorganizowana z okazji święta zakochanych.
	FOLDER NASZA GMINA ZATRZYMANA W KADRZE. Broszura stanowiąca mini album starych fotografii przedstawiających historię miejsc i życie mieszkańców Gminy Rawa Mazowiecka na przestrzeni niemal całego XX wieku.
	SPOTKANIE DLA KOBIET. Kameralne spotkanie w budynku CAK w Boguszytach zorganizowane wspólnie z Wójtem Gminy Rawa Mazowiecka z okazji Międzynarodowego Dnia Kobiet
	KONKURS TRADYCYJNA PALMA WIELEKANOCNA. Konkurs na świąteczne rękodzieło obrzędowe, skierowany do uczniów szkół podstawowych, ponadpodstawowych i osób dorosłych, rozgrywany w trzech kategoriach wiekowych.
	PROJEKT SIEĆ NA KULTURĘ W PODREGIONIE SKIERNIEWICKIM. Projekt zwiększania kompetencji cyfrowych wśród pracowników instytucji kultury oraz dzieci i młodzieży. W ramach projektu zorganizowany został cykl szkoleń

	Korzystanie z cyfrowych usług na zaawansowanym poziomie skierowany do dzieci w wieku 10-11 lat. (dotacja z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa)
	KONKURS KARTKA Z GMINY RAWA MAZOWIECKA. Konkurs fotograficzno-graficzny na kartkę pocztową z Gminy Rawa Mazowiecka.
	AKCJA ZOSTAŃ ODKRYWCĄ. Zabawa poszukiwania ukrytych informacji i związanych z tym nagród, zorganizowana w 12 miejscowościach na terenie Gminy Rawa Mazowiecka z okazji Dnia Dziecka.
	RAWSKA OFENSYWA KULTURALNA. Organizacja wydarzeń kulturalno-promocyjnych, w ramach którego odbyło się 15 różnych wydarzeń, podzielonych na dwa cykle Festiwal Muzyki Filmowej oraz Promocja muzyki klasycznej i poetycko-literackiej (dotacja z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich)
	DZIEŃ DZIECKA W MATYLDOWIE. Animacje i konkursy dla dzieci z okazji ich święta zorganizowane w formie plenerowej przy siedzibie GOK w dniu 20.06.2021 r. przy wsparciu sołtysa Sołectwa Matyldów i KGW Matyldów
	WAKACJOWANIE 2021. Akcja organizowana w siedzibie GOK w Matyldowie oraz CAK w Boguszytach, aktywizująca dzieci i młodzież w czasie wakacji, w ramach której odbyło się 15 bezpłatnych spotkań takich jak: warsztaty wikliniarskie, zajęcia taneczne, warsztaty malarskie i mydlarskie, zajęcia fotograficzne, zajęcia kreatywne
	TO NAS KRĘCI. Wycieczka rowerowa zorganizowana na terenie czterech gmin – Rawa Mazowiecka, Czerniewice, Rzeczyca i Cielądz.
	MAJÓWKA W WILKOWICACH. Największe w całym roku wydarzenie kulturalno-rozrywkowe na terenie gminy, stanowiące spotkanie muzyków i kapel ludowych w Wilkowicach.
	NARODOWE CZYTANIE. Akcja promująca czytelnictwo w ramach inicjatywy prezydenta RP zorganizowana w przy altanie sołectkiej w miejscowości Jakubów, wspólnie z Wójtem Gminy Rawa Mazowiecka i sołectwem Jakubów. Wydarzenie odbyło się z gościnnym udziałem przedstawicieli lokalnych środowisk (UG, KGW, sołectwo, szkoły) w roli lektorów.
	WYCIEZKA KULTUROZNAWCZA. Wyjazd dla członków zespołów ludowych i KGW działających na terenie gminy Rawa Mazowiecka.
	PŁOMIEŃ PRZYJAŹNI. Autorski wieczór słowno-muzyczny Leszka Stefaniaka.
	MIKOŁAJKOWA MOC PREZENTÓW. Wirtualna akcja dla najmłodszych dzieci (do 7 lat), w zakresie aktywizacji artystycznej zorganizowana z okazji Dnia Świętego Mikołaja. Przedmiotem zabawy było sporządzenie nagrań wideo z piosenkami lub wierszami dla św. Mikołaja.
	PODZIELMY SIĘ ŚWIĄTECZNĄ RADOŚCIĄ. III edycja konkursu plastycznego na bożonarodzeniową kartkę zorganizowana wspólnie z Wójtem Gminy Rawa Mazowiecka. Inicjatywa została skierowana do uczniów klas I-III SP z terenu naszej gminy. Kartki konkursowe wraz z świątecznymi życzeniami zostały przekazane najstarszym mieszkańcom gminy.

Gminny Ośrodek Kultury w Matyldowie w 2022 roku rozpoczął projektu „Rawskie Inicjatywy Lokalne” we współpracy z Narodowym Centrum Kultury, którego celem jest poznanie potencjału i potrzeb kulturalnych mieszkańców gminy, aby przygotować lepszą ofertę dla społeczności. W maju br. została opracowana diagnoza, która będzie podstawą do planowania kolejnych działań w zakresie kultury.

Działalność GOK nie skupia się jedynie na samodzielnej organizacji wydarzeń. Instytucja ta wspiera również amatorski ruch artystyczny m.in. poprzez finansowanie i organizację wyjazdów (w tym również akredytacji) zespołów ludowych z terenu gminy Rawa Mazowiecka na przeglądy i festiwale folklorystyczne.

Należy w tym miejscu również wspomnieć, iż działalność obiektów kulturalnych zauważają i doceniają również mieszkańcy gminy, co zostało wyrażone w przeprowadzonym badaniu ankietowym dla potrzeb opracowania Strategii Rozwoju. Na pytanie o kluczowe elementy, z których gmina może być dumna, odpowiedź *światlice/obiekty kulturalne* zyskała 63 głosy, zajmując drugie miejsce, zaraz po obiektach szkolnych.

Zespoły Ludowe

Analizując temat rozwoju kultury na terenie gminy Rawa Mazowiecka, nie można pominąć kultury ludowej, która nie zaginęła i nie została zapomniana dzięki działalności zespołów ludowych, które od wielu lat swoją działalnością pielęgnują i kultywują obrzędy i zwyczaje charakterystyczne dla tego regionu.

Na terenie gminy aktywnie działa 5 zespołów ludowych:

- *Szkolny Zespół Ludowy Podchlebnicki.*

Zespół powstał we wrześniu 2012 roku w Szkole Podstawowej w Starej Wojskiej. Jest to zespół dziecięco - młodzieżowy skupiający uczniów szkoły. Repertuar zespołu obejmuje przede wszystkim folklor muzyczny Księstwa Łowickiego, teren Wojskiej Starej i pobliskich wsi należy do tego obszaru. Ale często wykonują też pieśni ludowe pochodzące z Ziemi Rawskiej. Młodzież śpiewa pieśni ludowe, a do niektórych z nich wykonuje układy choreograficzne. Zespołem kieruje nauczyciel muzyki Danuta Dębska.⁷⁰

- *Ludowy Zespół Obrzędowy Wilkowie*

Zespół powstał w 1994 roku na bazie Koła Gospodyń Wiejskich z Wilkowic. Liczący 15 osób Zespół podtrzymuje i kultywuje tradycje ludowe, które już od wieków występowały na Ziemi Rawskiej. Kierownikiem zespołu jest Pani Zofia Sujka. Zespół Wilkowie przez wiele lat reprezentował Gminę Rawa Mazowiecka i Region Rawski w licznych przeglądach i festiwalach niejednokrotnie zdobywając pierwsze nagrody i wyróżnienia. W 2021 roku Zofia Sujka została uhonorowana Nagrodą Sejmiku Województwa Łódzkiego w Dziedzinie Kultury 2021 r.

- *Zespół Ludowy „Wspomnienie”*

Zespół powstał 7 stycznia 2003 roku w celu przypomnienia młodym ludziom dawnych obrzędów, zapomnianych melodii, jak również aby promować Gminę Rawa Mazowiecka i Powiat Rawski. Z zespołem występuje także kapela. Zespół wykonuje stare piosenki oraz układa nowe teksty do starych melodii.

- *Zespół „Linkowiaci” z Linkowa*

⁷⁰ Źródło: <https://spstarawojkska.superszkolna.pl/cms/79741/zespol-podchlebnicki>

Zespół powstał w 2007 roku wraz z obchodami Jarmarku Ludowego w Boguszycach, bierze udział m.in. w: przeglądach zespołów ludowych, jarmarkach, piknikach, dożynkach, majówkach i festiwalach w województwie łódzkim, jak również poza jego granicami promując Gminę Rawa Mazowiecka i Powiat Rawski. Nadrzędnym celem zespołu jest przekazywanie młodzieży dawnej muzyki ludowej oraz obyczajów.

Sport i rekreacja

Aktywność fizyczna stanowi bardzo ważny element życia mieszkańców gminy Rawa Mazowiecka. Świadczy o tym istnienie klubów sportowych, które od wielu lat (niektóre od lat 60. i 70. minionego wieku) aktywizują i integrują mieszkańców zachęcając do aktywności sportowej.

Aktualnie na terenie gminy Rawa Mazowiecka działają poniższe kluby sportowe⁷¹:

LUKS „Boguszyce”

Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Boguszyce” organizuje zajęcia sportowe, wyjazdy na zawody, obozy sportowe w oparciu o dotację z budżetu Gminy Rawa Mazowiecka na realizację zadania publicznego „Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu wśród dzieci i młodzieży z terenu sołectwa Boguszyce i okolice, poprzez prowadzenie działalności szkoleniowej, udział w zawodach i rozgrywkach w lekkoatletyce”. Ponadto klub pozyskuje środki finansowe z innych źródeł m.in.: Fundacja Studencka „Młodzi – Młodym” -1%, udział w „Programie Klub” organizowanym przez Ministerstwo Sportu.

Głównym celem działalności klubu LUKS „Boguszyce” jest propagowanie zdrowego stylu życia i aktywnego spędzania czasu wolnego. Zajęcia treningowe odbywają się dwa razy w tygodniu, w których uczestniczą dzieci i młodzież w wieku 9-16 lat. Zajęcia lekkoatletyczne prowadzone są przez Dorotę Supeł nauczyciela w-f , posiadającą licencję PZLA.

Zawodnicy biorą udział w zawodach sportowych w różnych kategoriach wiekowych, o randze mistrzowskiej na szczeblu LZS, PZLA oraz imprezach masowych na terenie całego kraju osiągając wysokie wyniki. Wielu zawodników zasiliło Kadrę Województwa Łódzkiego i brali udział w wielu zgrupowaniach i obozach szkoleniowych. Dużym atutem klubu jest samodzielne organizowanie obozów sportowych w różnych regionach Polski.

GLKS SOBPOL Konopnica

Klub powstał w 1967 r pod nazwa LZS Konopnica, założycielami byli Jan Chojecki oraz Andrzej Dębowski, natomiast pierwszym prezesem klubu był Zdzisław Chojecki. Obecnie funkcję prezesa pełni Krzysztof Janeczek.

⁷¹ Źródło: www.rawam.ug.gov.pl

Pod koniec lat siedemdziesiątych klub przyjął nazwę „KLUCZ” Konopnica i pod tą nazwą awansował w 1978 do klasy okręgowej. Największym sukcesem klubu był awans w sezonie 1981/1982 do trzeciej ligi w której uczestniczył przez jeden sezon. Z uwagi na spadek klubu z klasy okręgowej do klasy A oraz dużo zmian organizacyjnych w 2001 r. na walnym zgromadzeniu członków zmieniono nazwę klubu na LKS Sobpol Konopnica a w 2010 roku ze względów statusowych na GLKS SOBPOL Konopnica.

W sezonie 2019/2020 zespół trenowany przez trenera Krzysztofa Lechowskiego posiadającego licencję UEFA C awansował do klasy A okręgu Skierniewickiego.

Głównym celem Klubu GLKS SOBPOL Konopnica jest propagowanie zdrowego i aktywnego stylu życia. Głównym priorytetem jest zachęcenie jak największej liczby mieszkańców Konopnicy oraz pobliskich miejscowości, a w szczególności dzieci i młodzieży do aktywnego spędzania wolnego czasu. Klub jako nieliczny w składzie 28 osobowej drużynie ma 11 młodzieżowców.

GKS Korona Stary Dwór

Klub GKS KORONA Stary Dwór założony został w 2012 roku. Klub pierwszą rundę w rozgrywkach ligowych rozegrał w sezonie 2013/2014 w klasie B OZPN Skierniewice i występował w tej lidze do sezonu 2019/2020. W sezonie 2020/2021 KORONA Stary Dwór rozgrywki ligowe rozgrywa na szczeblu klasy A ŁZPN Łódź grupa 9. Klub występuje w rozgrywkach ligowych oraz w Pucharze Polski na szczeblu okręgowym organizowanym przez Łódzki Związek Piłki Nożnej.

Klub sportowy organizuje zajęcia sportowe w oparciu o dotację z budżetu Gminy Rawa Mazowiecka na realizację zadania publicznego pt. „Upowszechnianie piłki nożnej na terenie Gminy Rawa Mazowiecka. Ponadto klub pozyskuje finansowanie z innych źródeł m.in. „Granty Krainy Rawki”. Za pozyskane środki udało się kupić m.in. sprzęt sportowy.

Celem klubu GKS KORONA Stary Dwór jest propagowanie zdrowego stylu życia i aktywnego spędzania czasu wolnego. Priorytetem jest zachęcanie jak największej liczby mieszkańców sołectwa Wałowice i okolic do uczestnictwa w zajęciach oraz rozgrywkach organizowanych przez klub. Zajęcia prowadzone są przez Bogusława Król posiadającego licencję UEFA C. Klub organizuje również mecze kontrolne i sparingowe dla zainteresowanych wstąpieniem w jego szeregi.

LKS Start Pukinin

Start Pukinin to drużyna, która powstała w 2007 roku z inicjatywy miejscowej ludności. Oficjalnym założycielami zostali Paweł Stefaniak wraz z radnym Janowskim Jarosławem i Leszkiem Machnickim.

Funkcje historycznego, pierwszego Prezesa pełnił Paweł Stefaniak. Od 2012 roku grającym prezesem został Krystian Miksa, a jego zastępcą Adrian Rodzik. Od początku istnienia klubu, Start boryka się z problemem posiadania własnego boiska. Początkowo klub rozgrywał swoje mecze na boisku w Regnowie, a w chwili obecnej na stadionie w

Wołuczy. Obecnie klub w sezonie 2020/2021 rywalizuje w rozgrywkach o mistrzostwo Klasy B w okręgu skierniewickim.

Start organizuje zajęcia sportowe w oparciu o dotację z budżetu Gminy Rawa Mazowiecka. Celem klubu poza awansem na wyższy szczebel rozgrywek jest propagowanie zdrowego stylu życia i aktywnego spędzania czasu wolnego. Start Pukinin swoją postawą na boisku jak i poza nim chce zachęcić tą młodszą, jak i starszą młodzież do uczestniczenia w zajęciach sportowych oraz wstąpienia w szeregi klubu.

GLKS Wołucza

Gminno-Ludowy Klub Sportowy w Wołuczy powstał w latach 70-tych XX wieku, w roku 1978. Zespół brał udział w rozgrywkach prowadzonych przez ludowe zespoły sportowe w różnych klasach rozgrywkowych. W latach 90-tych zaczął prowadzić rozgrywki (OZPN) Okręgowy Związek Piłki Nożnej Skierniewice, a w tej chwili jest już to Łódzki Związek Piłki Nożnej. Od sezonu 2016/2017 Drużyna Seniorów gra w klasie Okręgowej, gdzie co roku kończy z dobrymi wynikami.

Prezesem i założycielem Klubu jest Jacek Augustyniak, a jego zastępcą jest Tomasz Augustyniak.

Klub GLKS Wołucza organizuje zajęcia sportowe w oparciu o dotacje z Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka. Celem GLKS Wołucza jest promowanie aktywnego stylu życia, w szczególności młodzieży pochodzącej z Gminy Rawa Mazowiecka. Młodzież oraz seniorzy mogą rozwijać swoje umiejętności pod okiem naszego trenera Dariusza Mozgi.

Organizacje pozarządowe

Na terenie gminy działają także organizacje pozarządowe, które również aktywnie uczestniczą w działaniach dotyczących krzewienia lokalnych tradycji, kultury, promocji dawnych zwyczajów i obyczajów ale również społecznej integracji.

Koła gospodyń wiejskich wpisane do Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich (na dzień 30.05.2022):⁷²

1. KGW Boguszyce

KGW związało się w 2018 roku i jego skład liczy 35 osób w tym 4 Panów. Produktem, który wyróżnia Koło jest Boguszycki smalec z cząbrem, którego receptura jest pilnie strzeżona i przekazywana z pokolenia na pokolenie. Mając powyższe na uwadze, głównym tematem, wokół którego skupia się działalność Koła to warsztaty kulinarne i prezentacje potraw regionalnych.

⁷² Źródło: www.krkgw.arimr.gov.pl oraz www.arimr.gov.pl

2. KGW Garłów

KGW w Garłowie zawiązało się w 2019 r. z inicjatywy Sylwii Zielińskiej – Sołtysa Wsi, Ilony Chmielewskiej i Jolanty Walas – mieszkanek Garłowa. KGW liczy 17 członków w tym 3 mężczyzn. Dotychczasowa działalność Koła to przede wszystkim kultywowanie i promocja rękodzieła - lalki motanki oraz serwetki robione szydełkiem - organizacja warsztatów teatralnych dla dzieci oraz współorganizowanie z KGW Boguszyce Ostatek Boguszyckich.

3. KGW Huta Wałowska - Janolin

KGW zawiązało się w 2019 roku. W jego skład wchodzi 14 aktywnych Pań z terenu sołectwa Huta Wałowska – Janolin. Działalność Koła to przede wszystkim kultywowanie lokalnych tradycji i zwyczajów, organizacja spotkań integracyjnych oraz akcji społecznych np. sprzątania sołectwa. Wśród wyróżniających się imprez organizowanych przez KGW należy wskazać „Baśniowe pożegnanie lata”, które przyciągnęło uwagę dużej liczby gości.

4. KGW Julianów

KGW Julianów zawiązało się w 2019. Do Koła należy jedenaście Pań w różnym wieku. Głównym celem działania jest integracja mieszkańców wsi oraz rozwijanie zainteresowań artystycznych i kulinarnych. KGW współpracuje z istniejącą na terenie sołectwa Wioską Dębową oraz Zagrodą pod Dębami. Efektem współpracy są inspirujące warsztaty kulinarne czy rękodzieła w efekcie których powstają piękne ekologiczne, leśne stroiki oraz wyjątkowe lalki Motanki - słowiańskie amulety pomyślności i spełnienia życzeń.

5. KGW Kurzeszyn

Pierwsze informacje o KGW w Kurzeszynie pochodzą z 1929 r. Z tego roku zachowało się zdjęcie delegacji Koła Rolniczego i Koła Gospodyń wyjeżdżających na Dożynki do Spały. Natomiast formalne dokumenty rejestrowe KGW pochodzą z 1955 roku. Panie, które należały do OSP w Kurzeszynie, przy wsparciu Kółka Rolniczego, utworzyły Koło Gospodyń, które wówczas liczyło 30 Pań i skupiało się głównie wokół reżyserowania teatryków dla dzieci i dorosłych oraz organizowaniu zabaw tanecznych. Z biegiem lat skład osobowy Koła się zmieniał i obecnie liczy ono 46 członków, w tym 7 Panów. Od początku swojego istnienia, działalność organizacji ściśle związana jest z życiem społecznym sołectwa Kurzeszyn i okolicznych miejscowości.

6. KGW Konopnica

Koło Gospodyń Wiejskich w Konopnicy powstało w latach sześćdziesiątych ubiegłego wieku. Założycielem i pierwszym prezesem tej organizacji była Irena Dymowska. Życie kulturalne skupiało się na organizacji Dnia Kobiet, zabaw choinkowych, sylwestrowych, zabaw tanecznych, wycieczek krajoznawczych. Zabawy taneczne były często dochodowe, a pieniądze przeznaczano na wykończenie pomieszczeń w remizie, wyposażenie kuchni, zakup naczyń i sprzętu do wypożyczania. Dla podtrzymania tradycji, członkinie koła wykonywały wieńce dożynkowe do parafialnego kościoła i na uroczystości dożynkowe

w gminie i powiecie. W latach dziewięćdziesiątych funkcję przewodniczącej piastowała Bożena Lusa. Panie kontynuowały działalność i tradycje swoich poprzedniczek.

7. KGW Matyldów

KGW zawiązało się w 2019 r. i liczy 49 członków, w tym również aktywnych i chętnych do pomocy Panów. Wizytówką sołectwa i Koła jest „Święto ziemniaka” corocznie organizowane na jesieni, po zakończeniu prac polowych. Uczestnicy wydarzenia biorą udział w zabawach integracyjnych, degustują pyszne potrawy oraz poszerzają wiedzę na temat właściwości tego samczego warzywa. Członkowie Koła aktywnie angażują się również w akcje społeczne np. adopcja chryzantem, organizują warsztaty kulinarne lepienia pierogów i smażenia pączków oraz spotkania integracyjne.

8. KGW Rossocha

KGW zawiązało się w 2018 r. i jego skład liczy 35 członków w tym także kilku mężczyzn. W przypadku tego Koła na uwagę zasługuje szczególne pielęgnowanie tradycji ludowej związanej z Nocą Świętojańską i Sobótkami. Wieńce w wykonaniu Koła zawsze zyskują najwyższe lokaty podczas wydarzeń związanych z tym dawnym słowiańskim świętem. Członkowie KGW aktywnie angażują się w życie lokalnej społeczności organizując pikniki integracyjne oraz ogniska jak również aktywizują mieszkańców do dbania o wizerunek całego sołectwa inicjując akcje sprzątania.

9. KGW Pukininianki

KGW zawiązało się w 2019r. Pomysł stworzenia Koła był odpowiedzią na potrzeby wspólnej integracji i działania na rzecz mieszkańców lokalnej społeczności. Koło liczy w obecnej chwili 35 członków, którymi są nie tylko kobiety ale również bardzo kreatywni i ambitni panowie. Wiek członków Koła gospodyń wiejskich jest w przedziale od 25lat do 65 lat. Taka rozpiętość wiekowa jest wskazana ponieważ, młode osoby z Koła uczą się rozważności i mądrości życiowej oraz doświadczenia od osób starszych, zaś młode zarażają osoby starsze młodzieńczym zapałem, świeżością działania, pomysłowością i odwagą.

10. KGW Stara Wojska

KGW zawiązało się na początku lat 80. jako grupa nieformalna składająca się z 30 aktywnych Pań z terenu sołectwa. Działalność Koła to przede wszystkim kultywowanie tradycyjnych obrzędów ludowych oraz organizacja spotkań integracyjnych i okolicznościowych takich jak półpoście, ostatki, noc świętojańska czy dożynki. W 2018 roku, Koło pozyskało nowych członków (w tym mężczyzn) i sformalizowało swoją działalność rejestrując się Krajowym Rejestrze KGW. Od początku swojego funkcjonowania, organizacja aktywnie współpracuje z lokalną jednostką Ochotniczej Straży Pożarnej.

11. KGW Wilkowice

KGW zawiązało się w 1966 r. i jego skład liczył wówczas 42 aktywne Panie. Pomimo, że skład liczebny i osobowy na przestrzeni lat ulegał zmianom, jedno w Wilkowicach jest stałe

– hafciarstwo. Tą trudną sztuką zajmują się mieszkanki sołectwa Wilkowice, wśród których od lat, niekwestionowanymi mistrzyniami są Panie Zofia Sujka i Janina Słodka. Hafciarskie arcydzieła wielokrotnie można było podziwiać podczas targów i wydarzeń o zasięgu regionalnym i ogólnopolskim, podczas których Panie reprezentowały Gminę Rawa Mazowiecka ale również na strojach regionalnych Ludowego Zespołu Obrzędowego „Wilkowianie”, który to powstał na bazie KGW. Tematyka haftu nierozzerwalnie związana jest z Księstwem Łowickim, którego obszar obejmował również ten fragment gminy.

12. KGW Pasieka Wałowska

KGW zawiązało się w 2019 roku. Pasją Pań skupionych w Kole jest scrapbooking, kultywowanie starych piosenek z regionu oraz reżyserowanie skeczy kabaretowych promujących Gminę Rawa Mazowiecka.

13. KGW Wołucza

KGW formalnie zawiązało się w 2018 r. jednakże historia aktywności mieszanek sołectwa sięga znacznie wcześniej. W chwili obecnej do Koła należy 40 aktywnych Pań, które nie tylko kultywują lokalne tradycje i zwyczaje, aktywnie integrują lokalną społeczność organizując imprezy okolicznościowe i uroczystości, ale również rozwijają swoje zainteresowania ucząc się nowych rzeczy uczestnicząc na przykład w warsztatach rękodzieła z tekstury.

14. KGW Podlas

Koło Gospodyń Wiejskich „Pod lasem” Podlas zawiązało się w marcu 2021 roku z inicjatywy Sołtysa Sołectwa Podlas, Tadeusza Motylewskiego. Działalność Koła to przede wszystkim kultywowanie lokalnych tradycji i zwyczajów oraz organizacja spotkań integracyjnych i akcji społecznych mających na celu rozwój kapitału społecznego oraz poczucia tożsamości regionalnej.

Dwanaście KGW z terenu Gminy aktywnie zaangażowało się w realizację projektu turystycznego realizowanego przez Gminę Rawa Mazowiecka z wykorzystaniem funduszy unijnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 pn. „Szlakiem Dziedzictwa Gminy Rawa Mazowiecka”. W ramach projektu zostanie m.in. wytyczony przez teren gminy szlak turystyczny zaś w miejscowościach, w których zlokalizowane są KGW, zostaną utworzone tzw. Przystanki Turystyczne, na których panie z KGW będą organizować warsztaty rękodzieła lub warsztaty kulinarne.

Świadczy to o ogromnym potencjale jaki jest zawarty w tych organizacjach oraz o naturalnym przywiązaniu do tradycji i kultury ludowej. Funkcjonowanie aktywnych KGW jest dużym wsparciem dla instytucji samorządowych takich jak Gminna Biblioteka Publiczna czy Gminny Ośrodek Kultury.

Stowarzyszenia OSP wpisane do KRS:

1. Ochotnicza Straż Pożarna w Linkowie;
2. Ochotnicza Straż Pożarna w Starej Wojskiej;

3. Ochotnicza Straż Pożarna w Wilkowicach;
4. Ochotnicza Straż Pożarna w Kurzeszynie;
5. Ochotnicza Straż Pożarna w Kaleniu;
6. Ochotnicza Straż Pożarna w Niwnej;
7. Ochotnicza Straż Pożarna w Wołuczy;
8. Ochotnicza Straż Pożarna w Konopnicy.

Inne stowarzyszenia wpisane do KRS:

1. Fundacja Dwór Wilkowice
2. Fundacja - Schronisko Imienia Bożeny Wahl
3. Kółko Rolnicze w Pokrzywnej
4. Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej "Mały Obywatel"
5. Stowarzyszenie Bądźmy Razem
6. Stowarzyszenie "INFANS"
7. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kraina Rawki”
8. Stowarzyszenie Rozwoju Pukinina i Okolic
9. Stowarzyszenie Przyjaciele Pięknej Ziemi
10. Stowarzyszenie Oświatowo-Edukacyjno-Wychowawcze „Sowa”
11. Stowarzyszenie Cztery Dęby

Stowarzyszenia wpisane do Ewidencji Stowarzyszeń Zwykłych:

1. „Zagroda pod Dębami”
2. „Stowarzyszenie Aktywnych Rawian”

Bezpieczeństwo publiczne

Na terenie Gminy działa 8 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. Wszystkie jednostki są wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego jako stowarzyszenia. Strażacy nie tylko gaszą pożary, ale również uczestniczą w likwidacji skutków kolizji drogowych, klęsk żywiołowych i innych zagrożeń. Bardzo często jednostki OSP współpracują z Kołami Gospodyń Wiejskich udzielając im swoich pomieszczeń oraz pomagając podczas organizowanych przez nie wydarzeń kulturalnych i integracyjnych.

Ponadto, druhowie aktywnie włączają w organizację wydarzeń kulturalno-promocyjnych jakie odbywają się na terenie gminy wspierając ich zabezpieczenie od strony przeciwpożarowej.

Jednostki OSP z terenu Gminy Rawa Mazowiecka⁷³:

- OSP Linków;
- OSP Stara Wojska;

⁷³ Źródło: Raport o stanie Gminy Rawa Mazowiecka za 2021 rok oraz www.ems.ms.gov.pl

- OSP Wilkowice;
- OSP Kurzeszyn;
- OSP Kaleń;
- OSP Niwna;
- OSP Wołuczka;
- OSP Konopnica;

Na terenie gminy Rawa Mazowiecka działają dwie jednostki włączone do KSRG. Jest to jednostka KSRG OSP Kurzeszyn oraz jednostka KSRG OSP Wilkowice. Wg danych za rok 2021⁷⁴ jednostki z terenu gminy brały udział w następującej liczbie zdarzeń: Kurzeszyn – 73, Konopnica – 55, Wołuczka – 9, Wilkowice – 8, Niwna – 2, Stara Wojska – 2, Kaleń – 0, Linków – 0.

Na terenie gminy nie jest zlokalizowany żaden Komisariat Policji. Obszar Gminy jest obsługiwany przez dzielnicowego Komendy Powiatowej w Rawie Mazowieckiej.⁷⁵

Uwarunkowania naturalne i kulturowe

Potencjał przyrodniczy

Jednym z ważniejszych atutów gminy Rawa Mazowiecka, oprócz geograficznego położenia w centrum Polski „między Łodzią a Warszawą” jest bogactwo przyrodnicze i malownicze krajobrazy oraz korzystne uwarunkowania klimatyczne.

Według klasyfikacji fizyczno – geograficznej Polski wg J. Kondrackiego, obszar Gminy Rawa Mazowiecka znajduje się w obrębie dwóch mezoregionów: Wysoczyzny Rawskiej i Wzniesień Łódzkich. Granicę między mezoregionami wyznacza dolina rzeki Rawki.

Obszar gminy należy do najcieplejszych w kraju, co stwarza korzystne warunki dla upraw rolnych. Lokalne warunki klimatyczne przedstawiają się następująco:

- średnia temperatura roczna: 7-8 0C,
- średnia temperatura najcieplejszego miesiąca (lipiec): +18 0C,
- średnia temperatura najzimniejszego miesiąca (styczeń): –5 0C,
- średni okres zalegania pokrywy śnieżnej: 38-60 dni,
- średnia ilość dni z przymrozkami: 100-110 dni,
- mała częstotliwość opadów gradu,
- średnia suma opadów rocznych: 550 mm i poniżej,
- parowanie terenowe powyżej: 500 mm rocznie,
- średni okres wegetacyjny: 210-220 dni,

⁷⁴ Źródło: <https://strazacki.pl/statystyki-osp-2021-woj-lodzkie>

⁷⁵ Źródło: www.rawa-mazowiecka.policja.gov.pl

- średnie nasłonecznienie: 4,6 godz.,
- wysoka roczna suma promieniowania słonecznego: ok. 86 kcal/cm²,
- przewaga wiatrów zachodnich o prędkości 4,2 m/s.

Pod względem krajobrazowym, najbardziej atrakcyjna jest północna i południowo – zachodnia część gminy. Obecność elementów środowiska naturalnego o wysokiej wartości przyrodniczej zdecydowała o ustanowieniu na obszarze gminy obszarowych i indywidualnych form ochrony przyrody.⁷⁶ Są to:

- rezerwat przyrody
- obszary chronionego krajobrazu
- obszar Natura 2000
- pomniki przyrody
- użytki ekologiczne

Rezerwat wodny „Rawka” został utworzony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 24 listopada 1983 roku w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Monitor Polski Nr 39). Rozciąga się na terenie gmin: Żelechlinek i Koluszki oraz Jeżów, Głuchów, Rawa Mazowiecka, Nowy Kawęczyn, Skierniewice, Bolimów i Nieborów, powierzchnia jest równa 487 ha. Na terenie Miasta Rawa Mazowiecka zajmuje powierzchnię 146,95 ha.

Rezerwatem objęto rzekę Rawkę od jej źródeł do ujścia o długości 97 km, wraz z rozgałęzieniami koryta rzeki, starorzeczami, dolnymi odcinkami prawobrzeżnych dopływów: Krzemionki, Rokity, Rylki i Białki oraz przybrzeżnymi pasami terenu o szerokości 10 m.

Celem ochrony jest zachowanie w naturalnym stanie typowej rzeki nizinnej średniej wielkości wraz z krajobrazem jej doliny oraz środowiska życia wielu rzadkich i chronionych roślin i zwierząt.

Wzdłuż całej długości rzeki obserwuje się występowanie chronionych zwierząt: bobra i wydry. Bobry wprowadzono sztucznie w 1984 r. w ilości 12 sztuk. Wydra uznana jest za gatunek rzadki i zagrożony wyginięciem. Jest gatunkiem chronionym w większości krajów Europy, w Polsce podlega ochronie łowieckiej i jako rzadki gatunek wymieniana jest w czerwonej księdze zwierząt. Spośród całej sieci wodnej byłego woj. skierniewickiego wydry zasiedlają jedynie Rawkę. Brak wydr na pozostałych rzekach spowodowany był zanieczyszczeniem rzeki Bzury, która stanowi barierę dla rozprzestrzeniania się tego gatunku. W obecnej chwili występowanie wydr na rzece Rawce jest zagrożone z powodu izolacji tej populacji.⁷⁷

Bolimowsko – Radziejowski z doliną środkowej Rawki Obszar Chronionego Krajobrazu został ustanowiony uchwałą Nr XIV/93/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej

⁷⁶ Źródło: Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2016-2022

⁷⁷ Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rawa Mazowiecka

w Skierniewicach z dnia 26 września 1986 r. w sprawie utworzenia Bolimowskiego Parku Krajobrazowego i obszarów krajobrazu chronionego. Celem utworzenia obszaru były wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe Puszczy Bolimowskiej oraz dolin rzecznych Rawki i Chojnatki. W granicach obszaru znajduje się Bolimowski Park Krajobrazowy

Obszar Chronionego Krajobrazu Górnej Rawki został ustanowiony uchwałą Nr XIV/93/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Skierniewicach z dnia 26 września 1986 r. w sprawie utworzenia Bolimowskiego Parku Krajobrazowego i obszarów krajobrazu chronionego. Celem utworzenia była Ochrona niezwykle cennej przyrodniczo i krajobrazowo doliny rzeki Rawki, wraz z terenami przylegającymi do doliny oraz terenami źródłiskowymi rzeki niezwykle ważnymi dla całego reżimu wodnego rzek.⁷⁸

Cała dolina Rawki z ujściowymi fragmentami jej dopływów należy do systemu ECONET (opracowany w ramach europejskiego programu międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody) stanowiąc korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym, natomiast jej część powyżej miasta Rawa Mazowiecka należy do systemu międzynarodowego NATURA 2000 - Dolina Rawki PLH100015

Obszar zajmuje łączną powierzchnię 2525,382 ha. Obszar chroniony jest ze względu na bogatą różnorodność siedlisk i związanych z nimi gatunków roślin i zwierząt. Z cennych siedlisk wymienić należy zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, torfowiska, bory i lasy bagienne oraz liczne łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe. Na terenie ostoi występuje ponad 540 gatunków roślin naczyniowych, a wśród nich co najmniej 27 gatunków chronionych i kilkadziesiąt rzadkich w skali krajowej lub regionalnej takich jak starodub łąkowy, widłak wroniec i wielosił błękitny. Dolina Rawki jest ważnym miejscem lęgu dla wielu ptaków, obserwować tu można błotniaki, muchołówki, jarząbka, zimorodka, bociana białego i czarnego. Gatunkami ściśle związanymi z podmokłym krajobrazem rzeki są również bóbr i wydra oraz płazy: kumak nizinny, traszka grzebieniasta.⁷⁹

Należy w tym miejscu wspomnieć, iż w najbliższych latach planowany jest to utworzenia **Obszar Chronionego Krajobrazu Górnej i Środkowej Rawki** (poprzez weryfikację Obszaru Chronionego Krajobrazu Bolimowsko-Radziejowickiego z doliną środkowej Rawki oraz Obszaru Chronionego Krajobrazu Górnej Rawki w zakresie m.in. zmianę granic i aktualizację stanu prawnego)

Pomniki przyrody⁸⁰:

- *Kasztanowiec zwyczajny*, obwód: 352cm; wysokość: 15m; Boguszyce, park podworski,
- *Kasztanowiec zwyczajny*, obwód: 273cm; wysokość: 13m; Boguszyce, park podworski,
- *Dąb szypułkowy*, obwód: 443cm; wysokość: 18m; Boguszyce, park podworski,

⁷⁸ Źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2016-2022

⁷⁹ Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rawa Mazowiecka

⁸⁰ Źródło: www.crfop.gdos.gov.pl

- *Lipa drobnolistna*, obwód: 286cm; wysokość: 20m; Kurzeszyn Stary, cmentarz,
- *Klon pospolity*, obwód: 276cm; wysokość: 19m; Kurzeszyn Stary, cmentarz,
- *Lipa drobnolistna*, obwód: 276cm; wysokość: 22m; Kurzeszyn Stary, cmentarz,
- *10 Dębów szypułkowych*, obwody: od 210 do 396 cm; wys.: od 17 do 18 m; Julianów,
- *Aleja lipowa w Konopnicy*, składa się z 99 drzew w gatunku lipa drobnolistna, robinia akacjowa, klon zwyczajny, obwody: od 129 do 427 cm; wys. od: 13 do 23 m; drzewa rosną w pasie drogi gminnej;
- *Aleja lipowa w Żydomicach*, składa się ze 116 drzew w gatunku lipa drobnolistna, lipa szerokolistna, obwody: od 50 do 402 cm; wys. od: 5 do 18 m; Żydomicze, rozpoczyna się w sąsiedztwie skrzyżowania z trasa Warszawa-Katowice w Konopnicy i biegnie w kierunku półn-zach do skrzyżowania dróg w miejscowości Żydomicze.

Użytki ekologiczne⁸¹:

- 0,95 ha; Podlas, Leśnictwo Chociw,
- 0,79 ha; Żydomicze, Leśnictwo Julianów,
- 0,50 ha; Żydomicze, Leśnictwo Julianów⁸².

Zasoby leśne

Lasy koncentrują się głównie na południowych i wschodnich obrzeżach Gminy zajmując 19,48 % jej powierzchni. Według danych GUS (2020 r.) powierzchnia gruntów leśnych wynosiła 3 223,06 ha, a powierzchnia lasów 3 180,64 ha. Powierzchnie lasów prywatnych i publicznych są bardzo zbliżone; lasy publiczne stanowią 49,99 %, zaś lasy prywatne 50,01%.

Do największych kompleksów leśnych należą: „Rawski Las”, „Bogusławki – Sanogoszcz”, „Dębina”, „Zagórze”, „Pukinin”, „Grabina” oraz mniejsze „Byliny – Dziurdzioty”, „Wilkowice”, „Wołucza”, „Wałowice”, „Błędziska”, „Pokrzywna I” a także zwarte kompleksy leśne należące do innych użytkowników w rejonie wsi Małgorzatów.

Tabela 30. Powierzchnia lasów w gminie Rawa Mazowiecka w 2020 roku

⁸¹ *Użytkami ekologicznymi* są zastępujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania (Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody)

⁸² Źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2016-2022

Forma własności	j.m.	Powierzchnia
Ogółem	ha	3 180,64
Publiczne ogółem	ha	1 590,15
Publiczne Skarbu Państwa	ha	1 549,58
Publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	1 531,45
Publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP	ha	1,13
Prywatne ogółem	ha	1 590,49

Potencjał kulturowy

Wśród najciekawszych obiektów dziedzictwa kulturowego wpisanych do rejestru zabytków na terenie Gminy wymienia się:⁸³

- o Zespół sakralny w Boguszycach składający się z kościoła p.w. św. Stanisława Biskupa, dzwonnicy i cmentarza przykościelnego;
- o Zespół sakralny w Kurzeszynie - kościół p.w. Najświętszej Marii Panny Królowej Polski i plebania;
- o Cmentarz rzymsko- katolicki (część zachodnia) w Kurzeszynie;
- o Zespół dworsko- parkowy w Wilkowicach;
- o Kolejkę wąskotorową;
- o Dwór drewniany ze spichlerzem i parkiem przydworskim w Starych Bylinach;
- o Zespół zieleni w Konopnicy;
- o Grodzisko pierścieniowe w Kurzeszynie;
- o Kapliczkę przydrożną w miejscowości Podlas;

Zespół sakralny w Boguszycach został wpisany do rejestru zabytków na mocy decyzji: nr 258/195 z 27 grudnia 1967 r. (kościół p.w. św. Stanisława Biskupa), nr 762/226 z 27 grudnia 1967 r. (dzwonnica), nr 991 z 31 grudnia 1996 r. (cmentarz przykościelny). Kościół wraz z zabudowaniami położony jest w południowo- zachodniej części wsi na naturalnym wzgórzu. Teren wokół ogrodzony jest murem z obrabianego kamienia. Na teren przykościelny prowadzą dwie furty. W narożach znajdują się murowane kaplice, wzdłuż południowego muru kilka płyt nagrobnych, podobnie przy zachodnim murze, na północ od furty. Dzwonnica została postawiona poza obrębem muru. Kościół usytuowany jest w centrum, zaś teren wokół porastają drzewa. Na południe od budynku kościoła znajduje się plebania i organistówka wraz z budynkami gospodarczymi.

⁸³ Źródło: Plan działań w zakresie turystyki w Gminie Rawa Mazowiecka do 2025 roku

Zespół sakralny w Kurzeszynie - kościół p.w. Najświętszej Marii Panny Królowej Polski i plebania wpisany do rejestru zabytków na mocy decyzji nr 512 z dnia 08.11.1978r. Pierwszy kościół parafialny w Kurzeszynie ufundowali książęta mazowiecko-rawscy i istniał on już na początku XV w. Erygowanie czyli założenie parafii nastąpiło w 1512 r. Parafia nosiła nazwę pod wezwaniem św. Katarzyny. Nieznane są okoliczności w jakich ówczesny kościół uległ zniszczeniu. Wiadomo, że następny z modrzewia budowany był od 1607r. i poświęcony w 1612r. przez biskupa Pawła Wołuckiego. W latach 1840-1878 kościół ten był kilka razy restaurowany. Spłonął doszczętnie w dniu 13.06.1915r. od pocisków zapalających artylerii rosyjskiej.

Decyzję o budowie kościoła podjęła parafia w 1922r. Razem z budową kościoła stawiano plebanie. Kościół to budynek wolnostojący, orientowany, murowany z cegły, tynkowany. Założony na planie prostokąta z wieżą od zachodu i prezbiterium trójbocznie zamkniętym od wschodu. Jednonawowy, salowy wieży portal neobarokowy, okna zamknięte półkoliście. W nawie strop płaski drewniany. Wieża kościelna pokryta blachą cynkową nierdzewną. Na wieży umieszczono krzyż żelazny z koroną.

Cmentarz rzymsko- katolicki (część zachodnia) w Kurzeszynie został wpisany do rejestru zabytków na mocy decyzji z 10 kwietnia 1979 r.

Cmentarz usytuowany jest ok. 300 m od kościoła, przy trasie Rawa Mazowiecka – Skierniewice, po prawej stronie. Składa się z dwóch części: cmentarza starego i nowego. Stary cmentarz położony jest malowniczo na zboczu wzniesienia. Rosną tu stare, pojedynczo rozmieszczone drzewa: lipy, rubinie, jesiony, klon, wiąz. Nowa część cmentarza położona jest w niższej części wzniesienia. Oddzielona jest od starej szerokim pasem ziemi porośniętej trawą. Między grobami nie występują starsze drzewa. Sporadycznie znaleźć można samowolnie posadzone przez parafian krzewy, tuje, jałowce płożące itp. Cmentarz ogrodzony jest parkanem z płyt betonowych. Na teren prowadzi brama z furtką z 1875 roku. Przy końcu cmentarza znajduje się mała furtka, z której czasem korzystają parafianie. Prowadzi ona do drogi biegnącej przez łąki, wzdłuż rzeki Rawka.

Zespół dworsko- parkowy w Wilkowicach został wpisany do rejestru zabytków na mocy decyzji: nr 594 z 28 lipca 1983 r. (dwór), nr 481 z 16 września 1978 r. (park).

Park został założony w połowie XIX w. czyli mniej więcej w momencie powstawania dworu. W latach powojennych był użytkowany przez Rolniczą Spółdzielnię Produkcyjną oraz Szkołę Podstawową, mieszczącą się w budynku dworu. Tam również mieścił się Urząd Telekomunikacyjny z klubokawiarnią „RUCH”. Szkoła dostosowując park do swoich potrzeb wybudowała boisko do piłki ręcznej, plac zabaw dla dzieci, urządzenia sanitarne, zaś część parku w narożniku południowo-wschodnim została ogrodzona i zmieniona w ogródek z pasieką.

Dwór to budynek wolnostojący, przylegający do oficyny, ustawiony na osi bramy wjazdowej, otoczony parkiem krajobrazowym. Przed remontem wykonanym przez nową

właścicielkę podłogi były parkietowe ozdobne, układane w kwadraty z rozetkami w środku. Stropy zaś były drewniane z resztkami sztukaterii. Obecnie Zespół dworsko- parkowy jest własnością prywatną. Dzięki temu odzyskuje starą świetność.

Kolejka wąskotorowa wpisana do rejestru zabytków na mocy decyzji nr 1000 z 31 grudnia 1996 r.

Trasa kolejki wąskotorowej prowadzi z Rogowa przez Rawę Mazowiecką do Białej Rawskiej i przecina malownicze tereny podnóża Wzniesień Łódzkich, dolinę rzeki Rawki oraz pagórkowate tereny Wysoczyzny Rawskiej. „Kolej wąskotorowa łącząca Rogów z Rawą Mazowiecką i Białą Rawską powstała w 1915 roku podczas pierwszej wojny światowej, jako wojskowa kolej polowa zaopatrująca front w żywność, broń i amunicję.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości została wcielona w struktury nowopowstałych Polskich Kolei Państwowych w ramach których funkcjonowała do 2001 roku, kiedy to podjęto decyzję o jej likwidacji.”⁸⁴ Od 2002 roku pełnoprawnym operatorem Kolei jest Fundacja Polskich Kolei Wąskotorowych. Wzdłuż trasy kolejki znajduje się wiele atrakcyjnych pod względem turystycznym miejscowości, a wśród nich Boguszyce i Zawady. Działania w zakresie wykorzystania zasobów kolejki wąskotorowej oraz planowanych przedsięwzięć zostały ujęte w opracowaniu „Program rewitalizacji kolejki wąskotorowej Rogów – Rawa Mazowiecka – Biała Rawska”.

Zespół zieleni kształtowanej w Konopnicy wpisany do rejestru zabytków na mocy decyzji nr 514 z 8 listopada 1978 r.

Ogólna długość alei w Konopnicy wynosi około 900 metrów. Tworzy ją lipa drobnolistna, z niewielką domieszką, którą stanowi robinia akacjowa. Drzewa inwentaryzowano poczynając od zespołu dworskiego w kierunku pierwszych zabudowań gospodarczych wsi i dalej w stronę lasu. Tuż przy majątku, aż do skrzyżowania dróg wiejskich drzewa rosną w dużym zwarcu, bądź też miejscami w jednostajnym zadrzewieniu tworzą się wyraźnie luki. Ze względu na zły stan zachowania znaczną ilość drzew usunięto i stąd, po stronie północnej pozostało tu tylko kilka lip, podczas gdy po stronie południowej rośnie ich aż kilkanaście.

Tabela 31. Pozostałe obiekty wpisane na listę rejestru i wojewódzkiej ewidencji zabytków

L.p.	Miejscowość	Nazwa obiektu	Datacja	Numer rejestru	Data wpisu do rejestru
1	Boguszyce-Zarzeczce	Cmentarz rzymsko-katolicki	II poł. XIX w.		
2	Boguszyce	Ogrodzenie murowane kościoła pw. św. Stanisława Biskupa	murowane, z pocz. XX w. - 1900 r.		
3	Boguszyce	Spichlerz murowany	I poł. XX w.		
4	Boguszyce	Plebania murowana pw. św. Stanisława Biskupa	murowana, z pocz. XX w.		
5	Byliny Stare	Kaplica przydrożna	XVIII w.		

⁸⁴ Strona muzealna Kolei Wąskotorowej Rogów – Rawa – Biała, www.kolejrogowska.pl

	- po lewej stronie drogi prowadzącej przez wieś				
6	Konopnica	Park dworski + strefa ekologiczna wraz ze strefą ochrony widokowej	II poł. XIX w	A / 479	1978-09-16
7	Konopnica - Żydymice	Aleja lipowa	XIX w.	A / 539	1980-05-05
8	Pokrzywna	Park	XIX w.		

Należy podkreślić, iż mieszkańcy również doceniają potencjał przyrodniczy i kulturowy gminy, w której mieszkają. Na pytanie w ankiecie o wskazanie kluczowych elementów, z których gmina może być dumna, „zabytki” zajęły trzecie miejsce uzyskując 56 głosów, zaś „walory przyrodnicze” i „dziedzictwo kulturowe” odpowiednio piąte i szóste miejsce zyskując 30 i 23 głosy.

Infrastruktura techniczna

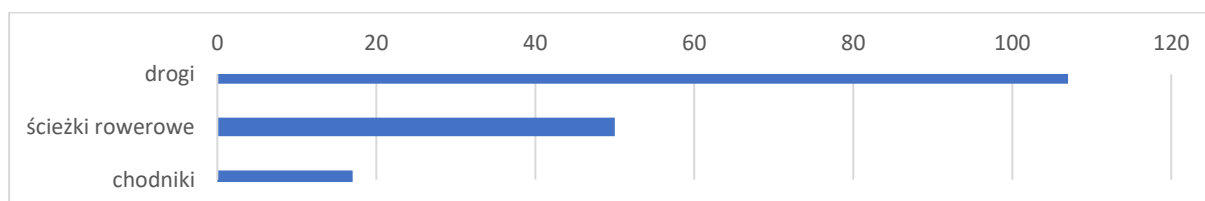
Infrastruktura drogowa

Gmina posiada korzystny układ komunikacyjny o znaczeniu regionalnym i międzynarodowym. Stan dróg w gminie, mimo znacznego zwiększenia w ostatnich dwóch latach nakładu finansowego na ich remont i modernizację, nadal nie zapewnia mieszkańcom sprawnej komunikacji i bezpieczeństwa na poziomie XXI wieku, w wielu miejscach brakuje chodników oraz oświetlenia ulicznego.

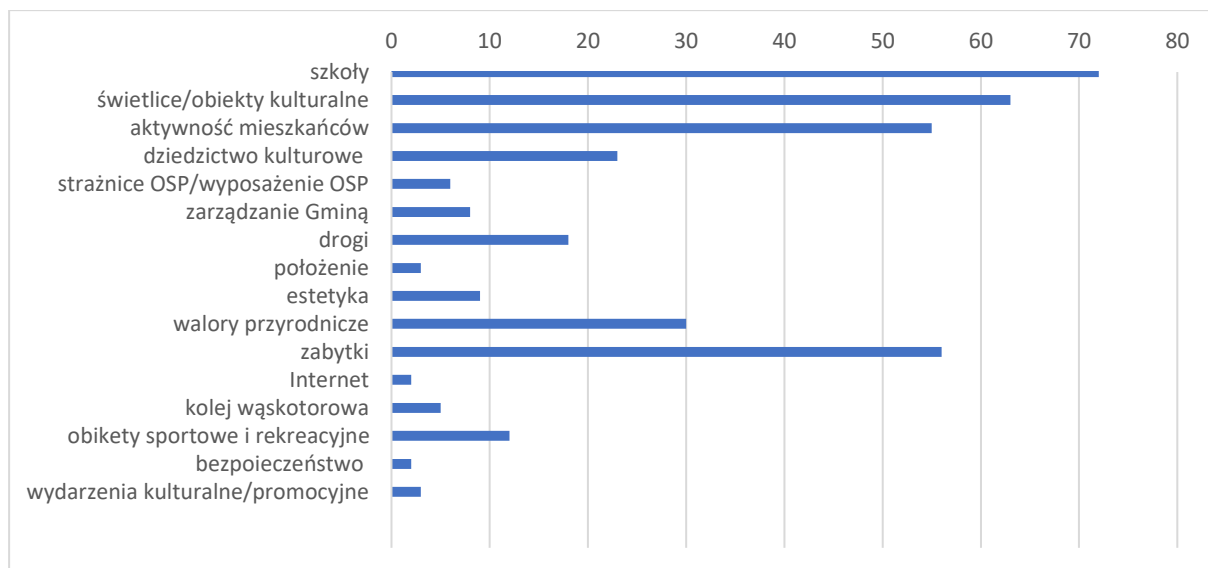
Mieszkańcy, którzy wzięli udział w ankiecie przeprowadzonej dla potrzeb opracowania Strategii wskazali 3 inwestycje, które ich zdaniem powinny być priorytetowo zrealizowane w gminie. Na pierwszych trzech miejscach znalazły się inwestycje związane z infrastrukturą drogową tj. drogi (107 głosów), chodniki (50) i ścieżki rowerowe (17).

Z drugiej jednak strony, należy zauważyć, iż mieszkańcy doceniają efekt dotychczasowego zaangażowania samorządu w poprawę stanu jakości dróg co wyrazili w tej samej ankiecie i na pytanie o *kluczowe elementy, z których Gmina może być dumna* – „drogi” znalazły się na szóstym miejscu, zyskując 18 głosów.

Wykres 21. Proszę wymienić 3 najważniejsze inwestycje / przedsięwzięcia, które Pani/Pana zdaniem powinny być priorytetowo realizowane na terenie Gminy.

Wykres 22. Kluczowe elementy, z których Gmina może być dumna.

W badaniach prowadzonych zarówno dla potrzeb opracowania Strategii Rozwoju, marki lokalnej gminy oraz diagnozy zasobów, oczekiwań i potencjału kulturotwórczego mieszkańców gminy bardzo często wybrzmiewała potrzeba budowy chodników i ścieżek rowerowych.

W ostatnich latach rower stał się jednym z ważniejszych środków transportu dla mieszkańców nie tylko gminy ale Polski i Europy. Jest to efekt zarówno coraz większej świadomości ekologicznej społeczeństw ale też – w ostatnich kilku miesiącach – podwyżek cen paliwa. Rower jest również coraz popularniejszym sposobem na spędzanie wolnego czasu, dlatego też ścieżki rowerowe lub dostosowane dla rowerzystów pobocza poprawiłyby komfort życia w gminie dla znaczącej liczby osób. Według danych GUS, w 2021 roku na terenie gminy łączna długość dróg dla rowerów ogółem wynosiła 2,2 km.⁸⁵

Gmina nie ma dostępu do stacji kolejowej (najbliższe stacje zlokalizowane są w Skierniewicach i Tomaszowie Mazowieckim) zatem komunikacja zbiorowa na jej terenie odbywa się głównie autobusami. Komunikacja prowadzona jest w relacjach regionalnych i wewnątrzgminnych. Obsługę komunikacyjną gminy zapewniają Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej. Mieszkańcy gminy do miasta Rawa Mazowiecka gdzie zlokalizowana jest siedziba gminy i siedziba starostwa mogą dojechać transportem zbiorowym – autobusem, busem - korzystając z oferty różnych przewoźników lub samochodem prywatnym. Na terenie miasta zlokalizowany jest dworzec PKS, przystanki autobusowe i funkcjonuje komunikacja miejska ułatwiająca poruszanie po mieście. Istniejąca sieć dróg oraz jej stan techniczny dają możliwość połączeń komunikacją zbiorową większości wsi w gminie z ośrodkiem gminnym i miastem powiatowym Rawa Mazowiecka⁸⁶.

⁸⁵ Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

⁸⁶ Źródło: Strategia rozwoju elektromobilności szansą rozwoju Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2020-2025

Na terenie gminy Rawa Mazowiecka, według danych GUS, w 2020 roku łącznie zlokalizowanych było 60 czynnych przystanków autobusowych w tym 4, dla których właścicielem lub zarządzającym była gmina, 22 - dla których właścicielem/zarządzającym był podmiot nie będący jednostką samorządową oraz 34- dla których właścicielem/zarządzającym była inna jednostka samorządowa⁸⁷.

Układ drogowy gminy tworzą drogi publiczne: gminne, powiatowe oraz drogi krajowe. Ponadto na obszarze gminy występują drogi gospodarcze i obsługujące tereny zabudowy wiejskiej.

⁸⁷ Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na podst. mapy „Sieć dróg publicznych na terenie Gminy”, Zakład Usług Informatycznych Stanisław Kowalski

Infrastruktura wodno–kanalizacyjna

Gmina Rawa Mazowiecka jest gminą typowo rolniczą, która mimo zwiększanych nakładów finansowych, wciąż wymaga licznych inwestycji o charakterze infrastrukturalnym. Są one bardzo istotne z punktu widzenia poprawy jakości życia mieszkańców, poprawie atrakcyjności gminy, czy też wypełnienia określonych zobowiązań prawnych, dostosowania do wymogów prawa itp.

Efektywna gospodarka wodno–ściekowa to zdecydowana poprawa jakości życia mieszkańców, ułatwienie funkcjonowania dla biznesu, większa atrakcyjność dla potencjalnych mieszkańców myślących o zamieszkaniu na terenie gminy Rawa Mazowiecka. Poprawa stanu infrastruktury technicznej w zakresie gospodarki wodno–ściekowej ma wpływ na poprawę bytu ludności, tym samym ma wpływ na podejmowanie decyzji dotyczącej np. przeprowadzki, budowy domu w danej miejscowości i zamieszkania, co w dalszej konsekwencji ma również wpływ na płacenie podatków w danej gminie.

Sieć kanalizacyjna w Gminie Rawa Mazowiecka jest słabo rozwinięta. Na terenie gminy gospodarka ściekowa nadal opiera się głównie na szambach przyzagrodowych. Na terenie Gminy Rawa Mazowiecka funkcjonuje Gminna Oczyszczalnia Ścieków w Kurzeszynie, do której odprowadzane są ścieki z terenów objętych siecią kanalizacyjną: Kurzeszyn – Rosocha – Rogowiec. Ścieki z kanalizacji Konopnica – Żydomicze odprowadzane są do Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Żydomicach. Ścieki z terenu gminy nie objętego dotąd siecią kanalizacyjną gromadzone są w przydomowych zbiornikach i wywożone do Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Żydomicach. Ponadto, na terenie Gminy działają dwie oczyszczalnie zakładowe: przy dawnym Zakładzie Doświadczalnym Instytutu Zootechniki Rossocha Sp. z o.o. oraz PPHU „Sob-Pol” w Konopnicy.

Oczyszczalnia miejska Rawy Mazowieckiej obsługuje ścieki od 21 035 RLM, przepustowość hydrauliczna oczyszczalni wykorzystywana jest w 20 – 30%. Podstawowe parametry oczyszczalni (Decyzja o pozwoleniu wodno prawnym) zostały przedstawione poniżej:

- $Q_{r.d.}$ 7 000 m³/d,
- $Q_{max.d.}$ 9 300 m³/d,
- $Q_{max.h.}$ 830 m³/h.

Zbiorcza oczyszczalnia ścieków w Kurzeszynie jest wykonana w technologii „BIOVAC” o nominalnej przepustowości 120 m³/d, obejmujące wprowadzenie oczyszczonych ścieków do rzeki Rawki. Według pozwolenia ilość odprowadzanych ścieków sanitarnych wynosi:

- $Q_{max.dob.}$ = 154 m³/d,
- $Q_{sr.dob.}$ = 120 m³/d,
- $Q_{max.h}$ = 11 m³/h.

Natomiast dopuszczalne stężenia zanieczyszczeń w ściekach oczyszczonych nie mogą przekroczyć następujących wielkości:

- BZT₅ - 40 g O₂/m³,
- ChZTCr - 150 g O₂/m³,
- Zawiesina ogólna - 50 g/m³.

Do oczyszczalni dopływają ścieki w ilości ścieków średnio 70 m³/d. Oczyszczalnia obsługuje około 500 osób z miejscowości Kurzeszyn, Nowy Kurzeszyn, Rogówiec, Rossocha, Kurzeszynek. Sieć składa się z około 10 km kanalizacji i 10 przepompowni sieciowych. Wykonana z PCV jest w dostatecznym stanie technicznym.

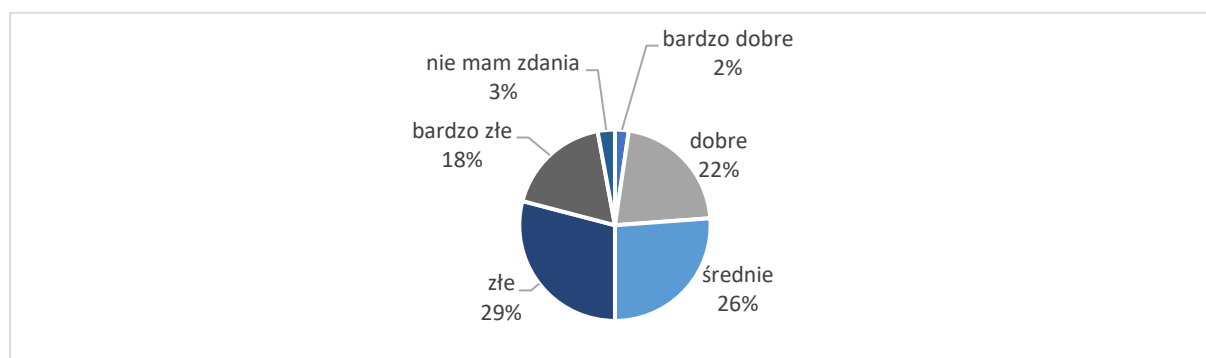
Miejscowości Rossocha ZD oraz Rogówiec posiadają zbiorczą kanalizację odprowadzającą ścieki do oczyszczalni zakładowej w ZD Rossosze. Do tej oczyszczalni podłączone są budynki zabudowy wielorodzinnej.

Na terenie gminy brak jest kanałowych systemów odprowadzania wód opadowych. Wody opadowe spływają powierzchniowo do lokalnych cieków i rowów przydrożnych, a następnie do strumieni i rzek. Nie przewiduje się zmian w odprowadzaniu wód opadowych.⁸⁸

W roku 2022 planowana jest modernizacja Gminnej Oczyszczalni Ścieków w Kurzeszynie.

Rozbudowa sieci kanalizacji powinna być jednym z priorytetów samorządu gminnego na najbliższe lata. Potwierdzają to również opinie mieszkańców wyrażone w przeprowadzonym badaniu ankietowym. W odpowiedzi na pytanie dotyczące oceny dostępu do sieci kanalizacji 45 osób wybrało odpowiedź „średni”, 50 – „zły” a 31 – „bardzo zły” z kolei 45 osób uważa, że dostęp do infrastruktury kanalizacyjnej jest „dobry” a tylko 4 – „bardzo dobry”.

Wykres 23. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju - dostęp do infrastruktury komunalnej (kanalizacja)

Poniższa tabela pokazuje, że każdego roku następuje powolny wzrost liczby przyłączy do sieci kanalizacji i liczby osób korzystających z kanalizacji, jednakże mając na

⁸⁸ Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rawa Mazowiecka

uwadze liczbę mieszkańców gminy jest to nadal znikoma wartość. Z danych zawartych w raporcie o stanie gminy za rok 2021 wynika, że niemalże po pięciu latach, wzrosła długość sieci kanalizacji sanitarnej.

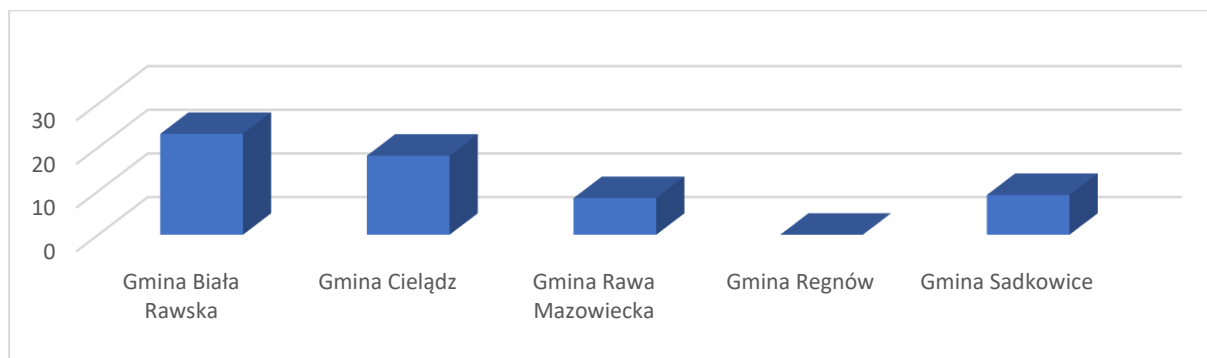
Tabela 32. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej i ilość przyłączy kanalizacyjnych wraz z liczbą ludności korzystającej z kanalizacji w latach 2016-2020⁸⁹

Rok	Sieć kanalizacyjna w (km)	Liczba przyłączy kanalizacyjnych (szt.)	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej (osoba)
2016	16,8	178	659
2017	15	197	718
2018	15	200	727
2019	15	202	736
2020	15	204	742

Według danych Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka, w 2021 roku, długość sieci kanalizacyjnej wynosiła 16,1 km, natomiast liczba przyłączy wzrosła do 210.⁹⁰

Porównanie danych dotyczących korzystających z instalacji kanalizacji sanitarnej w % ogółu ludności w gminach powiatu rawskiego pokazuje, że najniższy procent jest w gminie Rawa Mazowiecka i Sadkowice, odpowiednio 8,4% i 9,1%. W gminie Cielądz wartość ta wynosiła 18,1% natomiast najwięcej w gminie Biała Rawska - 23,1%. W gminie Regnów, jako jedynej z terenu powiatu rawskiego, nie ma w ogóle sieci kanalizacji sanitarnej.

Wykres 24. Korzystający z instalacji kanalizacji sanitarnej w % ogółu ludności w gminach powiatu rawskiego w roku 2020⁹¹

Podstawą zaopatrzenia w wodę obszaru gminy są ujęcia wody głównie warstw czwartorzędowych zasilanych wodami zasobów wód podziemnych rz. Rawki (czwartorzęd, trzeciorzęd, kreda i jura) łącznie 4227 m³/h wg poniższego zestawienia⁹².

⁸⁹ Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

⁹⁰ Źródło: Raport o stanie Gminy Rawa Mazowiecka za 2021 rok

⁹¹ Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

⁹² Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rawa Mazowiecka

**DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY RAWA MAZOWIECKA**

Tabela 33. Ujęcia wody na terenie Gminy Rawa Mazowiecka

Lp.	Miejscowość	Zasoby eksploatacyjne Q w m ³ /h	Uwagi
1	Boguszyce	80	Gminny Zakład d.s Eksploatacji Wodociągów i Kanalizacji
2	Boguszyce	500	Miasto Rawa Mazowiecka
3	Kurzeszyn	66,7	Gminny Zakład d.s Eksploatacji Wodociągów i Kanalizacji
4	Pukinin	60,0	
5	Huta Wałowska	32,0	
6	Wałowice	50,0	
7	Zagórze	43,0	
8	Wilkowice	31,0	Zakład betoniarski
9	Jakubów	20	
10	Konopnica	10	
11	Rossocha	25	
12	Wilkowice	31	
13	Konopnica	15	PPHU „SobPol” s.c.
14	Podlas	15	Szkoła
15	Pokrzywna	5	Gorzelnia w Wilkowicach
16	Wołucza	50	Wytwórnia Mas Bitumicznych i Betonu „ERBEDIM”
17	Leopoldów	6	ZPN
18	Helenów	30	Gospodarstwo rolne
19	Kurzeszyn	20	OSP
20	Nowa Rossocha	60	Dz. 38
21	Byliny	58	Gospodarstwo rolne
22	Kurzeszyn	66,7	Dz. 50
23	Matyldów	12	Zakład doświadczalny
			Gospodarstwo Rybackie

Na cele produkcyjne wykorzystuje się około 10% ujmowanej wody podziemnej. Woda jest wykorzystywana w większości przypadków do przetwórstwa spożywczego (zakłady mięsne, gorzelnie).

Tabela 34. Szczegółowa charakterystyka ujęć gminnych

Lp.	Lokalizacja	Pobór rzecz. średni m ³ /h	Wydatność wg pozwoleń	Miejscowości w sieci wodociągowej	Charakterystyka ujęcia	Liczba ludności
1	Boguszyce	18,9	Q _{maxd} = 982 m ³ /d Q _{max.h.} = 68 m ³ /h	Boguszyce, Boguszyce Małe, Chrusty, Dziurdzioły, Garłów, Kaliszki, Księża Wola, Małgorzatów, Stare Byliny, Zarzecze, Zawady Kolonia, Zielone.	Ujęcie składa się z dwóch studni głębinowych, o głębokości 50,0 i 58,5 m. Czerpie wodę z utworów górnopaleozoicznych. Ujmowana woda po uzdatnieniu spełnia wymogi norm wody do picia.	1640
2	Huta Wałowska	18,9	Q _{śr.d.} = 62,0 m ³ /d Q _{max.h.} = 7,7 m ³ /h	Huta Wałowska, Janolin, Lutkówka, Stary Dwór	Ujmowana woda spełnia wymogi wody do picia. Czerpana jest z jednej studni o głębokości 57,5 m (utwory czwartorzędowe).	210

**DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY RAWA MAZOWIECKA**

3	Kurzeszyn	9,1	Q _{max} .h = 27 m ³ /h Q _{śr.dob.} = 248 m ³ /d	Kurzeszyn, Gaj, Kurzeszynek, Nowy Kurzeszyn, Wołucza	Woda ujmowana jest z utworów czwartorzędowych za pomocą dwóch studni o głębokościach: 60,0 i 64,8 m. Po uzdatnieniu spełnia wymogi norm wody do picia.	905
4	Pukinin	16,3	Q _{max} .h = 42,3 m ³ /h Q _{śr.dob.} = 363,0 m ³ /d	Pukinin, Bogusławki Duże, Bogusławki Małe, Byszewice, Głuchówek, Leopoldów, Matyldów, Nowy Głuchówek, Podlas, Świnice	Pobór wody następuje z dwóch studni o głębokości studni: 78,0 i 79,0 m. Woda czerpana jest z utworów jurajskich. Woda po uzdatnieniu spełnia wymogi wody do picia.	1718
5	Wałowice	18,8	Q _{max} .h = 41,4 m ³ /h Q _{śr.dob.} = 444,0 m ³ /d	Wałowice, Niwna, Pasieka , Wałowska. Pokrzywna, Soszyce, Ścieki, Zawady	Woda pobierana jest z utworów czwartorzędowych za pomocą dwóch studni o głębokości studnia nr 1 - 54,0 m i studnia nr 2 - 55,0 m. Po uzdatnieniu spełnia normy.	1401
6	Wilkowice.	11,9	Q _{max} .h = 50,2 m ³ /h Q _{śr.dob.} = 432,0 m ³ /d, Q _{max} .h = 31 m ³ /h Q _{śr.dob.} = 486 m ³ /h Q _{max.dob.} = 626 m ³ /h	Wilkowice, Linków, Nowa , Rossocha, Nowa Wojska, Stara Rossocha, Stara Wojska	Pobór wody następuje z utworów czwartorzędowych za pomocą dwóch studni 1 studnia - o głębokości 50,0 m, a 2 studnia - głębokości 46,0 m. Woda po uzdatnieniu spełnia wymogi norm wody do picia. Stacja uzdatniania wody jest wyposażona zbiorniki retencyjne wody czystej i pompownię II stopnia rozprowadzająca wodę do sieci.	694
7	Zagórze.	11,6	Q _{max} .h = 29,0 m ³ /h Q _{śr.dob.} = 426,0 m ³ /d	Zagórze, Helenów, Jakubów, Julianów, Julianów Raducki, Kaleń, Przewodowice.	Woda jest ujmowana z utworów czwartorzędowych za pomocą dwóch studni o głębokościach 52,0 m. Ujmowana woda jest dobrej jakości, odpowiadającej normom. Stacja uzdatniania wody jest wyposażona zbiorniki retencyjne wody czystej i pompownię II stopnia rozprowadzająca wodę do sieci.	789

Wieś Konopnica i Żydowice są również zwodociągowane i otrzymują wodę zakupioną z miasta. Sieć wodociągowa wsi Rogówiec i Rossocha (Zakład) jest zaopatrywana z ujęcia SUW w Kurzeszynie.⁹³

Dotychczas nie zwodociągowane są tylko pojedyncze siedliska rozproszonej zabudowy zagrodowej.

⁹³ Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rawa Mazowiecka

Tabela 35. Długość eksploatowanej sieci wodociągowej wraz z przyłączami i liczbą ludności korzystającej z sieci wodociągowej w latach 2016-2020⁹⁴

Rok	Sieć kanalizacyjna w (km)	Liczba przyłączy kanalizacyjnych (szt.)	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej (osoba)
2016	179,1	2613	8706
2017	177,7	2643	8749
2018	177,7	2671	8746
2019	177,7	2701	8787
2020	177,7	2751	8792

Stopień zwodociągowania terenu gminy wynosi ponad 99%. Średnie zużycie wody ogółem na 1 mieszkańca w 2020 roku wynosiło 47,7 m³.

Gospodarka odpadami

Wraz z postępującą urbanizacją, wzrastającym poziomem konsumpcji następuje wzrost produkowanej masy odpadów. Jakość odpadów komunalnych powstających na danym obszarze związana jest z jego charakterem oraz spełnianą funkcją. Z reguły tereny wiejskie wykazują odpady z mniejszym udziałem materii organicznej, a także papieru, co jest konsekwencją segregowania odpadów w indywidualnych posesjach z przeznaczeniem na kompost (m.in. odpady kuchenne, z upraw polowych, przydomowych ogrodów) oraz do spalania w warunkach domowych (tektura, papier, itp.).

Odpady komunalne na terenie gminy powstają przede wszystkim w sektorze gospodarstw domowych oraz w obiektach infrastruktury, tj. handel, usługi, zakłady rzemieślnicze, zakłady produkcyjne w części socjalnej, tereny zielone - cmentarze, ulice i place, placówki kulturalne i oświatowe, obiekty administracji publicznej, inne instytucje posiadające część socjalno-biurową.

Gospodarka odpadami z sektora komunalno- bytowego prowadzona jest w ramach zbiórki odpadów stałych zmieszanych oraz selektywnej zbiórki odpadów typu workowego.

Obecnie odpady z całego terenu Gminy Rawa Mazowiecka odbierane są przez firmę ENERIS Surowce S.A. Oddział w Tomaszowie Mazowieckim.

Na terenie gminy, w miejscowości Pukinin zlokalizowane jest miejskie składowisko odpadów komunalnych, na które trafiają odpady m.in. z terenu gminy Rawa Mazowiecka. Właścicielem składowiska jest Miasto Rawa Mazowiecka.

Właściciele nieruchomości obowiązani są do prowadzenia selektywnego zbierania następujących rodzajów odpadów komunalnych⁹⁵:

⁹⁴ Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

⁹⁵ Źródło: Uchwała NR XXII.137.20 Rady Gminy Rawa Mazowiecka z dnia 29 czerwca 2020 r. w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczoną przez właścicieli nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi

- zbierane do pojemników niesegregowane odpady komunalne,
- selektywnie zbierane w workach:
 - szkło,
 - papier,
 - metale,
 - tworzywa sztuczne,
 - odpady opakowaniowe wielomateriałowe,
 - bioodpady,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- selektywnie zbierane we własnych workach odzież i tekstylia,
- odpady wielkogabarytowe,
- zużyte opony;

Niesegregowane odpady komunalne oraz bioodpady, stanowiące odpady komunalne odbierane są od mieszkańców wg. harmonogramu, z terenu zabudowy jednorodzinnej co 4 tygodnie (w okresie od kwietnia do października co 2 tygodnie) oraz na telefoniczne zgłoszenie po zapelnieniu się pojemnika, średnio 1 raz na 5 dni z terenu zabudowy wielorodzinnej.

Z kolei odbiór odpadów zbieranych selektywnie tj. papieru, metali, tworzywa sztucznego, szkła, odpadów opakowaniowych wielomateriałowych, oraz zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego odbywa się zgodnie z harmonogramem, co 4 tygodnie od właścicieli nieruchomości w zabudowie jednorodzinnej oraz 1 raz na 2 tygodnie od właścicieli nieruchomości w zabudowie wielorodzinnej.

Mieszkańcy mają również możliwość w ramach uiszczanej opłaty, oddania odpadów do Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych odpady komunalne zebrane w sposób selektywny: przeterminowane leki i chemikalia, odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych powstałych w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, odpady wielkogabarytowe, opony, odpady zielone i biodegradowalne oraz odpady budowlane i rozbiórkowe inne niż niebezpieczne powstałe w wyniku prowadzenia drobnych robót budowlanych nie wymagających pozwolenia na budowę ani zgłoszenia zamiaru prowadzenia robót do właściwego organu administracji, papier i tektura, tworzywa sztuczne, drewno, metale, opakowania wielomateriałowe, szkło, środki ochrony roślin (np. herbicydy, insektycydy) farby, tusze drukarskie, kleje, lepiszcze i żywice, detergenty, odpady niebezpieczne. Bioodpady, które nie są zagospodarowane w kompostownikach powinny być dostarczone do punktu selektywnej zbiórki w workach z zastrzeżeniem, iż nie są to worki do selektywnej zbiórki odpadów.⁹⁶

⁹⁶ Tamże

Tabela 36. Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku (t) w latach 2020-2017 r.⁹⁷

	2020	2019	2018	2017
ogółem	479,48	389,51	342,96	358,5
papier i tektura	38,12	34,58	21,03	28,75
szkło	142,57	80,1	63,08	86,84
tworzywa sztuczne	121,84	108,99	98,11	75,23
tekstylia	0,18	0,82	0,54	0,4
zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne razem	8,78	0,07	1,22	3,25
wielkogabarytowe	144,67	125,3	84,09	69,29
biodegradowalne	10,58	2,93	46,49	81,03
opakowania wielomateriałowe	12,74	11,84	14,2	13,54
zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne - niebezpieczne	1,45	0,07	0,42	2,15

Infrastruktura elektroenergetyczna, zaopatrzenie w ciepło, w tym odnawialne źródła energii

Zaopatrzenie w energię elektryczną⁹⁸

Zaopatrzenie terenu Gminy Rawa Mazowiecka w energię elektryczną odbywa się z krajowego systemu elektroenergetycznego. Gmina leży w zasięgu działania Spółki Polskie Sieci Elektroenergetyczne – Oddział w Warszawie. Operatorem systemu dystrybucyjnego działającym w zasięgu terytorialnym Gminy Rawa Mazowiecka jest PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź – Teren, Rejon Energetyczny Żyrardów wchodząca w skład Grupy Energetycznej – PGE Polska Grupa Energetyczna S.A.

Według informacji uzyskanych od Spółki PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź – Teren, na terenie Gminy Rawa Mazowiecka znajduje się 109 stacji transformatorowych 15/04kV zasilających odbiorców z przedmiotowego obszaru, w tym napowietrznych słupowych 102 szt. oraz pozostałych (kontenerowe, wewnętrzne, wieżowe) – 7 szt.

Odbiorcy energii elektrycznej z terenu Gminy Rawa Mazowiecka zasilani są za pośrednictwem następujących linii magistralnych 15kV:

Rawa Mazowiecka – Janolin,
Rawa Mazowiecka – Jeżów,
Rawa Mazowiecka – Nowy Dwór,
Rawa Mazowiecka – Biała Rawska,
Rawa Mazowiecka – Cielądz,
Rawa Mazowiecka – Nowe Miasto,

⁹⁷ GUS, Bank Danych Lokalnych.

⁹⁸ Źródło: Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Rawa Mazowiecka na lata 2016-2022

Rawa Mazowiecka – Boguszyce.

Istniejąca sieć elektroenergetyczna w pełni pokrywa potrzeby zasilania w energię elektryczną wszystkich odbiorców zlokalizowanych na terenie gminy – dostęp do energii elektrycznej jest powszechny dla każdego mieszkańca.

Sieć SN i nn w Gminie Rawa Mazowiecka (zgodnie ze standardami eksploatacji) jest poddawana okresowej ocenie stanu technicznego. Jej stan ogólny jest dobry. Przeciętny czas eksploatacji sieci na przedmiotowym terenie wynosi 30 – 40 lat. Sieci wykonane są w większości jako napowietrzne.

Przedsiębiorstwo energetyczne PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź - Teren systematycznie prowadzi modernizację sieci oraz urządzeń elektroenergetycznych w celu zapewnienia jak najlepszych warunków zasilania dla obecnych odbiorców oraz prowadzi prace inwestycyjne mające na celu stworzenie warunków do zasilania nowych odbiorców zgodnie z potrzebami rozwojowymi gminy. Dzięki właściwym zabiegom eksploatacyjnym oraz prowadzonym remontom i modernizacjom ogólny stan urządzeń i linii zasilających w energię elektryczną, na terenie gminy jest dobry i zapewnia dostawę energii elektrycznej bez większych uciążliwych zakłóceń.

Istniejący system zasilania Gminy Rawa Mazowiecka może zaspokoić perspektywiczne potrzeby elektroenergetyczne odbiorców, przy założeniu umiarkowanego tempa rozwoju gminy i standardowych przerw w dostarczaniu energii.

Odnawialne źródła energii⁹⁹

Energia odnawialna to energia pochodząca z naturalnych, powtarzających się procesów przyrodniczych. Jest to energia pochodząca z odnawialnych, niekopalnych źródeł energii (słońce, wiatr, woda, zasobów geotermalnych – z wnętrza Ziemi, biomasy, biogazu i biopaliw ciekłych). Ich zasoby uzupełniają się w naturalnych procesach, co pozwala traktować je jako niewyczerpalne.

Odnawialne źródła energii są alternatywą dla tradycyjnych pierwotnych nieodnawialnych nośników energii (paliw kopalnych). Pozyskiwanie energii z tych źródeł jest bardziej przyjazne dla środowiska w porównaniu do źródeł tradycyjnych. Zwiększanie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych pozwala ograniczyć emisję substancji szkodliwych, zwłaszcza gazów cieplarnianych.

Na terenie Gminy Rawa Mazowiecka, energia ze źródeł odnawialnych obejmuje przede wszystkim energię wiatru oraz energię słońca. Energia z pozostałych źródeł praktycznie nie jest wykorzystywana. Możliwości wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, zwłaszcza w sytuacji konieczności posadowienia większych instalacji OZE (np. siłownia wiatrowa, elektrownia wodna) są dość ograniczone z uwagi na obecność wielkopowierzchniowych form ochrony przyrody.

⁹⁹ Tamże

W gminie funkcjonują pojedyncze instalacje solarne pracujące na potrzeby ciepłej wody użytkowej w obiektach, w których są zamontowane (budynki mieszkalne osób prywatnych). Wykorzystanie energii słonecznej w gminie, podobnie jak w całym kraju, ma charakter rozwojowy. Dzieje się to przede wszystkim dzięki programom dotacyjnym takim jak np. „Mój prąd”, z którego Polacy mogą korzystać od 2019 roku.

W miejscowości Ścieki znajduje się farma wiatrowa złożona z 11 turbin wiatrowych o mocy 2 MW każda. Ilość energii wytworzonej przez elektrownię wiatrową zależy m.in. od zainstalowanej mocy, efektywności i warunków wiatrowych w miejscu lokalizacji. Biorąc pod uwagę sumaryczną moc farmy wiatrowej, tj. 22 MW oraz czas pracy w ciągu roku przez ok. 1000 godzin, roczna wielkość produkcji energii wynosić będzie ok. 22 GWh.

Zaopatrzenie w ciepło

Na terenie Gminy Rawa Mazowiecka nie funkcjonują scentralizowane systemy zaopatrzenia w ciepło. Niski stopień koncentracji zabudowy mieszkaniowej – przewaga rozproszonych siedlisk jednorodzinnych, zagrodowych – uniemożliwia wprowadzenie zbiorczych systemów ciepłowniczych a z ekonomicznego punktu widzenia wyklucza zasadność ich istnienia.

Podstawą gospodarki cieplnej na terenie gminy jest zatem infrastruktura ciepłownicza oparta na indywidualnych źródłach ciepła eksploatowanych przez ich właścicieli wyłącznie na własne potrzeby oraz piecowy system ogrzewania pomieszczeń. Dlatego też brak jest szczegółowych danych odnośnie mocy, rodzaju czy wieku poszczególnych źródeł ciepła. Ze względu na to, że wszystkie piece lub kotłownie indywidualne zasilają tylko obiekty, w których są zainstalowane, należy zakładać, że są to źródła ciepła o mocach rzędu kilku kilowatów, a w nielicznych przypadkach, gdy kotłownia ogrzewa większy obiekt (np. szkoła) istnieją źródła ciepła o mocach kilkudziesięciu kilowatów.

Indywidualne systemy ciepłownicze bazują głównie na paliwach stałych (paliwa węglowe). Paliwa czystsze ekologicznie (gaz ziemny, olej opałowy) wykorzystywane są w mniejszym stopniu z uwagi na zbyt wysokie ceny tych paliw dla większości mieszkańców. Biomasa (głównie drewno) spalana jest przeważnie łącznie z paliwem konwencjonalnym.

Na terenie Gminy Rawa Mazowiecka energia cieplna wykorzystywana jest do ogrzewania pomieszczeń i przygotowania ciepłej wody użytkowej w budownictwie mieszkaniowym, do przygotowania posiłków w gospodarstwach domowych, na potrzeby zakładów przemysłowych (ogrzewanie, c.w.u., technologia) oraz do ogrzewania pomieszczeń i przygotowania c.w.u. oraz na potrzeby technologiczne (w kuchniach) w szkołach, obiektach usługowych i użyteczności publicznej.

Indywidualne systemy grzewcze są źródłem znacznej emisji substancji wpływających negatywnie na zdrowie człowieka i środowisko przyrodnicze (m.in. CO₂,

SO₂, NO_x, pyły, zanieczyszczenia organiczne itd.). Sytuacja ta jest wynikiem stosowania niskosprawnych urządzeń grzewczych oraz spalania paliw złej jakości (zasiarczony, niskokaloryczny węgiel, muły węglowe czy też odpady z gospodarstw domowych).¹⁰⁰

Możliwości korzystania z innych rodzajów energii odnawialnej w indywidualnych systemach grzewczych są raczej ograniczone ze względu na bariery finansowe dlatego też samorząd wspiera i promuje na swoim terenie programy pomocowe takie jak „Czyste powietrze”, w ramach którego mieszkańcy mogą skorzystać z dofinansowania na likwidację lub wymianę źródeł ciepła na niskoemisyjne oraz termomodernizację w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych.

Wsparciem dla samorządu w działaniach promujących systematyczną modernizację lub wymianę kotłowni opalanych paliwem stałym na ekologiczne nośniki energii może być tworzona od 1 lipca 2021 roku Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków. Spis źródeł ciepła został wprowadzony na mocy ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków. Spis ten dzięki narzędziu, jakim jest CEEB, pozwoli w jednolity sposób zebrać dane z całego kraju. Na tej podstawie będzie można opracowywać politykę walki z niską emisją.

Infrastruktura gazowa¹⁰¹

Gaz ziemny jest obecnie jednym z podstawowych nośników energetycznych przyjaznych dla środowiska i w obecnej sytuacji, gdzie przy wyborze rodzaju paliwa obok względów ekonomicznych pojawiają się również względy ekologiczne, gaz ziemny znajduje coraz szersze zastosowanie. Używany jest na potrzeby bytowe, grzewcze i przemysłowe. Spalanie gazu ziemnego nie wymaga oczyszczania spalin z pyłów, siarki czy tlenu azotu ani też nie powoduje powstawania stałych odpadów spalania, do których należą: popiół, żużel, sadza.

Przedsiębiorstwami gazowniczymi działającymi m.in. na obszarze Gminy Rawa Mazowiecka, które pełnią funkcję operatora gazowego systemu dystrybucyjnego, świadczą usługi dystrybucji gazu oraz zajmują się budową i eksploatacją sieci gazu ziemnego są Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. Oddział w Warszawie, będąca częścią Grupy Kapitałowej PGNiG S.A., SIME Polska Sp. z o.o. należąca do włoskiej Grupy Kapitałowej SIME oraz Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A.

Aktualnie na terenie Gminy Rawa Mazowiecka infrastruktura gazownicza jest słabo rozwinięta. Według danych GUS, w 2020 roku długość sieci gazowej średniego ciśnienia wynosiła 17,28 km, funkcjonowało 81 przyłączy do budynków mieszkalnych, zaś ludność korzystająca z sieci gazowej liczyła 308 osób.¹⁰²

¹⁰⁰ Tamże

¹⁰¹ Tamże

¹⁰² GUS, Bank Danych Lokalnych

System gazu ziemnego na terenie gminy zasilany jest z gazociągu przesyłowego wysokiego ciśnienia poprzez stację wysokiego ciśnienia. Istniejąca infrastruktura gazownicza jest w dobrym stanie i obecnie nie wymaga działań modernizacyjnych.

Dostarczanie gazu do odbiorców odbywa się na podstawie zawieranych umów na sprzedaż gazu. Nowi odbiorcy gazu przyłączani są do sieci gazowej zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami. Realizacja przyłączy do sieci gazowej realizowana jest przez Polską Spółkę Gazownictwa sp. z o.o., Oddział w Warszawie na wniosek zainteresowanych podmiotów w trybie ustalonym w ustawie Prawo energetyczne z dnia 10 kwietnia 1997 r. (tj. Dz. U. 2022 poz. 1385), przy spełnieniu kryteriów technicznych i ekonomicznych związanych z dostawą gazu.

Pomimo trwającej rozbudowy sieci gazowych, na terenie gminy nadal jest niski stopień zgazyfikowania co powoduje, że głównym nośnikiem energii do celów socjalno-bytowych (głównie przygotowania posiłków oraz ciepłej wody użytkowej) jest gaz ciekły propan – butan. Dystrybucja gazu bezprzewodowego prowadzona jest przez prywatnych pośredników w poszczególnych miejscowościach/sołectwach gminy.

Infrastruktura telekomunikacyjna

Na terenie Rawa Mazowiecka istnieje dogodny dostęp do sieci telefonii stacjonarnej i komórkowej. Na terenie gminy znajduje się kilka masztów telefonii komórkowych. Istniejąca sieć pozwala na sprawną realizację połączeń telefonicznych, internetowych i faksowych. Dostęp do Internetu posiada większość gospodarstw w gminie. Różnice polegają na rodzaju dostawcy, sposobie dostępu do Internetu, jego prędkości, jakości połączenia oraz cenach. Mieszkańcy gminy korzystają z różnych form dostępu do sieci tj. Internet mobilny (bezprzewodowy) oferowany przez operatorów sieci komórkowych, dostęp stacjonarny realizowany po linii telefonicznej, Internet wraz z telewizją satelitarną oraz dostęp do Internetu radiowego.

Z kolei Infrastrukturę światłowodową na terenie Gminy budują podmioty prywatne. Największym operatorem działającym w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa jest NEXERA. Celem Programu Operacyjnego jest zlikwidowanie „białych plam” na mapie dostępu do szybkiego Internetu.

Zarządzanie gminą

Sytuacja finansowa

Zgodnie z rozdziałem VII art. 163 Konstytucji RP samorząd terytorialny wykonuje zadania publiczne nie zastrzeżone przez Konstytucję lub ustawy dla organów innych władz publicznych. W zakresie samodzielności obszarów finansowych JST można wyróżnić:

1. system dochodów;
2. system wydatków;
3. system gospodarki budżetowej.

Tabela 37. Realizacja budżetu Gminy Rawa Mazowiecka na dzień 31 grudnia 2021 r.¹⁰³

	Plan	Realizacja	
Dochody	52 842 899,80	52 463 017,61	99,28 %
Wydatki	56 689 396,77	52 641 760,03	92,86 %
Wydatki inwestycyjne	11 775 120,00	9 984 478,83	84,79 %
Nadwyżka/Deficyt	- 3 846 496,97	- 178 742,42	

Wskaźniki obrazujące stan finansów Gminy za 2021 rok przedstawiają się następująco:

- udział dochodów własnych w dochodach ogółem – 24,71%
- udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem – 11,93 %
- zadłużenie ogółem – 5 179 649,00 zł
 - ✓ kredyt bankowy zaciągnięty w 2018 r. – 5 099 760,00 zł
 - ✓ pożyczka zaciągnięta w 2021 r. – 79 889,00 zł

Tabela 38. Dochody Gminy Rawa Mazowiecka według działów

Dział	Treść	Plan	Wykonanie	Wykonanie planu (w %)
010	Rolnictwo i łowiectwo	635 438,18	635 674,45	100,04
100	Górnictwo i kopalnictwo	28 500,00	28 451,40	99,83
600	Transport i łączność	440 493,00	440 493,00	100,00
630	Turystyka	453 644,31	0,00	0,00
700	Gospodarka mieszkaniowa	1 352 684,00	1 164 421,57	86,08

¹⁰³ Źródło: Raport o stanie Gminy Rawa Mazowiecka za 2021 rok

750	Administracja publiczna	329 017,00	327 107,28	99,42
751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa	1 746,00	1 746,00	100,00
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	15 500,00	15 555,00	100,35
756	Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej	16 349 551,00	16 710 470,50	102,21
758	Różne rozliczenia	14 729 631,00	14 734 380,15	100,03
801	Oświata i wychowanie	726 679,00	727 130,48	100,06
851	Ochrona zdrowia	132 752,00	136 332,31	102,70
852	Pomoc społeczna	661 945,00	669 518,93	101,14
853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	738 294,31	645 828,75	87,48
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	4 000,00	4 000,00	100,00
855	Rodzina	13 031 017,00	13 010 098,54	99,84
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	3 122 008,00	3 124 897,25	100,09
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	20 000,00	20 000,00	100,00
926	Kultura fizyczna	70 000,00	66 912,00	95,59
Ogółem		52 842 899,80	52 463 017,61	99,28

Wskaźniki obrazujące stan finansów Gminy za 2020 rok przedstawiają się następująco:¹⁰⁴

- udział dochodów własnych w dochodach ogółem – 26,01 %
- udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem – 8,89 %
- zadłużenie ogółem – 6 027 400,32 zł
 - ✓ kredyt bankowy zaciągnięty w 2016 r. – 200 000,32 zł
 - ✓ kredyt bankowy zaciągnięty w 2017 r. – 127 400,00 zł
 - ✓ kredyt bankowy zaciągnięty w 2018 r. – 5 700 000,00 zł

¹⁰⁴ Źródło: Raport o stanie Gminy Rawa Mazowiecka za 2020 rok

**DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY RAWA MAZOWIECKA**

Tabela 39. Dochody Gminy Rawa Mazowiecka za 2021 rok według działów

Dział	Treść	Plan	Wykonanie	Wykonanie planu (w %)
010	Rolnictwo i łowiectwo	664 496,10	663 320,47	99,82
100	Górnictwo i kopalnictwo	40 000,00	39 648,12	99,12
600	Transport i łączność	111 280,00	111 280,00	100,00
700	Gospodarka mieszkaniowa	644 198,37	488 738,81	75,87
720	Informatyka	152 300,00	152 296,62	100,00
750	Administracja publiczna	97 541,00	91 028,27	93,32
751	Urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa	58 645,00	58 295,00	99,40
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	200 000,00	199 567,00	99,78
756	Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej	15 461 401,00	15 345 193,99	99,25
758	Różne rozliczenia	9 641 309,00	12 726 240,42	132,00
801	Oświata i wychowanie	1 517 939,67	1 824 324,07	120,18
851	Ochrona zdrowia	100 000,00	100 453,01	100,45
852	Pomoc społeczna	590 185,00	669 964,64	113,52
853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	566 554,67	222 433,45	39,26
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	9 000,00	9 000,00	100,00
855	Rodzina	13 540 960,00	13 404 165,26	98,99
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	3 388 455,00	3 548 747,09	104,73
926	Kultura fizyczna	80 000,00	80 000,00	100,00
Ogółem		46 864 264,81	49 734 696,22	106,12

Tabela 40. Wydatki Gminy Rawa Mazowiecka za 2021 rok według działów

Dział	Treść	Plan	Wykonanie	Wykonanie planu (w %)
010	Rolnictwo i łowiectwo	1 403 896,10	1 339 762,48	95,43
400	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	260 000,00	260 000,00	100,00
500	Handel	5 600,00	1 708,00	30,50
600	Transport i łączność	3 767 000,00	2 568 485,14	68,18
700	Gospodarka mieszkaniowa	1 410 420,00	681 067,51	48,29
710	Działalność usługowa	28 000,00	11 039,75	39,43
720	Informatyka			
750	Administracja publiczna	5 241 414,14	4 813 726,39	91,84
751	Urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa	58 645,00	58 295,00	99,40
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	910 600,00	822 639,64	90,34
757	Obsługa długu publicznego	150 000,00	74 921,93	49,95
758	Różne rozliczenia	873 000,00	611 000,00	69,99

801	Oświata i wychowanie	16 319 437,87	15 039 901,74	92,16
851	Ochrona zdrowia	297 415,00	211 294,61	71,04
852	Pomoc społeczna	2 283 222,00	2 218 420,02	97,16
853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	751 141,67	224 433,45	29,88
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	23 000,00	11 850,00	51,52
855	Rodzina	13 713 034,00	13 554 066,23	98,84
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	2 327 000,00	2 241 663,34	96,33
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	609 500,00	553 352,26	90,79
926	Kultura fizyczna	354 000,00	304 732,79	86,08
Ogółem		50 786 325,78	45 602 360,28	89,79

Struktura organizacyjna

Zgodnie ze swoją definicją Urząd Gminy jest jednostką organizacyjną gminy, której przedmiotem działalności jest świadczenie pomocy wójtowi, w zakresie realizacji uchwał Rady Gminy, określonych przepisami prawa państwowego.

Organizację i zasady funkcjonowania Urzędu Gminy, określa regulamin organizacyjny, nadany przez wójta w drodze zarządzenia. W gminie Rawa Mazowiecka na dzień opracowania niniejszej diagnozy obowiązywał regulamin przyjęty Zarządzeniem Nr 13.2021 Wójta Gminy Rawa Mazowiecka z dnia 21 lutego 2021 roku w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka.

Kierownik urzędu wykonuje uprawnienia zwierzchnika służbowego w stosunku do pracowników urzędu oraz kierowników gminnych jednostek organizacyjnych. Wymienia i charakteryzuje je ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r.

Zgodnie z regulaminem organizacja pracy urzędu prezentuje się zgodnie z poniższym schematem:¹⁰⁵

1. Pracą Urzędu kieruje Wójt przy pomocy Zastępcy Wójta, Sekretarza i Skarbnika, którzy tworzą kierownictwo Urzędu i podlegają bezpośrednio Wójtowi.
2. Sekretarz Gminy wykonuje zadania w zakresie zapewnienia sprawnego funkcjonowania Urzędu, w szczególności w zakresie koordynacji działań oraz przepływu informacji pomiędzy komórkami organizacyjnymi Urzędu oraz inne zadania powierzone przez Wójta.
3. Szczegółowy podział zadań pomiędzy Wójta, Zastępcę Wójta, Sekretarza i Skarbnika wynika z niniejszego Regulaminu oraz Zarządzeń Wójta.
4. Wójt wykonuje uprawnienia zwierzchnika służbowego w stosunku do pracowników Urzędu oraz kierowników jednostek organizacyjnych.

¹⁰⁵ Zarządzenie Nr 13.2021 Wójta Gminy Rawa Mazowiecka z dnia 21 lutego 2021 roku w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka - BIP Urząd Gminy Rawa Mazowiecka.

5. Do zadań Wójta Gminy należy w szczególności:

- 1) kierowanie bieżącymi sprawami Gminy,
- 2) reprezentowanie Gminy na zewnątrz,
- 3) nadzorowanie działań kierowników gminnych jednostek organizacyjnych,
- 4) wnioskowanie w sprawach wyboru przez Radę Gminy Skarbnika,
- 5) realizacja budżetu Gminy,
- 6) przedkładanie organowi nadzorcemu uchwał Rady Gminy oraz swoich zarządzeń, jeżeli przepisy prawa tego wymagają,
- 7) podejmowanie decyzji w sprawach pracowniczych dotyczących pracowników Urzędu Gminy,
- 8) udzielanie pełnomocnictw i upoważnień w sprawach należących do jego kompetencji,
- 9) wydawanie decyzji z zakresu administracji publicznej,
- 10) nadzorowanie realizacji zadań zleconych i powierzonych z zakresu administracji rządowej, a także zadań powierzonych Gminie w drodze porozumienia przez inne samorządy,
- 11) określenie organizacji wewnętrznej oraz trybu pracy Urzędu,
- 12) dokonywanie podziału zadań w kierownictwie Urzędu oraz ustalanie zakresu obowiązków dla poszczególnych pracowników,
- 13) wydawanie zarządzeń wprowadzających w życie regulaminy dotyczące działań Urzędu,
- 14) wykonywanie zadań Szefa Obrony Cywilnej,
- 15) przedkładanie Radzie Gminy sprawozdań ze swej działalności,
- 16) przyjmowanie interesantów w sprawach skarg i wniosków,
- 17) nadzorowanie przestrzegania tajemnicy państwowej i służbowej, a także ustawy o zamówieniach publicznych,
- 18) nadzorowanie wykonywania zadań wynikających z ustawy o ochronie danych osobowych i ustawy o informacjach niejawnych,
- 19) nadzorowanie prowadzenia archiwum zakładowego,
- 20) przyjmowanie oświadczeń o stanie majątkowym od Zastępcy Wójta, Sekretarza i Skarbnika Gminy, kierowników jednostek organizacyjnych oraz pracowników upoważnionych do wydawania w jego imieniu decyzji administracyjnych,
- 21) dokonywanie okresowych ocen pracowników samorządowych bezpośrednio mu podległych, w tym kierowników jednostek organizacyjnych,
- 22) współpraca z jednostkami pomocniczymi Gminy, a także jednostkami Ochotniczej Straży Pożarnej i innymi organizacjami społecznymi i zawodowymi w zakresie realizacji zadań Gminy,

- 23) nadzorowanie przestrzegania zasad bhp i p.poż. w Urzędzie i gminnych jednostkach organizacyjnych,
 - 24) wykonywanie zadań przypisanych Wójtowi ustawą Kodeks Cywilny,
 - 25) wykonywanie innych czynności zastrzeżonych dla Wójta w przepisach szczególnych,
 - 26) przedkładanie Radzie Gminy projektów uchwał.
6. W Urzędzie funkcjonują następujące referaty:

1) Referat Podatkowy:

- Kierownik Referatu,
- stanowisko pracy ds. wymiaru podatku,
- stanowisko pracy ds. księgowości podatkowej i wymiaru podatku,
- stanowisko pracy ds. podatku od środków transportu,
- stanowisko pracy ds. gospodarki odpadami komunalnymi,

2) Referat Inwestycji, Rozwoju i Gospodarki Przestrzennej:

- Kierownik Referatu,
- wieloosobowe stanowisko ds. inwestycji i remontów,
- w sprawach z zakresu oświetlenia ulicznego i obiektów oświatowych,
- stanowisko ds. inwestycji drogowych i bieżącego utrzymania dróg gminnych,
- wieloosobowe stanowisko ds. funduszy zewnętrznych, promocji i sportu,
- wieloosobowe stanowisko ds. gospodarki przestrzennej, komunalnej i mieszkaniowej,
- stanowisko ds. gospodarki nieruchomościami,
- stanowisko ds. ochrony środowiska,
- stanowisko ds. utrzymania czystości i porządku w gminie,
- stanowisko ds. zamówień publicznych,

3) Referat Organizacyjny i Spraw Obywatelskich:

- Kierownik Referatu,
- stanowisko ds. obsługi sekretariatu,
- stanowisko ds. pracowniczych i spraw organizacyjnych,
- stanowisko ds. obsługi Rady Gminy, Komisji oraz samorządów wiejskich,
- stanowisko ds. zdrowia i przeciwdziałania patologiom społecznym,
- stanowisko ds. działalności gospodarczej,
- stanowisko ds. ewidencji ludności i dowodów osobistych,

4) Referat Finansowo-Księgowy:

- Kierownik Referatu,
- stanowisko pracy ds. księgowości budżetowej organu, wyodrębnionych środków, sprawozdawczości i rozliczania VAT,
- stanowisko pracy ds. księgowości budżetowej dochodów Gminy, sprawozdawczości

i pomocy publicznej,

- stanowisko pracy ds. księgowości budżetowej wydatków Gminy, sprawozdawczości i ewidencji środków trwałych,
- stanowisko pracy ds. kasy

5) Samodzielne stanowisko pracy ds. informatyki

6) Stanowisko pracy ds. obronności, OC i ochrony przeciwpożarowej

7) IOD, Archiwista, Koordynator ds. dostępności

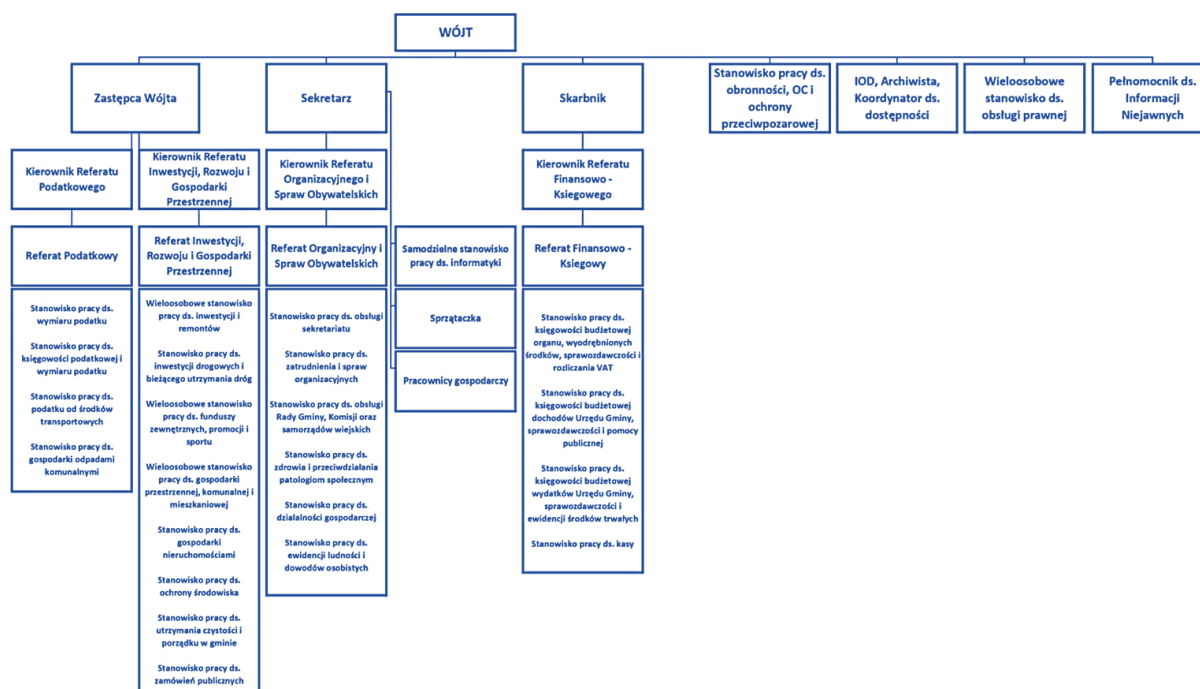
8) Wieloosobowe stanowisko ds. obsługi prawnej

9) Pełnomocnik ds. Informacji Niejawnych

10) Sprzątaczką

11) Pracownicy gospodarczy

Schemat organizacyjny Urzędu Gminy Rawa Mazowiecka

Wykaz najważniejszych inwestycji i projektów miękkich zrealizowanych w gminie

W latach 2020-2021 zrealizowano szereg inwestycji i działań mających na celu przede wszystkim poprawę jakości życia mieszkańców ale również zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru gminy.

Poniżej wskazano najważniejsze inwestycje i projekty zrealizowane na przestrzeni minionych dwóch lat.

- Remont drogi gminnej Nr 113127E w miejscowości Niwna
długość drogi – 1,48 km

wartość zadania wraz z kosztami nadzoru – 669 423,81 zł

dofinansowanie z Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg – 332 743,00 zł

- Remont drogi wewnętrznej Dziurdzioły - Zarzeczce

długość drogi – 2,22 km

wartość zadania wraz z kosztami nadzoru – 572 796,98 zł

dofinansowanie z Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych – 107 750,00 zł

- Remont drogi wewnętrznej w miejscowości Julianów

długość drogi – 0,15 km

wartość zadania wraz z kosztami nadzoru – 64 516,48 zł

inwestycja sfinansowana ze środków własnych

- Remont drogi wewnętrznej w miejscowości Nowa Rossocha

długość drogi – 1,36 km

wartość zadania wraz z kosztami nadzoru – 335 852,77 zł

inwestycja sfinansowana ze środków własnych

- Remont drogi wewnętrznej w miejscowości Wołuczka

długość drogi – 1,99 km

wartość zadania wraz z kosztami nadzoru – 823 287,35 zł

inwestycja sfinansowana ze środków własnych

- Remont drogi wewnętrznej Boguszyce Małe - Garłów

długość drogi – 0,27 km

wartość zadania wraz z kosztami nadzoru – 305 536,08 zł

inwestycja sfinansowana ze środków własnych

- Remont drogi wewnętrznej w miejscowości Kurzeszynek

długość drogi – 1,18 km

wartość zadania wraz z kosztami nadzoru – 399 930,82 zł

inwestycja sfinansowana ze środków własnych

- Przebudowa drogi wewnętrznej Małgorzatów – Zielone

długość – 1,33 km

wartość zadania – 319 124,44 zł

dofinansowanie z FOGR – 110 680,00 zł

- Remont drogi gminnej nr 113116 E Chrusty – granica gminy Czerniewice (Podkonice)

długość drogi – 2,00 km

wartość zadania – 381 497,62 zł

inwestycja sfinansowana z środków własnych

- Remont drogi gminnej nr 113117 E Byszewice – Matyldów

długość – 1,56 km

wartość zadania – 490 058,56 zł

inwestycja sfinansowana z środków własnych

- Remont drogi gminnej nr 113115 E Wałowice - Pasieka Wałowska - Rawa Mazowiecka

długość drogi – 2,45 km

wartość zadania – 489 939,89 zł

inwestycja sfinansowana z środków własnych

- Utworzenie terenu zieleni wraz z bazami edukacyjnymi przy Gminnym Ośrodku Kultury w Matyldowie

koszt – 304 715,28 zł

dofinansowanie z WFOŚiGW – 119 814,00 zł

- Budowa piłkochwyków na boisku do rekreacji w Wołuczy

koszt – 83 640,00 zł

dofinansowanie w ramach programu „Infrastruktura sportowa Plus” – 66 912,00 zł

- Budowa zespołu boisk przy SP w Boguszykach II etap

Koszt - 271 483,19 zł

inwestycja sfinansowana ze środków własnych budżetu

- Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Konopnicy

Koszt – 1 869 600,00 zł

dofinansowanie Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych – 1 084 360,00 zł

- Termomodernizacja budynku OSP w Przewodowicach wraz z instalacją fotowoltaiczną oraz budynku komunalnego w Rossosze

Koszt – 1 319 168,35 zł

Dofinansowanie w ramach RPO Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 – 591 913,67 zł (Projekt „Termomodernizacja...”)

- Remont pomieszczeń w budynku OSP w Przewodowicach na potrzeby świetlicy integracyjno-kulturalnej

koszt – 196 117,54 zł

dofinansowanie w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 ze Stowarzyszenia LGD Kraina Rawki – 40 000,00 zł

- Oświetlenie uliczne drogi wojewódzkiej w miejscowości Pukinin

Koszt – 57 195,00

inwestycja sfinansowana ze środków własnych

- Rozbudowa SUW w Wilkowicach

koszt – 2 065 570,01 zł

dofinansowanie w ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych – 2 000 000,00 zł

- Rozbudowa strażnicy w Sołectwie Niwna

koszt – 830 250,00

inwestycja sfinansowana ze środków własnych

- Zdalna szkoła/Zdalna szkoła +

W związku z zamknięciem szkół na terenie całego kraju, będącym następstwem pandemii COVID – 19, Gmina Rawa Mazowiecka zakupiła 58 laptopów wraz z ubezpieczeniem oraz 28 myszek bezprzewodowych do prowadzenia zajęć w trybie zdalnym, które przekazano nieodpłatnie do szkół podstawowych. Wydatki zostały w 100 % zrefundowane w ramach programów „Zdalna szkoła” oraz „Zdalna szkoła +”. Wysokość refundacji wyniosła odpowiednio 59 947,72 zł i 74 700,00 zł.

- „Wiedza na piątkę z plusem!”

W 2020 r. Gmina kontynuowała projekt „Wiedza na piątkę z plusem” poprzez szkolenia nauczycieli, studia podyplomowe, zajęcia dla dzieci czy zakup sprzętu wraz z oprogramowaniem. Łącznie wyposażono 20 pracowni w: Szkole Podstawowej w Boguszycach, Szkole Podstawowej w Konopnicy, Szkole Podstawowej w Pukininie, Szkole Podstawowej w Starej Wojskiej oraz Szkole Podstawowej w Kurzeszynie, zakupiono pomoce dydaktyczne oraz sprzęt do rozpoznawania potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów. W ramach projektu prowadzono zajęcia pozalekcyjne dla uczniów klas podstawowych wszystkich szkół z terenu gminy, w tym również dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz sfinansowano szkolenia i studia podyplomowe dla nauczycieli (127 osób). W ubiegłym roku Gmina Rawa Mazowiecka wydatkowała z projektu środki w wysokości 640 781,79 zł. Całkowita wartość zadania wyniosła 1 732 696,27 zł, natomiast dofinansowanie 1 611 407,27 zł. Wkład własny w wysokości 121 289,00 zł, w 50% stanowił wkład rzeczowy w postaci udostępnienia sal lekcyjnych. Rozpoczęcie realizacji projektu miało miejsce w marcu 2019 r. natomiast zakończenie w marcu 2021 r.

- Rozbudowa Szpitala Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej

W roku 2021 Gmina Rawa Mazowiecka udzieliła powiatowi rawskiemu w Rawie Mazowieckiej pomocy finansowej w kwocie 87 130,00 zł. W roku 2022 wsparcie Gminy Rawa Mazowiecka przekaże na ten cel 784 170,00 zł.

Priorytety inwestycyjne w gminie do 2030 r.

Pomimo zwiększonych nakładów finansowych, nadal stan infrastruktury jest niezadowalający i wymaga przeprowadzenia kolejnych inwestycji. Potwierdzają to również wyniki badania ankietowego przeprowadzonego dla potrzeb opracowania Strategii Rozwoju do roku 2030. Mieszkańcy gminy dostrzegają działania gminy, jednakże wskazują również na te obszary, które wymagają pilnej interwencji.

1. Budowa gminnego żłobka.
2. Rewitalizacja zabudowy przy Urzędzie Gminy Rawa Mazowiecka – rozbudowa i przebudowa budynku Urzędu Gminy.
3. Przebudowa budynku po dawnej szkole w Kaleniu na budynek mieszkalny.
4. Przebudowa Stacji Uzdatniania Wody w Zagórzcu.
5. Przebudowa oczyszczalni ścieków w Kurzeszynie.
6. Zagospodarowanie terenu przy dawnej szkole w Rossosze.
7. Zagospodarowanie terenu przy budynku OSP Niwna.
8. Wymiana azbestowych odcinków wodociągów.
9. Rozbudowa boiska gminnego w miejscowości Wołucza.
10. Budowa świetlicy w miejscowości Podlas.
11. Remont Szkoły Podstawowej w Starej Wojskiej.
12. Budowa boiska trawiastego oraz wielofunkcyjnego przy Szkole Podstawowej w Starej Wojskiej.
13. Budowa boiska przy Szkole Podstawowej w Kurzeszynie.
14. Budowa boiska wielofunkcyjnego przy Szkole Podstawowej w Konopnicy.
15. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Rawa Mazowiecka poprzez rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej.
16. Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez wymianę oświetlenia ulicznego na technologię LED.
17. Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez wymianę oświetlenia w budynkach użyteczności publicznej, szkołach, budynkach komunalnych.
18. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.
19. Przebudowa i remont dróg: Stara Wojska-Nowa Wojska, Konopnica, Zagórze-Kaleń, Wałowice-Stary Dwór-Janolin, Głuchówek, Kurzeszyn, Pukinin-Byszewice, Zawady-Złota, Boguszyce-Soszyce, Rossocha Stara-Rossocha Nowa, Chrusty.
20. Budowa zaplecza technicznego w postaci budynku magazynowo-gospodarczego dla potrzeb gospodarki komunalnej, utrzymania dróg oraz GZEWIK.
21. Budowa chodników przy drogach gminnych i wewnętrznych w miejscowościach: Chrusty, Pukinin, Konopnica.

Spis tabel

Tabela 1. Podział administracyjny	5
Tabela 2. Statystyka mieszkańców wg wieku i płci wg. stanu na dzień 31.03.2022	7
Tabela 3. Przyrost naturalny w latach 2017-2020 oraz prognozowany w latach 2027-2030 na obszarze Gminy Rawa Mazowiecka i pozostałych gminach powiatu rawskiego	8
Tabela 4. Saldo migracji wewnętrznych w latach 2017-2021 oraz prognozowane w latach 2027-2030 na obszarze Gminy Rawa Mazowiecka i pozostałych gminach powiatu rawskiego.....	9
Tabela 5. Prognoza ludności gminy Rawa Mazowiecka na lata 2027-2030	11
Tabela 6. Placówki edukacyjne w gminie w roku szkolnym 2020/2021.....	12
Tabela 7. Liczba uczniów w roku szkolnym 2020/2021 z uwzględnieniem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	12
Tabela 8. Wyniki egzaminu ośmioklasisty w 2021 roku w szkołach z terenu Gminy	13
Tabela 9. Średni wynik egzaminu ośmioklasisty w latach 2019-2021 w szkołach z terenu gminy	13
Tabela 10. Podmioty wg sektorów własnościowych	16
Tabela 11. Podmioty gospodarcze wg grup rodzajów działalności PKD 2007	17
Tabela 12. Podmioty gospodarcze wg klas wielkości	17
Tabela 13. Podmioty gospodarcze wg sekcji PKD w 2021 roku.....	18
Tabela 14. Struktura zagospodarowania gruntów Gminy Rawa Mazowiecka	19
Tabela 15. Struktura bonitacyjna gruntów w Gminie Rawa Mazowiecka	20
Tabela 16. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych	20
Tabela 17. Średnia powierzchnia ogółem i użytków rolnych ogółem	21
Tabela 18. Powierzchnia zasiewów wybranych upraw w gminie Rawa Mazowiecka	23
Tabela 19. Pogłowie zwierząt gospodarskich w Gminie Rawa Mazowiecka	23
Tabela 20. Nakład pracy użytkowników oraz członków ich rodzin w gospodarstwach indywidualnych	24
Tabela 21. Nakład pracy użytkowników oraz członków ich rodzin w gospodarstwach indywidualnych	24
Tabela 22. Pracujący wg płci w gminie Rawa Mazowiecka	27
Tabela 23. Bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminie Rawa Mazowiecka	28
Tabela 24. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci	28
Tabela 25. Dane dotyczące zarejestrowanych bezrobotnych w wybranych kategoriach w podziale wg gmin w powiecie rawskim – kwiecień 2022	29
Tabela 26. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	32
Tabela 27. Powody przyznania pomocy w latach 2017 – 2021	32

Tabela 28. Struktura czytelników GBP wg wieku	37
Tabela 29. Inicjatywy zrealizowane przez GOK w latach 2020-2021	38
Tabela 30. Powierzchnia lasów w gminie Rawa Mazowiecka w 2020 roku	52
Tabela 31. Pozostałe obiekty wpisane na listę rejestru i wojewódzkiej ewidencji zabytków	55
Tabela 32. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej i ilość przyłączy kanalizacyjnych wraz z liczbą ludności korzystającej z kanalizacji w latach 2016-2020	62
Tabela 33. Ujęcia wody na terenie Gminy Rawa Mazowiecka	63
Tabela 34. Szczegółowa charakterystyka ujęć gminnych.....	63
Tabela 35. Długość eksploatowanej sieci wodociągowej wraz z przyłączami i liczbą ludności korzystającej z sieci wodociągowej w latach 2016-2020	65
Tabela 36. Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku (t) w latach 2020-2017 r.	67
Tabela 37. Realizacja budżetu Gminy Rawa Mazowiecka na dzień 31 grudnia 2021 r.	72
Tabela 38. Dochody Gminy Rawa Mazowiecka według działów.....	72
Tabela 39. Dochody Gminy Rawa Mazowiecka za 2021 rok według działów	74
Tabela 40. Wydatki Gminy Rawa Mazowiecka za 2021 rok według działów	74

Spis wykresów

Wykres 1. Statystyka mieszkańców wg wieku i płci wg. stanu na dzień 31.03.2022	7
Wykres 2. Ludność w wieku produkcyjnym, w tym – w wieku produkcyjnym mobilnym - wg. stanu na dzień 31.03.2022	7
Wykres 3. Liczba ludności w latach 2017-2022	8
Wykres 4. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w latach 2017-2022	8
Wykres 5. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2017-2022	8
Wykres 6. Przyrost naturalny w latach 2017-2020 oraz prognozowany w latach 2027- 2030	9
Wykres 7. Saldo migracji wewnętrznych w latach 2017-2021 oraz prognozowane w latach 2027-2030 na obszarze Gminy Rawa Mazowiecka i pozostałych gminach powiatu rawskiego	9
Wykres 8. Podmioty gospodarcze wg grup rodzajów działalności PKD 2007	17
Wykres 9. Struktura bonitacyjna gruntów w Gminie Rawa Mazowiecka	20
Wykres 10. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych	21
Wykres 11. Średnia powierzchnia ogółem i użytków rolnych ogółem	21
Wykres 12. Warunki działalności oraz możliwości rozwoju –rolnictwo i branża rolno- spożywcza	22
Wykres 13. Warunki działalności oraz możliwości rozwoju – pomoc w eksportowaniu towarów	22
Wykres 14. Nakład pracy użytkowników oraz członków ich rodzin w gospodarstwach indywidualnych	24
Wykres 15. Gospodarstwa domowe wg źródeł dochodów	25
Wykres 16. Sześć priorytetów, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój Gminy w latach 2023-2030 oraz rozwiązanie istniejących problemów i barier rozwoju. ...	25
Wykres 17. Pracujący wg płci w gminie Rawa Mazowiecka	27
Wykres 18. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci	28
Wykres 19. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	32
Wykres 20. Powody przyznania pomocy w latach 2017 – 2021	33
Wykres 21. Proszę wymienić 3 najważniejsze inwestycje / przedsięwzięcia, które Pani/Pana zdaniem powinny być priorytetowo realizowane na terenie Gminy.....	56
Wykres 22. Kluczowe elementy, z których Gmina może być dumna.	56
Wykres 23. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju - dostęp do infrastruktury komunalnej (kanalizacja)	61
Wykres 24. Korzystający z instalacji kanalizacji sanitarnej w % ogółu ludności w gminach powiatu rawskiego w roku 2020	62